

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FAMILIEMINDER

INDHOLD.

	SIDE
Familien Melchior	8
— Henriques	85
— Israel Bähr	86
— Cantor	88
— Familien Poppert-Schiff o. s. v. (Den tyske Familie)	90
— Raphael (Den engelske Familie).....	96
— Mocatta-Lousada, »Sephardi«-ancestry	102
Hundreedaarsdagen for Loven om Danske Jøders Borgerret	111

ILLUSTRATIONER.

	SIDE
Slægtsbillede	I
Henriksholm	I
Castle Hill	I
Gerson Melchior	17,
Ventegodt	39
Moritz G. Melchior	42
Højbroplads 21	43
»Rolighed«	79
Moses Melchior	81
Gravskrift: Overrabbiner Israel Bähr	87
Chanukalampe	87
Bendit Schiff's Gravskrift	94
Jette Schiff's do.	95
Familien Raphael's Vaaben	97

FAMILIEMINDER

TILEGNET

VORE EFTERKOMMERE

KØBENHAVN
TRYKT HOS O. C. OLSEN & Co.
1915

Castle Hill

Moritz Raphael Melchior
(Ralph)

Clara (Raphael) Melchior

George C. Raphael

Charlotte Hanne (Melchior) Raphael

Lewis Raphael

Rachel (Mocatta) Raphael

Raphael Raphael

Julia (Ascher) Raphael

Emilie (Levinsohn) Melchior

Sally Melchior

Nathan Raphael

Samuel Levinsohn

Friedericke (Holländer) Levinsohn

Helga Carla Melchior

Harald Raphael Melchior

Carl Henriques Melchior

Moritz G. Melchior

Dorothea (Henriques) Melchior

Henriksholm

Gerson Melchior

Birgitte (Israel) Melchior

Ruben Henriques

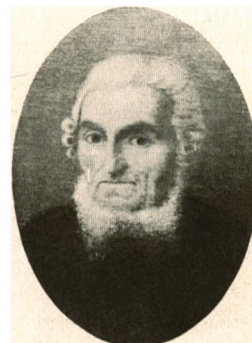
Jeruchim (Melchior) Henriques

Moses Melchior

Lion Israel

Bendix Pinches

Til Udarbejdelsen have vi benyttet: Ludvig Brandes: om Birgitte Melchior, Nicolaj Bøghs Mindeskrift, Stamtavlen Melchior af Albert Heckscher, Stamtavlen Henriques af Ernst Henriques, J. C. E. Michaelsen og Hustrus Forfædre af Josef Fischer, Grunwalds: »Hamburgs deutsche Juden«, Julius Salomon og Josef Fischers Mindeskrift, udgivet af Danmark Logen 1914, og vi skyldes desuden vor forbindtligste Tak for ydet Assistance bl. A. til Mr. Lucien Wolf for Beretningen om Sephardi Familien, Klaus-Rabbiner Ed. Duckesz i Altona om Hamburg Familien samt til Mr. Colyer-Fergusson og Mr. John Warburg i London, Professor Simonsen, Bibliotekar Fischer, Grosserer A. M. Metz i Kjøbenhavn m. fl.

I de følgende Stamtavler betyder Romertal I & II første og andet Ægteskab.

1) 2) 3) betyder første, andet og tredje Barn,

$\frac{6}{8}$ betyder sjette Barn af 8 Børn,

$\frac{3}{11}$ betyder tredje Barn af 11 Børn,

etc.

Udhævet Tryk betyder at vedkommende er den først kjendte i Slægten.

Efter Sigende stammer Familien Melchior fra Trier i Tyskland. Marcus Melchior's Fader bosatte sig i Hamburg, og Marcus boede i Gaden »Hinter den Hütten«.

Jesaja Naphtali Hertz Hildesheim

Samson Hildesheim, g. m. Gitle (Datter af Jechiel)
d. 1731 | 1647—1747

Salomon Wandsbeck* (kaldet Sal. Wolf) g. m. Hindche Sara
d. Altona 1765 (Forstander) | d. Altona 1755

En Datter g. m. Marcus Melchior (Melchert)
d. Altona før 1761

Esther g. m. Legatstifteren Raphael Ascher Unna
1727—1804 | 1735—1803

^{2/7}) Moses Marcus Melchior g. m. Rachel Zippora (Datter af Nathan og Deiche Rosbach**)
f. 1737, d. 1817 i Kjøbenhavn | 1743—1792 | d. 1758,9 | d. 1800

^{8/14}) Gerson g. m. ¹¹) Birgitte Israel
1771—1845 | 1792—1855

^{13/14}) Jeruchim g. m. Ruben Henriques jr.
1785—1857 | 1771—1846

^{5/13}) Sally Melchior
f. 1814, d. 1865 i Hamburg
g. m. Emilie Levinsohn

^{6/13}) Moritz G. Melchior (Etatsraad)
1816—1884
g. m. ^{8/11}) Dorothea Henriques
(Datter af Ruben Henriques jr.)
1823—1885

^{12/13}) Moses Melchior
1825—1912

^{13/13}) Israel Melchior
1827—1893
g. m. ¹¹) Johanne Melchior
1843—1911

^{8/8}) Charlotte Hanne
1843—1905

g. m. George Ch. Raphael
f. 1837 og d. 1906 i London

¹) William 1847—1856

²) Johanne 1848—1911

³) Louise 1849

⁴) Harriet 1851

⁵) Anna 1853—1881

⁶) Carl Henriques Melchior
6. August 1855

⁷) Emil 1857—1881

⁸) Thea 1860—1876

¹) Poul C. B. 1868—1896

²) Charlotte J. 1871

³) Emilie 1875—1893

⁴) Helga 1881

^{8/11}) Clara ——— g. m. ———
f. 10. Juli 1866 i London

Moritz Raphael (Ralph) Melchior
11. Juni 1890

Helga Carla Melchior
22. Maj 1893

Harald Raphael Melchior
30. April 1896

* Om Salomon Wandsbeck. Se Grunwald's »Hamburgs deutsche Juden« Side 307 (4478) og Side 27 og 53.

** Nathan Gerson Rosbach var født i Rosbach ved Frankfurt a. M., blev gift 1738 med Deiche og fik kgl. Tilladelse til at nedsætte sig i Kjøbenhavn 1734 og Borgerskab som Jøde 1735.

No 2273^v

Sire Høgdaaler.

Nordmann

1760.

Loovd Moses Maren's delictior
af Homborg, som vellyng af man
naffden Drog i Kribsmefam
grubomoren somd Lohkretz Louen Drog
in i egthofet med Seiche afyongun
Nathan Sivbacht af Anshausen,
sind at betalen 100 Rdl bel Politie

Løsten. —

Dater. Christiansborg den 22^{de}
Marts Aar 1760.

Alle til Friderich den Tjette og Dronning Daaede Konge

til Danmark og Norge, de hvide
og gylden, hertugin af Norvege, hertugin af
Slesvig og Holsten, hertugin af
Stetin og Pommern, hertugin af
Wendisch og Galmund; og

Deres alle høfvelts og adel:
som forinden de i de afgangne Naar
Ellisbaths afslutning, af Norges
Kongelig Residente her i Kristianshavn;
for det alle underrigtigt fornødt
angsette, at de alle underrigtigt vilde
forinden Norges Melchior, fra som
her, som før forn indgaar sig selv
Lig som mand af hertugin af Norvege,
alle underrigtigt tilladte, og moedte
undersatte sig for sig selv i Kristianshavn;

der vilde de, om fornødt alle
underrigtigt oplyste for sig selv og
for sig selv, som det fornødt for sig selv

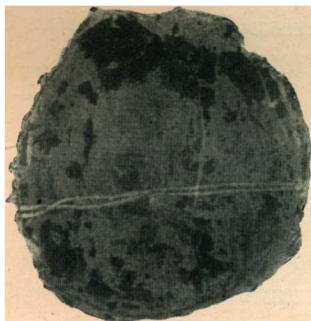
Kongen Næs President, Borgmester og
 raad i barmhertighed og barmhjertighed
 allernæderdigste forklaring, ellers
 nødvendigt for barmhjertighed og barmhjertighed,
 for og forment barmhjertighed og barmhjertighed, at
 forment for den Næs Næs Næs Næs Næs
 man, naar hund indgaaet og forment
 med supplicandjendens barmhjertighed, som
 vinder for Borgmester, og barmhjertighed
 af hundens barmhjertighed til Politie
 Caser, dog nu man barmhjertighed Kongen
 kongelig President Næs barmhjertighed
 medfærd, og ellers den forment Ceremonier
 barmhjertighed, som nu indgaaet og barmhjertighed
 forment barmhjertighed; barmhjertighed
 at hund man barmhjertighed den barmhjertighed og
 barmhjertighed, som nu indgaaet barmhjertighed for
 indtækt barmhjertighed, dog at hund barmhjertighed til
 indtækt barmhjertighed og barmhjertighed, forment hund
 man proportionalitet for hund barmhjertighed, og
 forment barmhjertighed barmhjertighed barmhjertighed Kongen
 barmhjertighed, Corruption og barmhjertighed barmhjertighed af
 forment hund indtækt barmhjertighed man.

Lovlytandes alle og maa sine færdige
 Skattemæssige Forpligtelser, og Gælden,
 alle sine noget maa sine Forpligtelser og
 gælden, minde som sig selv og alle sine.

Af sine egne Hænder hos Christianborg,
 i Kongens kongelige Residens i Huset i København;
 d. 22. d. Martii A. 1760. —

Under vor kongelig Haand og Sigel

Ludvig 14

Christianborg.

Dette afgangne Næsther Rættigheder og Forpligtelser,
 som er af den Konges Mærkede Skatte, og som er af
 Kongens hand rindende sig sig selv med sine Rættigheder, som
 vinder sig sig selv, og vinder 100 R. i de Politie Løjer, med alle
 sig sig selv Rættigheder. —

Af sine egne Hænder hos Christianborg,
 i Kongens kongelige Residens i Huset i København;
 d. 22. d. Martii A. 1760. —

Politie. Rindende den Samme

Vilhoj
 sig sig selv.

MOSES MARCUS MELCHIOR.

MOSES MARCUS MELCHIOR (Melcher, Melchert) indvandrede fra Hamburg omkring 1750. Efter Ansøgning af Nathan Rosbach's Enke, Deiche, med hvis Datter, Rachel Zippora, han blev gift, fik han Lejdebrev den 22. Marts 1760 og Borgerskab den 7. Januar 1761. Han blev Købmand i Kompagni med Svo-geren, Akiba Jacobsen, og dannede omkring Aaret 1796 i For-ening med Sønnen Gerson Firmaet »Moses & Søn G. Melchior«. Blandt Skatteydere i 1810 staar Firmaet Ruben Henriques jun. med 10,000 D.C., Moses & Søn G. Melchior med 9,000 D.C. og Købmand Hambro med 5000 D.C.

I 1812 oprettedes den første af Trossamfundets Stiftelser; det oprindelige Initiativ var taget af Moses Melchior, men det nye Repræsentantskab udvidede Planen og købte et Hus i Borger-gade, hvor Stiftelsen under Navn af »Godgørenhed« indrettedes til 24 Familier, trængende ældre Medlemmer af Samfundet og Enker.

UDDRAG AF HÆDERSMINDE OM OLDINGEN MOSES M. MELCHIOR

DØD DEN 6. FEBRUAR 1817

VED

JO KEL SIMON J A C O B

STUDENT I LOVKYNDIGHEDEN.

Et mærkeligt Beviis paa, hvormeget en stille Virksomhed kan tjene til Gavn for hele Riger, see vi i den Mand, ved hvis Baare en Familie af hartad hundrede Lemmer nys stod forsamlet med sønderknuust Hjerte, og begræder som deres elskede Fader; i den Mand, som ethvert Menneske kan tage sig til Mønster, i hvilken Alder, Stand eller Forfatning han end befinder sig. De

Dyder, som prydede ham, ere nemlig uundværlige for Enhver, thi de ere Huuslighedens stille, heldbringende Dyder. Sammenligne vi hans Tilstand, da han, fattig og forladt, som en trettenaarig Yngling kom her til Byen, hvor ingen Slægtning ventede ham, ingen Ven aabnede sin Favn imod ham, med den, da han som 80 Aar gammel Olding, i Overflodens Skjød, prydet med Viisdom, agtet og æret af sine Medborgere, omgiven af en talrig Slægt, der skylder ham sin Tilværelse, sin fornuftige og dydige Dannelse, og inderligen elsker ham som deres Fader, og see vi da, hvorledes han i den højeste Lykke, et Menneske kan opnaae, er gaaet over til det Bedre, saa kunne vi ikke andet end beundre og takke den Algode, som paa en saa herlig Maade allerede her paa Jorden belønner den stille Dyd.

Derfor kan ethvert Menneske, i enhver Alder, i enhver Stilling, tage sig den Forevige til Mønster; derfor kunne vi sammenligne ham, om ikke med den store Mand, hvis Navn han bar, saa dog med den yngste af Patriarkerne, vor Stammefader Jacob, med ham, hvem Bibelen giver den værdige Berømmelse, som Mange maaske ville betragte som noget meget ringe, men som dog har en skjøn indvortes Betydning, og det destomere, jo mindre udmærket og jo mere vanskelig den er at forhverve sig, at han var en oprigtig, huslig Mand. Ligesom denne forlod han uden Formue, blot med den Vandringsstav, der ledsagede ham paa hans Rejse, sin Faders Huus; ligesom denne, maatte han ved utrættelig Flid og uden anden Støtte end en ubegrænset Tillid til den Almægtige, forhverve sig det Nødtørftige; ligesom denne, blev han Fader til en talrig Familie, for hvis Opdragelse han sørgede med ufortrøden Iver; ligesom denne, bar han alle Skjæbnens haarde Stød med Taalmod og Hengivenhed til den Algode, fra hvis Haand han modtog dem som faderlige Prøvelser; ligesom denne saae han endeligen al sin Dyd herligen belønnet, henlevende sine sidste Aar hos en elsket Søn, i Roe og Fred, elsket af sine Børn og Børnebørn, agtet af dem, der kjendte ham, og hædret som det anstaar den mødige Olding, der ved utrættet Virksomhed har faaet Krav til at hvile paa sine Dyders uvisnelige Krandse.

Afskrift af Moses Marcus Melchior's Gravmæle:

HERUNDER HVILE R
DEN VELLÆRDE HERRE
MOSES MELCHERT
SØN AF VELLÆRDE
MARCUS MELCHERT
HAN DØDE EFTERLA-
DENDE ET GODT NAVN
TORS DAG OG
BEGRAVEDES FREDAG
DEN 21. SCHEWAT (5) 577
(6. FEBRUAR 1817).

HANS SJÆL
VORDE INDESLUTTET I
DE LEVENDES KREDS.

שָׁקֵל כּוֹעֵם

פֶּן

הַתּוֹרָה כְּהַרְרִי

מֹשֶׁה מַעֲלֵכְרֵט

בֶּן כְּהַרְרִי מַרְדְּכִי מַעֲלֵכְרֵט

נִפְטַר בַּשָּׁט יוֹם ה' וְנִקְבַר

עֶשְׂקֵךְ כֹּא שַׁבַּת תִּזְעַק

לִפְּקֵךְ

תִּזְצַב ה'

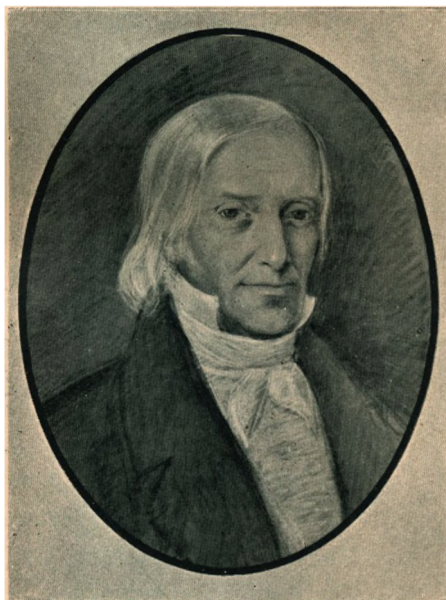
GERSON MOSES MELCHIOR.

GERSON MELCHIOR og Svigerfaderen Lion Israel var blandt de fire Mænd, som ved kgl. Resolution af 15. Aug. 1806 for første Gang i Menighedens Historie blev udnævnte til at paaligne Menighedens Medlemmer direkte Skat — før den Tid kendtes kun indirekte Skat, saakaldt Kød-Afgift. (Se »Mindeskrift« S. 60 og 99 — Bilag 38).

Gerson Melchior og Svo-geren Ruben Henriques jun. var blandt de syv Mænd, som den 28. Okt. 1809 ved Kancelliets Skrivelse udnævntes til Repræsentanter for den jødiske Menighed. Gerson M. underskriver den 19. Januar 1810, som Menighedens Repræsentant, Opfordringen til

Menighedens Medlemmer om at danne Carolineskolen. Han udnævntes ved Repr. Skrivelse af 20. August 1829 til Medlem af Komiteen for at fremme Hensigten, at anskaffe en almindelig Synagoge for Samfundet. Han var Komiteens Medlem til sin Død.

Af Gerson og Birgitte Melchiors i 1915 levende ca. 150 Descendenter er Ralph og Harald de eneste mandlige Efterkommere under 40 Aar, som bærer Navnet Melchior.

Gerson Melchior.

»Berlingske Tidende« d. 26de April 1845:

GERSON MOSES MELCHIOR.

Der er Sorg i Glædens og Lykkens Hjem,
Thi han, som var Lykkens Kilde,
Som tryllede Glædens Blomster frem
Ved Arnen tidlig og silde,
Den Fromme med det livsalige Sind
Og Alderens Hæderskrone,
Er gangen til sine Fædre ind,
Til Lønner for Herrens Throne.

Der er Sorg i Glædens og Lykkens Hjem —
Men og i den Fattiges Hytte,
Thi han var jo ogsaa en Fader for dem,
Der græde, var Enkens Støtte.
Med Rigdom var han velsignet her —
Men rigere dog var hans Hjerte:
Det rummede Medynk og Trøst for hver
En Lidendes Savn og Smerte.

Der er Sorg og Savn i saa viid en Kreds,
Thi han, som var Hjemmets Lykke,
Var og sine Venners, sin Menigheds
Ziir og Hæderssmykke.
Saa reen og blank, som den hvide Lok,
Hvis Sölv nu pryded' hans Isse,
Hans Vandel var — o, der er jo Nok,
Hvis Taarer kan vidne tilvisse!

Men Sorgen svæver videre tyst
Ud over de mørke Vande
Og trykker sin Braad i mangt et Bryst
Paa fjerne, fremmede Strande.

O Søn og Datter! I ane det ei,
Hvad nylig I maatte miste,
Der er en Hilsen fra Fader paa Vei
Til Eder — den allersidste!

Ja, Sorgen er stor hos dem, han forlod,
Hvis Liv til hans Liv var knyttet,
Men størst dog hos hende, der hos ham stod
Ved Leiet og ængstelig lytted,
Hans Manddoms Fryd og hans Alders Tröst,
Der aldrig veg fra hans Side —
O hvad er stærkt, som en Qvindes Bryst,
Naar det gjelder at tabe og lide!

Men er Sorgen stor, er Trösten det med,
Hvorned vi fra Graven træde.
»Den Retfærdiges Död er kun et Fjed
Fra Jorden til Himmelens Glæde!«
Saa lyder det höit for Hver, som troer —
Saa lad ham da saligt blunde:
For megen Lykke han skabte paa Jord,
Til ham Himlens nu at misunde!

Gottlieb Stesby.

BIRGITTE MELCHIOR.

Den 19. August 1792 fødtes i en Husetage i Naboløs en lille Pige. Det fortælles undertiden i gamle Sagn, hvorledes en god Fee kan komme for at see til den Nyfødte og lægge paa dets Vugge en Gave, der følger det igjennem hele Livet. Hvis Vaagekonen, der vaagede ved Moderens Seng, ikke som sædvanligt havde sovet, vilde hun den Nat, den lille Pige blev født, have seet Hjælpsomhedens Genius besøge Barnet og love det Evne og Midler til at hjælpe og glæde.

Den næste Dag blev den lille Pige indskrevet i Kirkebogen som Birgitte Israel. Faderen, Lion Israel, var en for sin Tid oplyst Mand; han var selv from og overholdt Ceremonierne, men dog tolerant imod anderledes Tænkende. I sin Ungdom havde han beskæftiget sig endeel med Tegning og naaet en Priisbelønning herfor ved Kunstacademiet. Han var kommet hertil fra Fredericia, hvortil Familien i en tidligere Tid var indvandret, sandsynligvis fra Spanien eller Portugal; herpaa tyder deels Navnet Lion, deels at han hørte til den portugisiske Sect, som dengang havde sin egen Synagoge i Kjøbenhavn. Han var en smuk Mand, i høi Grad ziirlig, og drev en Colonialhandel; han var ret velstaaende, uden at være formuende. Hans Hustru, Galathea, født Cantor, var svagelig; de havde foruden Birgitte to Sønner, men den yngste døde som Barn.

Den lille Birgittes Hjem var meget stille, da Moderen ideligt var syg og ofte i lang Tid sengeliggende; der var ingen jevnaldrende Smaapiger i Familien og hun levede derfor meest med de Voxne. Boutikshandlen blev for endeel passet af en Jomfru Cantor, der var den af de Ældre, der var Birgitte nærmest i Alder og til sin Død bevarede hun et trofast Venskab til denne.

Begavet med en livlig Aand udviklede hun sig hurtigt,

lærte tidligt at læse godt og morede sig med at læse høit for Andre; paa Grund af Moderens Sygdom læste hun meget for hende, og saaledes blev straks det Første, hun lærte, anvendt til dermed at gavne og glæde Andre. Ligeoverfor Familien boede to gamle Jomfruer, der ernærede sig ved Syning, men sy Navn kunde de ikke; Birgitte havde lært dette i Skolen, og saa løb hun stadigt op til dem og syede Navn i for dem. Skjøndt hun allerede til 14 Aar var fuldt udvoxen, kjendte hun dog kun lidet til Fornøielser; hun kom aldrig paa Bal eller i Theater; men allerede kom Frierne, og kun 15 Aar gammel valgte hun blandt disse Grosserer Gerson Melchior. Han var en Mand paa nogle og tredive Aar, anseet som en meget dygtig Kjøbmand, en retsindig og elskværdig Character; han var dengang Enkemand, da han syv Aar i Forvejen havde mistet sin Kone Hanne, f. Jacob, der havde efterladt ham fire Børn: Jacob, Rose, Dorothea og Marcus.

Den 31te December 1807 forlod Birgitte sit Hjem for at blive Huusmoder, et Kald, hun skulde røgte saa smukt i et halvt Aarhundrede. Hun medbragte fra Hjemmet et religiøst Sind og en Opfattelse af al Opofrelse som Pligt; hun var ligesom blevet indviet hertil ved Moderens Sygeleie, medens Faderens Ordenssands havde vænnet hende til at udbrede Hygge. Og Opgaven, den femtenaarige Pige skulde tage fat paa, var ingenlunde let. Foruden to Stedbørn var der dengang endnu i Grosserer Melchior's Huus hans to Søstre og en gammel, alderdomssvag Fader. Børnene var meget forkjælede og den Gamle gik i Barndom; her var meget baade at pleie og ordne. Men næppe var hun kommet til sit nye Hjem, førend hun vidste at udbrede Orden og Hyggelighed. Børnenes hele Leveviis blev forandret; paa eengang kjærlig og streng, vandt hun i en saadan Grad deres Hengivenhed, at de i hele deres Liv næsten forgudede hende. Da Marcus blev ældre og formuende, overøste han hende formeligt med Foræringer. Hendes Mand var i høi Grad indtaget i hende; naar han om Lørdagen gik fra Kirken med sin unge Hustru, var Folk enige i, at man kunde see, hvor forelsket han var i hende. At han var mere end dobbelt saa gammel som hun, syntes han aldeles ikke at tænke paa. I 1854 sad hun og jeg en Dag i Wien, og i Samtalens Løb kom jeg til at berøre ægteskabelige Forbin-

dels mellem Mennesker af forskjellig Alder, jeg yttrede, at lige Børn leger bedst, og at det i Reglen ikke var heldigt, naar der var en saa stor Forskel i Alder. »Det gør slet Intet,« sagde hun, »min Mand var, da vi bleve gifte, mere end dobbelt saa gammel som jeg, og dog har jeg været overordentlig lykkelig med ham og han har saa mange Gange sagt mig, at han var lykkelig med mig, at jeg ogsaa tror, at han var det. Ja,« tilføiede hun smilende, »jeg veed, at han var det.«

Hvad der meget bidrog hertil var, at der ved Siden af Stedbørnene opvoksede en ny Børneflokk.

1809 fødtes den Ældste, Sophie¹⁾, 1810 Augusta²⁾, 1811 Nathan³⁾, 1813 Henriette, 1814 Sally, 1816 Moritz, 1817 Israel, der døde et Par Aar efter, 1818 Galathea⁴⁾, 1819 Cæcilie⁵⁾, 1821 Hanne⁶⁾, 1823 Sara⁷⁾, 1825 Moses, 1827 Israel.

I 1814 havde Faderen, der var bleven Enkemand, paany giftet sig*), meget tilskyndet hertil af Datteren, der vedblev gjennem hele sit Liv med datterlig Hengivenhed at hænge ved Stedmoderen, hvilket vistnok bidrog endeel til, at Børnene saa nøie vare knyttede til Bedstemoderen.

Grosserer Melchior kjøbte 1813 den smukke Gaard paa Amagerterv; med sin rummelige Sal og den store Spisestue, hvor et stort Antal Gjæster kunde finde Plads om det lange Spisebord, skulde denne Gaard blive et gæstfrit Hjem for Mange, der her samledes om Løverdagaften. De Fremmede, der besøgte disse Løverdags Selskaber, lagde sikkert Mærke til, at der iblandt Gæsterne var Adskillige, der i Dannelse og Forhold stode paa et lavere Trin end Familien med dens vante Omgangskreds. Det var smukt at see, hvorledes disse Gjæster, der ofte skyldte Værtinden deres pyntelige Dragt og levede af Familiens Velgjørenhed, modtoges med den samme venlige Opmærksomhed som den formuende Fremmede. Der var i deres Maade at glæde fattige Slægtninge paa, noget Højhjærtet, der hævede Modtageren. Forøvrigt gik der til Hverdag Tarvelighed igjennem det Melchiorske

¹⁾ Sophie g. m. ¹ Abrahamson, ²⁾ Alfred Meyer, ³⁾ Augusta g. m. Isaac van Deen, ⁴⁾ Nathan, fremragende Øjenlæge, ⁵⁾ Galathea g. m. L. N. Marcus, ⁶⁾ Cæclie g. m. Ludvig Trier, ⁷⁾ Hanne g. m. Bernhard Dehn, ⁷⁾ Sara g. m. Sally Fraenckel. *) med Lea Heyman.

Huus, kun naar om Løverdagen mange kom ud til »Ventegodt«, hvor i endeel Aar Familien om Sommeren boede paa Landet, og paa Festdagene herskede der Overflødighed. Der blev ikke givet Middagsselskaber; men der kom Mange i Huset, fordi man, uden Indbydelse til den enkelte Løverdags, var vis paa at blive vel modtaget, og saaledes kunde undertiden, navnlig da Børnene voxede til og medtog Børnebørnene, en 50—80 Mennesker være samlede der. Da Fru Melchior i en senere Periode boede paa Rygaard, stod her ofte en Snes Gjæstesenge opredte.

Men ved Siden af denne storartede Gæstfrihed og en Gavmildhed, der stod i Forhold til den, gik der dog en vis Paaholdenhed; hun brød sig ikke om at gaa ud til Toldboden for at faa noget lidt billigere og hun var slem til at prutte med de Handlende. Jeg troer, at hun hermed har forbundet en bestemt Hensigt. Medens hun havde den største Glæde af at give, og navnlig i de sidste Aar af sit Liv havde store Kasser med Schaller, Kjoletøier o. s. v. staaende, bestemte til at skjænkes dette eller hiint af Børnebørnene til Fødselsdag, Confirmation o. s. v., vilde hun dog paa ingen Maade være ødsel, og hun vilde ved denne Tingen og Prutten ligesom selv give sig et Skudsmaal for, at hun var sparsommelig, eller i det mindste vidste at paaskjønne Pengenes Værd.

Men om hun end vidste at vurdere Pengene, satte hun dog Dannelse over disse. Hun søgte derfor lige til sin Død at danne sin Aand, og lagde ved Børnenes Opdragelse megen Vægt paa en almen Aandsudvikling. Hun holdt ikke af at Pigebørnene gik i Skole og lod dem derfor bestandig have Privatunderviisning i Hjemmet og ved denne var hun meget ofte tilstede. Selv læste hun meget, dels af religiøst Indhold, dels af poetisk. Naar hun om Morgenen havde gjort sin Ronde igjennem alle Børneværelserne, hvilket hun gjorde meget tidligt, om Sommeren Kl. 6, satte hun sig en halv Timestid til at læse en alvorlig Forfatter. »Jeg vil raade Dem,« sagde hun engang til mig, »at vænne Dem hertil; paa den Tid er der Ro til saadan Læsning, og man selv opfatter da det læste friskere og klarere.« Hun lagde megen Vægt paa, at man ikke sov for længe om Morgenen, og spurgte mig ofte, naar jeg traf sammen med hende, om hvad Tid jeg nu stod op.

Til denne Morgenlæsning yndede hun Gellerts' Forelæsninger over Moralen, Schokkes' Stunden der Andacht, Schäffers' Laienbrevier, og i de senere Aar navnlig Youngs' Nattetanker. Om Løverdagen læste hun endeel, fordi hun da ikke foretog andet Arbejde; men især holdt hun af at læse høit om Aftenen, naar Manden var kommen til Spillepartie. Schiller, Holberg, Gellert, Lessing senere Rückert var hendes Yndlingsforfattere. I sine sidste Leveaar holdt hun meget af at læse engelske Forfattere. Men hendes Interesse gik ogsaa udenfor det Æsthetiske og Moralske. Saaledes forsømte hun aldrig en populær Forelæsning af H. C. Ørsted, som hun følte sig i høi Grad tiltrukken af, og i sit Hjem satte hun stor Priis paa at underholde sig med videnskabeligt dannede Mænd, der kunde berige hendes Aand. Saaledes stod hun i en levende Brevvexling med Dr. Steinheim, som hun indbød til i Sommeren 1855 til med sin Kone at tage Ophold paa Rygaard. I det hele skrev hun gjerne Breve og disse var en tro Afspeiling af hendes Character.

Her følger et Brev, som Birgitte Melchior skrev til Sønnen Sally, da han i 1832 i en Alder af 18 Aar rejste til Hamburg for at etablere sig sammen med Bernhard Dehn, som senere blev gift med Hanne Melchior:

F O R O R D.

Veien til Helvede er brolagt med gode Forsætter (siger Walter Scott). Kjære Sally! I den faste Overbevisning om nogenledes heldige Følger har jeg nedskreven disse Blade, derfor haaber jeg, at Din Lod skal ei være disses, som lade sig berolige ved i ensomme Øieblikke at fatte gode Forsætter, og dermed troer at tilfredsstille deres inddyssede Samvittighed og deres Skabers Fordringer, naar de efter at være udtraadt paa Verdens Skueplads glemmer dem og synder paany, og saaledes hele deres Liv kun bringer dem til Udførelse, hvor de ei behøver nogen Kamp, men give efter for hver Lidenskab, og trøster sig med, at ville det Gode, de vil ei finde Veien til Himlen, og paa denne Maade lad mig ei see Forfatterens Ord anvendt paa Dig, mit elskede Barn. Gaa ud i Verden uanfægtet af det Onde, og vend

engang tilbage i min Favn med den Rolighed, som ei Lasten kan give, men kun Overbevisningen om at have opfyldt, hvad vi som Væsner begavede med frie Villie formaae.

Gellert.

Des Lasters Bahn ist Anfangs zwar
Ein breiter Weg durch Auen
Allein sein Fortgang wird Gefahr
Sein Ende Nacht und Grauen.
Der Tugend Pfad ist Anfangs steil
Lasst nichts als Mühe blicken
Doch weiter fort führt er zum Heil
Und endlich zum Entzücken.

*

*

*

Kjære Sally! Med Hjertet fuldt af moderlig Bekymring vilde jeg gjerne med indtryksfulde Ord gjøre Virkning paa dine fremtidige Forhold, og tilligemed min Velsignelse give Dig de Raad, som efter min Indsigt kunne befordre Dit timelige og evige Vel. Tungt er det for Moderhjertet, i saa ung en Alder at lade sit Barn drage fra sig ganske overladt til sin egen Villie, uden at have at aflægge Regnskab for nogen af sine Handlinger, med fri Raadighed over Penge og Gods, som kan forskaffe ham det Tillokkende, en stor By frembyder. Tænk Dig i mit Sted; jeg ser Dig omgivet af Vellystens smigrende Fristelser, Irreligiøsitet, Spot, Spillelystens Vindesyge og Pengegridskhed, og kun atten Aar! Falder Du ej i den enes Snare, saa maa jeg sittre for den Andens, og dog kan Gud i Naade bevare Dig, naar Du i mandig Styrke og en Ynglings usvækkede Kraft, og endelig med inderlig Bøn til Gud vil modsætte Dig disse fredsforskyrende og umættelige Harpyrer, som vække desto større Begjærligheder jo mere de tilfredsstilles. Har Du maaske allerede ladet Dig forlede af Exemples og Lidenskabens forføriske Stemme, som tilraabte Dig! »Nyd! der gives ingen mandlig Uskyld her paa Jorden, fra Arilds Tid har det ej været anderledes, og ingen kan dæmpe eller modstaa Naturens Bestemmelse«, saa tro

mig, som har været flere unge Menneskers Vejlederinde paa denne for Ynglingen saa slibrige, og med tusind Tillokkelser hildende Bane; med sønlig Fortrolighed have de fortalt mig deres Kamp, men med kraftig Villie og Guds Bistand deres Sejr over deres mægtigste og hele Væsen angribende Fjende. Beskjæftigelse, Maadehold i Spise og Drikke ere mægtige Hjælpere. En ikke mindre vigtig Ting er ikke ved Spotten og egen Drift at kjølnes mod Pligter, der høre til Livets og Dødens vigtigste Beroligelse, fordi vi, begavede med en for svag Dømmekraft, ej kunne indse deres Nytte, og efter Fornuftens og vore Omgivelsers Dom kun anse dem for passende for de Tider, de bleve givne i: nemlig at opfylde alle de som født Jøde Dig paalagte Bud. Jeg forlanger ikke, og dertil besidder Du ej heller Kundskaber nok, at Du skal være som Rabbi Schachne, men lad Dig ej forlede til det mindste, som Du yeed, Fader for Exempel vilde anse for Synd. Om Du end opfylder de Bud med Lunkenhed, som synes Dig mindre vigtige, saa vig ingen Fingersbred, at Du med rolig Samvittighed kan sige, hvis engang Dit Afkom, vildledt af Tidsaanden, skulde forlade deres Fædres Tro (som Guds Miskundhed bevare vor Slægt for), at Du idetmindste ved Dit Exempel ej har givet Anledning dertil. Ej bliver Enden andet for de Mennesker, der med letsindig Hu foragte de jødiske Love, end at deres Børn døbe sig. Du vil selv ved Eftertanke og ved at se det for Øje blive overbevist om Sandheden af, at Gud hjemsøger Forældrenes Synd paa Børnene, og ej vilde jeg ønske at have født Eder, naar jeg nogensinde skulde opleve det ved mit Afkom, eller naar der i andre Boliger [efter Døden] er os Tilsyn forundt med vore Kjære, skulde i hine Egne føle min Sjæl krænket.} Det vigtigste for Din Rolighed tror jeg at have sagt med rørt Sind og Bøn til Gud om, at det maa finde Indgang og slaa Rødder i det inderste af Dit Hjerte. Nu tillad mig at gjøre Dig opmærksom paa alt, hvad jeg føler det nødvendigt efter min Samvittighed at paalægge Dig: Lad Dig ej af andre unge Mennesker forlede at klæde Dig over Din Stand, vær altid højst renlig og solid; de fornuftiges Bifald vil Du derved vinde, og det er det, Du skal stræbe efter. Enhver tilladelig Fornøjelse, der ej er forbunden med for store Omkostninger, bør Du nyde,

helst dem, hvorved Din Sundhed og Dannelse befordres, lange Spadsereture, engang imellem i Theatret. Nu kommer jeg til at berøre en Ting, som Du veed, jeg har en afgjort Modbydelighed for, tro mig ej af Fordom, men fordi unge Menneskers selskabelige Dannelse ganske gaar tilgrunde derved, nemlig Kortspil. Ej vil jeg ganske berøve Dig den Fornøjelse, som jeg tror Du allerede har fundet saa temmelig Smag i, men at spille engang om Ugen er det højeste Du maa tillade Dig; det beder jeg Dig ret meget om; thi hvad formaar jeg vel mere? Med Lede føler man sig udygtig til enhver Conversation, naar man har gjort sig det til Vane overalt at finde Spilleparti. Al Selskabelighed, al hjertelig Godmodighed for at tilfredsstille vor Gjæsts Fordring, tørner af imod hans fordærvede Smag, og selv uduelig til at være interessant, kjeder han ligesaa meget, som han kjedes. Der gives visse Adspredelser i Hamborg; fly dem, der kan bringe Sandseligheden i Bevægelse. Man vil sige Dig, Du skal dog kun engang se dem, der findes intet anstødeligt derved, de anseteste Mænd gaa der, da det er en Lyst for Øjet, at man jo derfor ej behøver at tilfredsstille sine Begjærigheder. Lad Dig ej forlede af denne forføriske Stemme (Salomon har sagt tillige med mange Erfarne, »at undfly Lejligheden og Fristelsen er vor sikreste Dyd«). Kan Du med Guds Bistand og mine inderligste Bønner forholde Dig saaledes, fortæl det til ingen, man vil spotte Dig som en uerfaren Dreng. Men engang skal Dine lønlige Taknemmeligheds Taarer flyde paa min Grav, naar Du efterkommer mine Formaninger, og en kraftfuld Efterslægt vidne om Din Kydskhed. Smil ej fordi jeg ser saa langt i Fremtiden, kun Vellystningen opfylder ej den ham af Gud givne Bestemmelse, sjælden gives der Undtagelser. Vær sanddru. Derfor fortæl endogsaa ej for Spøg noget, som Du ej er fuldkommen overbevist om, da vil man stole paa Dit Ord, og intet drage i Tvivl, som man hører af Din Mund. Iagttag den gyldne Regel, at høre, se og tie, i ethvert Forhold er den anbefalingsværdig, men endnu mere paa et fremmed Sted; døm ej uden Overlæg, meget hellere være taus, end sige noget dumt, eller vise, at man ej har Kundskab om det, man fælder Dom om. Vælg Din Omgang, hav heller faa Bekendte,

og saadanne, som Du vidste vi med Glæde vilde billige. Beskedenhed behøver jeg vel ej at anbefale Dig, naar Du betænker kjære Sally (jeg vil ikke saare Din Følelse, men til mit Barn maa jeg tale Sandhed), at Du staar langt tilbage i Kundskab mod saamange andre af Din Alder og af de Kaar Du er opdraget i, paa et Tidspunkt, der fordrer saa megen Duelighed, naar man ikke skal ansees for at staa paa det laveste Trin af Dannelse. Husk paa, at Du ikke har Dig selv at takke for, at Du paa engang blev sat i en uafhængig Virkekreds. Tænk Du: saaledes gaar det jo de fleste unge Mennesker, som tiltræde deres Løbebane, se saa kun paa Bernhard, hvor han maatte kjæmpe, forinden han kunde naa dette Punkt. Anstreng al Din Tænkraft og forlad Dig ikke paa Skinnet af Viden, som Du muligen kunde give Dig. Det kan kun føje Tid skuffe Dine Omgivelser, men snart vil man opdage Dine Mangler, man vil derfor dog modtage Dig, hvor Du kommer, fordi Du ej trænger til nogen, men ej med den Fornøjelse, man ser en Gjest, der forskjønner vort Selskab ved pæn og dannet Adfærd. Du ved, hvor ustadig Lykkens Gaver er, men har Du, imedens der tilbødes Dig Lejlighed, samlet Dig Kundskaber, saa kan ingen Skjæbne (naar Gud lader Dig beholde Dit Helbred), berøve Dig al Udsigt til, paa en eller anden Maade, at finde Dit Brød. Vær villig, venlig og forekommende mod Enhver, saavel mod dem, der staar højere, som mod Dine Undergivne. En venlig Hilsen, en ubetydelig Tjeneste, der ej koster Dig den mindste Opofrelse, kan erhverve Dig Dine Medmenneskers Velvillie, og hvilket godmodigt Menneske skulde for en saa ringe Pris ej stræbe derefter. Dog plej ingen Samkvem med Dine Undergivne, at Du ej tabe den Lydighed, der er fornøden til at blive betjent tilgavns. Bagtal ej, og lad aldrig noget Ondt gaa ud af Din Mund. Du spørger, hvorfor advare for saa store Fejl, som vor Lidenskab dog ej kan henrive os til. For en stor Fejl anser jeg det sandelig selv, da den er saa vanskelig at undgaa, fordi vi ubemærket blive forledte dertil; Du kjender den mediserende Tone, der hersker næsten i ethvert Selskab; man vil gjerne være den første, der fortæller en Nyhed, og jo slemmere den er, jo mere Interesse opvække vi ved den. Er Hiin eller Denne

kommet i mislige Omstændigheder, har denne Kone eller Mand forglemt sine Pligter, disse Kjærestefolk været for kolde, eller har dette unge Menneske eller denne unge Pige letsindig foretaget Noget, der forskjertser deres gode Rygte, eller andre tusinde Tilfælde af den alt udforskende Chronique scandaleuse, hvorved man saaledes jager efter sin Næstes Feil, flye dem; om endogsaa saadanne Ting ere vel bekjendte for at være en behagelig Selskabsunderholdning, lad Din Mund ej gjentage dem, skjul Din Næstes Svaghed (skaaner, saa skal I blive skaanede). Jeg har saaledes gjort mig det til Grundsætning, at jeg aldrig selv til Fader fortæller den mindste ufordeelagtige Dom om Nogen, selv ei noget ligegyldigt Dødsfald. Lettest kommer man i Fristelse at glemme sig, naar man hører Nogen ufortjent rose, det har jeg med Skam at sige selv følt. Vær derfor bestandig opmærksom paa Dig selv. (»Dyden,« siger den store Mendelssohn, »er en Vane«). Lykkeligt det Menneske, der tilegner sig den ved bestandig at have Gud og sin høie Bestemmelse for Øie. Vær ei opfarende mod Nogen, men især ei mod Din Compagnon i andres Nærværelse, glem aldrig at vise den Agtelse, der er fornøden for et velopdragent Menneske, i ubetydelige Ting, der ei har nogen Indflydelse paa Andres Vel og Vee, viis eftergivende og rolig Adfærd, der vil vinde Dig hans Agtelse og Din egen Tilfredshed. Viis usminket og fuldkommen Fortrolighed i alt hvad Pengeaffairer angaar. Finder Du Dig inclineret til at gjøre Bernhard til Dit Hjertes Fortrolige, saa har jeg intet derimod, vær iøvrigt sparsom med Din Tillid, altfor megen Aabenmundethed leder ikke til noget godt Resultat, og Du skal altid finde en øm og villig Deeltagerinde i alle Dine Hjerteanliggender, naar Du dertil vælger mig, skal hverken Tanken om mit Bifald eller min Dadel tilbageholde Dine Tilstaaelser, og Du skal i mig ei se Moderen, men kun Din oprigtigste og mest hengivne Ven paa hele Jorden. Lad ei falsk Skam tilbageholde Din Fortrolighed; har Du nogen tilladelig eller utilladelig Tilbøjelighed, har Du begaaet en eller anden Forseelse, trykker nogetsomhelst Samvittighedsnag Dig, føler Du Tvivl — kortsagt al Sorg eller Glæde nedlæg i min Barm. Trofastere, skaansommere, eftertænksomme, samvittighedsfuldere

skal Ingen raade eller trøste Dig, og Intet skal mere kunne glæde mig, end at disse Ord, der ere skrevne af mit Hjertes Fylde, for mig have saa lyksaliggørende Følger, at Du dertil ville udkaare mig, der føler saa godt, at jeg kan tilfredsstille Dine Fordringer. Skriv, naar Du har Tid tilovers, til mig, naar Du ønsker det, skal ingen læse de Breve, Du skriver »Egenhændig« paa, det kan Du holde Dig overbeviist om; Du kan være rolig, at jeg ei vil spotte over en eneste af Dine Følelser eller Meninger, men kun sige Dig min upartiske Dom derover. Og nu vil jeg med den faste Overbevisning, at jeg har anvendt alt, som Gud har forundt mig Indsigt til at advare og formane, slutte disse med et sorgfuldt og bekymret Sind nedskrevne Linier, og bede til Ham, den bedste Ven og Fader af hele Menneskeslægten, at Han skal tage Dig i sin Varetægt, og skjænke mig den Glæde, at jeg maa opleve at see Dig i alle Livets Omvexlinger blive Dyden og Din Skaber hengiven med barnligt og trofast Sind. Vorherre velsigne Dig!

*

*

*

Fru Melchior har i dette Brev givet en bedre Skildring af sig selv, end nogen Anden let vil kunne give; saa fyldigt og klart ere her hendes dybe Religiositet og hendes Kjærlighed til sine Børn (thi hun gjorde ingen Forskjel paa dem) tegnede. Der er blot en Hovedside af hendes Character, som ikke finder Plads i det af hende selv tegnede Billede, det er hendes opofrende Omhu for Syge. Det var naturligviis først og fremmest hendes Nærmeste, som hun ydede denne i det rigeste Maal. Grosserer Melchior var i de sidste 6 Aar af sit Liv stadig syg. Han leed navnlig om Natten af en idelig Uro, saa at han maatte staae op og gaae paa Gulvet. Hun var i disse Aar aldeles utrættelig i at pleie ham, og det optog al hendes Tid og Tanke. Om Dagen sad hun og læste høit for ham, til han faldt i Søvn. Der var en anden Periode af hendes Liv, hvor hun ligeledes havde Leilighed til at vise denne Utrættelighed i Sygepleie. I Januar 1834 blev nemlig Steddatteren Rose syg og døde; nogen Tid derefter angrebes Jacobs' eneste Barn af Skarlagensfeber og døde ligeledes;

derefter døde endnu i samme Aar hendes Fader og Stedsønnen Marcus. I Begyndelsen af 1835 laa saagodtsom alle Børnene syge, desuden Svigersønnen Jacobs' Børn og hos Abrahamsons var der ligeledes Sygdom. Nathan blev saa syg, at han blev opgivet af Lægerne, og Ulykken var da nær ved at kue hende; »jeg var,« fortalte hun mig eengang, da hun omtalte denne mørke Periode af sit Liv, »aldeles fortvivlet, fordi jeg troede, at Børnene bleve forgiftede«. Da Nathans Sygdom tog en heldig Vending, mildnede Glæden herover Sorgen over de bortgængne.

Men denne Omhu for de Syge strakte sig vidt udenfor den egne Kreds, hvor vidtstrakt denne end blev. Saaledes passede hun eengang i flere Uger fra Morgen til Aften en hende fjerntstaaende ung Dame, der havde faaet en heftig Barselsfeber. Den unge Kone var fremmed her i Byen, og dette var vistnok for hende en væsentlig Grund til at pleie hende som om det havde været hendes egen Datter. Naar der kom Bud fra en fattig Kone for at bede om Hjælp, fordi hun var syg, pleiede Fru Melchior ikke at nøies med at give Budet en Understøttelse til den Syge, men hun gik selv derhen og saae til den Syge; hun begyndte sædvanlig med at rede den Syge et godt Leie og ordne Sygeværrelset; derefter satte hun sig ved den Syges Seng, og blev saa hos hende til Lægen havde været der; saa gik hun hjem og sendte den Syge, hvad Lægen havde meent kunde være tjenligt for denne.

I Februar 1854 var jeg sammen med Fru Melchior i Rom. For at vise mig Omgivelserne af Rom havde hun en Dag foranstaltet en Kjøretour til Omegnen og medtaget til denne Spisevarer, navnlig stegte Høns. Da vi om Aftenen kom hjem til hendes Bolig, vilde jeg følge hende op af de mørke Trapper; jeg lagde da Mærke til, at et Menneske fulgte efter os og søgte at nærme sig hende; jeg troede allerede, at det var en Røver, da jeg saae ham kysse Fligen af hendes Kjole og overøse hende med Taksigelser; det var en fattig Skomager, der boede i Baghuset til Stedet, og hans Kone laa syg; da Fru Melchior lod tilberede Hønsene til vor Udflugt, havde hun ladet tilberede en styrkende Hønskjødsuppe til den Syge og Manden stod nu og

ventede paa hendes Gjenkomst for at takke hende. Forærede hun Noget bort til Fattige, sørgede hun for, at det var heelt og godt; engang havde hun kjøbt endeel havarerede Uldtrøier; Albuerne vare fordærvede og der maatte stoppes nye Albuer i dem; hun sendte dem til mig til Uddeling paa Hospitalet; her blev Stopningen af Oldfruen erklæret for et Mesterværk af omhyggelig Stopning; da jeg sagde hende dette, svarede hun, at de jo havde været bestemte til Fattige, men sa'e hun, de Mennesker kan ikke som rige strax faae nye, naar de gaae istykker, og derfor maatte det være solidt gjort. Da en Opfordring var fremkommen til Oprettelsen af et Sygehjem for uhelbredelige Syge, greb hun paa Grund af denne sin Omhu for Syge, denne Idee med stor Varme, og ved at tegne sig som den Første for et stort Bidrag, hjalp hun meget til at gjøre Ideen til Virkelighed.

Denne Omhu for Syge var unægtelig kun et Led af den Kjærlighedsfølelse, hvormed hun omfattede alle Mennesker og som gjorde, at hun ideligt tænkte paa, hvorledes hun kunde virke til Gavn og Glæde for dem. Hun besad et rigt Talent til at vælge sine Gaver saaledes, at de netop passede for den, der fik dem. Og med denne Evne til at yde Gaver, forbandt hun Evnen til at kunne modtage saadanne af Andre paa en saadan Maade, at det blev en Fornøielse for den, der havde givet hende Gaver. Blandt de mangfoldige smukke Træk af hendes Menneskekjærlighed, vil jeg dog ikke forbigaae eet; hun tog flere Gange unge Piger i Huset, der ved Uforsigtighed havde givet Anledning til Bysnak, og dækkede dem saaledes mod Bagvadskelse.

Og hvad der boede i det Indre, udtrykte sig ogsaa i det Ydre. Der var noget ubeskriveligt blidt i hendes smukke mørke Øine. Da jeg lærte hende at kjende, havde hun allerede voxne Børnebørn; men hendes Teint var endnu ungdommelig, blændende hvid, og i Forbindelse med den ranke Holdning hævede den de smukke Ansigtstræk.

Den 22. December 1855 døde hun pludseligt om Natten. Hun havde i længere Tid haft Anfald af Hjærtetkrampe, der lode hende ane, at Døden ikke var fjern, men hun var ikke sengeiggende og endnu den sidste Dag var hun munter og oprømt.

»Jeg har,« siger den gamle Sanger, »været ung og er blevet gammel; men ikke har jeg seet den Retfærdige forladt og Efterkommerne bleve til Velsignelse.«

Ludvig Brandes.

BIRGITTE MELCHIOR.

Der gaar et Sorgens Bud til hendes Slægt,
Som tynger Hjertet med sin Centnervægt, —
Det gaar fra Dør til Dør og tvinger frem
Beklemte Hjerters Suk i Armod's Hjem, —
Det lyder trindt omkring med Vemodsrøst,
Som finder Genklang i hvert ædelt Bryst:
Den gode, fromme gudhengivne Kvinde,
Hvis Hjertes Væld saa rigt og gavmildt flød,
Den ømme Moder, Lidendes Veninde,
De manges Trøst og Stolthed — hun er død!

Ja, der er Grund til Sorg og Suk og Klage,
Hver Gang et ædelt Hjerte briste maa,
Men rystet dybt ved hendes Grav vi staa,
Thi ak, der er saa faa som hun tilbage.

G. Stesby.

I Hjemmet's Julenummer 1911 skrev Moses Melchior:

MINDER FRA MIN BÅRNDOM OG UNGDOM.

Saa langt som 80 Aar tilbage staar Hjemmet præget i min Erindring, og alt som jeg blev ældre, antog Erindringerne fastere Form.

Min Fader, Gerson Melchior, nød i sin betydelige Virksomhed som Kjøbmand fortjent Anseelse for sit Retsind og sin Liberalitet. Min Moder, der blev Bedstemoder i en Alder af 36 Aar, var kun 15 Aar gammel, da hun ægtede min Fader, som fra sit første Ægteskab medbragte fire Børn, hvoraf det ældste alt var 13 Aar gammelt. Desuden var min Farfader optaget i Hjemmet, hvor min Moder plejede ham i hans lange Sygdom, som om hun havde været hans egen Datter. Det var altsaa store Opgaver, der mødte den unge Hustru lige fra Begyndelsen af Ægteskabet, men hun forstod at løse dem. Lad mig her gentage, hvad jeg tidligere har skrevet om hende: »Hun fordrede Lydighed af os Børn, og imod hendes Villie følte vi det unyttigt at indvende noget. Men ved Siden heraf plantede hun tidligt sin Kærligheds Lære i vore unge Hjærter, ikke ved at prædike Moral, men ved Exemplets Magt. Har det ej frugtet, have vi ikke æret den sjældne Kvindes Minde, som hun fortjente«.

Min Moder var 21 Aar yngre end min Fader. Men deres Ægteskab var en lykkelig Harmoni. Da min Fader døde i 1845, havde de været gift i 38 Aar, og i dette Tidsrum havde de ikke været fra hinanden i 24 Timer. Naar min Fader foretog Reiser til Udlandet, fulgte min Moder ham altid, og dengang var det ikke saa let at reise som nu.

Det var et patriarkalsk Hjem.

Jeg, der er født i 1825, var den næst yngste af Børneflokket. Vi var 12 Børn. Kun den ældste Datter var gift. Ved Maal-

tiderne samledes vi elleve Børn om det aflange Bord, og Anretningen var i al Tarvelighed, til Middag aldrig mere end to Retter Mad, til Aften lidt tyndt Øl og The med Smørrebrød uden Paa-læg. Der var heller ikke Tale om Paalæg paa Skolemaden. Om Aftenen brændte to Tællelys — med de obligate Lysesaxe — paa det lange Bord, hvad man dengang var tilfreds med. — Opdragelsen var vidt forskellig fra den, der nu er almindelig. Vi Børn havde vel vore egne Meninger, men lige overfor vore Forældre kom disse sjældent til Orde. Forældrenes Villie var Lov for os. Den nuværende Methode har den Fordel, at der er mere Fortrolighed mellem Forældre og Børn, men det er jo ikke langt fra, at Børnene gerne vil opdrage deres Forældre, der ofte ere ilde farne, om de ikke lempe sig herefter. Som Søn elskede jeg min Fader, men prøve paa at reformere ham, — den Tanke kom mig aldrig i Sind.

Mine Forældre ønskede ikke, at Døtrene skulde gaa i Skole; de nød Undervisning af en fast ansat Gouvernante, der boede i Hjemmet. Gennem en Række af Aar var det den bekjendte Frøken Annestine Beyer, der senere blev Lærerinde ved Døtre-skolen i Kjøbenhavn. Hun var en djærv og dygtig Personlighed med noget vist mandigt i sin Optræden, dog uden at Kvindeligheden derved led Skibbrud.

Jeg skal her gengive et Brev, som min Moder tilskrev Frk. Annestine Beyer, medens denne var i vort Hus. Dette Brev, der, saavidt vides, maa være fra Tiden omkring 1825, viser, hvormeget min Moder tænkte paa alting, og hvor megen Omhu man dengang krævede med Hensyn til Børns Opdragelse.

Gode Jomfru Beyer!

Jeg ser mig nødt til at sige Dem skriftligt, hvad jeg ikke er istand til mundtligen at gjøre, nemlig at jeg ei er tilfreds med Dem, som man bør være for efter min Overbeviisning at være rolig; jeg skylder Dem, som Moder for mine Børn, denne Erklæring. Mange Ting har jeg tidt sagt Dem, som jeg vel for Øieblikket har seet forandret, men naar en kort Tid var forløben, blev det ikke mere iagttagen. Jeg talte engang i Sommer meget alvorlig

med Dem, De lovede ogsaa Alt, hvad jeg forlangte opfyldt, ogsaa hvad jeg ikke forlangte, at spørge mig hvær Aften, om der var noget, som jeg havde imod Deres Opførsel. De lovede det frivilligen, og paa denne Maade kunde jeg have undgaaet mangel Ubehagelighed, som De vist uden Deres Vidende og Villie har forvoldet mig. Da jeg er overbeviist om Deres gode Hjerte, vilde jeg skaane Dem saalænge som muligt. De kan vist tro mig, at det er en af de ubehageligste Aftener, jeg har havt i lang Tid, da jeg nødes til at skrive Dem dette. Hvis disse Ting, som jeg her nedskriver, ikke kunne blive opfyldte, vil vi da ikke længere kunne blive sammen. —

De bør staa op Kl. 7 $\frac{1}{2}$; jeg siger Dem dette, fordi det tilkommer Dem, som mine Børns Lærerinde, da et Fruentimmer, som skal give Agt paa Børnene, aldrig maae lade dem være ene med Pigen og altsaa være nærværende, til alle Børnene ere renlige og ordentlige paaklædte; da vil de ikke letteligen blive uartige mod Pigen eller komme i Arrighed mod Dem, som da ved et uopdragent Menneskes Irettesættelser; ogsaa maa De komme ned tillige med dem; De bør da sørge for, at de hilse ordentligen paa deres Forældre, og naar de enhvør har faaet deres Drikke at de følge op med Dem og sætte sig enhvør især paa den bestemte Plads, og De giver dem da noget at bestille og passer paa, at de ere flittige ved deres Arbeide. Naar De skal spise Frokost, bør De dele til enhvør, hvad de skal have og ikke tillade dem at løbe omkring i Stuen med Maden i Haanden, som Tilfældet var, naar jeg undertiden kom op, men lade dem sidde ned indtil de have opspist og derefter lade dem lege $\frac{1}{2}$ Time, efter deres Hænder ere vaskede. Efter hvilken Tids Forløb de igjen skulle arbeide indtil Spisetiden. De maae bestandig eftersee deres Arbeide, og lade Børnene afvexle med Beskiæftigelser efter Deres egen Bestemmelse, som maa være uforanderlig. Naar de komme til Bords, maae De eftersee at Børnene stille sidde sig paa deres Pladse, at deres Sæder ere ordentlige som en ordentlig Mands Børn. Efter Maaltidet maa de vadskes af Pigen i Deres Nærværelse og nu sættes igjen til deres Arbeide indtil de drikke. Saaledes maa Børnene uophørligen være under Deres Opsigt

saavel i Klædedragt, som i Alt hvad deres Sæder og Opdragelse angaaer. Jeg siger Dem dette, fordi De egentlig ikke veed, hvad der hører til Deres Kald, i hvilket man bør vaage over enhver af sine Ord og Handlinger, som maaske ikke er Dem muligt, men jeg fordrer det af det Fruentimmer, jeg har bestemt til mine Børns Dannelse. Omendskjøndt min Tilbøjelighed taler varmt for Dem, saa tør jeg dog som Moder aldeles ikke eftergive Dem nogen af Deres Pligter, og altsaa maae jeg igjentage, at vi maae skilles ad, naar denne, for mig saa vigtige Forandring ikke skeer.

Nu i Henseende til de store Børn, 1) maa De vække dem om Morgen, naar De staar op; naar de ikke ville, saa kald paa mig, saa at de kunne sidde ved deres Arbeide i det seneste Kl. 8 $\frac{1}{2}$. Deres Arbeide maa ikke komme an paa dem selv, men bestemmes af Dem og allerede Aftenen i Forveien lægges tilrette. Tillige maae De have en Seddel paa alt det Tøi, de have, for at kunne engang imellem efterse det om alting er rigtig og intet forkastet og om deres Gemmer ere i tilbørlig Orden, 2) bør De i Børnenes Timer iagttage at deres Underviisning skeer hensigtsmæssig, og hvis De ei finder det saaledes da at tilsige Lærerne det, og hvis De troer, at det derfor ei bliver forandret saa sig mig det; 3) min Mand har længe ønsket, som han saa tidt selv har sagt Dem, at Børnene skulle tale Fransk med Dem, for at lære Sproget desto hurtigere, men som det øvrige ikke blev taget i Betragtning. Jeg vil nu slutte mit Brev med det oprigtige Ønske at det ikke blot bliver gennemlæst og et øieblikkeligt godt Forsæt fattet; men at det maa giøre et varigt Indtryk paa Dem, at Alting maa vorde til min fuldkomne Beroligelse.

Deres heng.

Birgitte Melchior.

Brevet blev godt optaget af Jomfru Beyer. Hun uddannede sig efterhaanden, som min Moder havde ønsket det og til hendes fuldkomne Tilfredshed. Til sin seneste Alder vedblev hun at være en intim Veninde af Familien.

Jeg var sex Aar gammel, da jeg kom i Hollard Nielsens Skole paa Højbroplads. Om Sommeren boede vi paa min Faders

Landsted »Ventegodt«, hinsides Nørrebros Runddel, dér, hvor nu Jernbaneoverskæringen er. Dengang var der ialt kun 5 Huse paa Strækningen fra Møllegade til »Ventegodt«. Det var lang Vej til Skole. Kunde vi for 2 Skilling komme til at køre med en af Mælkebønderne, der ofte kom langvejs fra, saa stod det os frit for. Men forlangte Bonden 3 Skilling, maatte vi gaa.

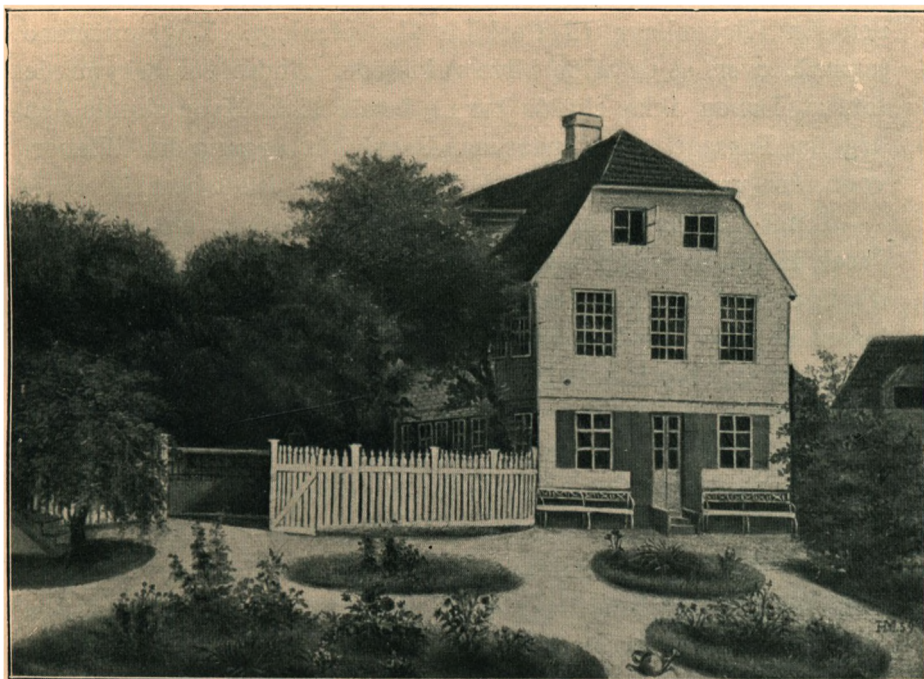
Min Faders Kontorpersonale boede i vort Hjem.

Bogholderen, Peiser, der fra sin Ungdom havde været knyttet til vort Hjem, stod os alle nær. Da min kjære Moder pludselig døde en Nat og han erfarede det den næste Morgen, udstødte han et stort Skrig, blev kort Tid derefter syg og døde omtrent et Aar efter. — Vi boede paa Amagertorv, i den Ejendom, som nu tilhører Rasmus Nielsen. Min Fader ejede Gaarden lige indtil sin Død. Vi er omtrent alle født dér. Som et Bevis paa, hvor beskedne Fordringerne dengang var, skal jeg anføre, at Bogholderen, min yngre Broder og jeg tilsammen havde et meget lille Sovekammer paa tredie Sal, hvor der akkurat var Plads til tre Senge, et Vaskebord og tre Stole. Vi alle tre fandt det helt tilstrækkeligt. Man kjendte jo ikke den store Luxus, som nu gjør sig gjældende. — Middagsselskaber var en Sjældenhed. — Man indskrænkede sig almindelig til Aftenselskaber — hvad der havde det Gode, at Forældre var mere sammen med deres Børn end nu.

Som ungt Menneske fulgte jeg sammen med min Moder H. C. Ørsteds Forelæsninger over Emner, der svarede til dem, som han har behandlet i »Aanden i Naturen«. Da min Moder antog, at Ørsted ikke kunde tillade sig nogen Luxus, sendte hun ham nu og da anonymt en Kasse Vin.

Mange Aar senere kom tilfældigt en af Ørsteds Døtre op til mig. Vi kom til at tale om hendes afdøde Fader, og jeg spurgte hende, om han ikke nu og da havde faaet tilsendt noget Vin. Jo, men de havde aldrig anet, fra hvem den kom. Jeg fortalte da Frk. Ørsted, at den kom fra min Moder, hvilket var hende kært at erfare.

Hver Søndag gik min Fader og jeg ud paa Toldboden for at se »Caledonia«, Post- og Passagerdamperen, der kom fra Kiel.

Landstedet »Ventegodt« (efter Maleri af Moses Melchior's Søster Henriette Melchior).

Det var en stor Begivenhed. Fra min Ungdom mindes jeg ogsaa, hvilken Opsigt den første Omnibus vakte. Paa Grund af sin røde Farve bar den Navnet *la dame rouge*. Den var indforskrevet fra Udlandet, og da den fra Toldboden kørte gennem Byen til Vognmanden i Helliggeiststræde, var Amagertorv sort af Mennesker, som vilde se Vidunderet. I den første Tid drøftede man ivrigt, hvorvidt det var passende, at Damer benyttede Omnibussen. Der var ogsaa mange Betænkeligheder, da Jernbanen fra Kjøbenhavn til Roskilde blev planlagt. Vognmændene jamrede over, at de vilde blive ruinerede. Andre var bekymrede for, at Banen ikke skulde kunne betale sig: Hvor skulde den dog faa Passagerer fra, naar som Regel ikke engang den Wienervogn, der var Extravogn for Diligencen, var fuldt besat!

I mit 16. Aar kom jeg paa Kontoret hos det ansete Firma Jacob Holm & Sønner, som var grundlagt af den gamle, eminent dygtige Chef Jacob Holm. Den første Dag indførte jeg i Copibogen et Brev til Drewsen paa Strandmøllen. Jeg var saa befippet, at jeg begik 6 Fejl i 7 Linjer, og jeg troede, at jeg skulde sendes hjem med det samme.

Om Morgenens maatte jeg møde paa Kontoret til den Tid, da Arbejdet begyndte paa Skibsværftet lige overfor Kontoret i Strandgade. Det var Kl. 6 Morgen de 7 Maaneder af Aaret, og i de øvrige 5 varierede Tiden fra Kl. 6 $\frac{1}{2}$ til Kl. 8 Morgen. En halv Time før Arbejdstidens Begyndelse mødte min gamle Principal paa sit Privatkontor, der stødte op til Hovedkontoret. Kom jeg 5 Minutter efter Tiden, blev jeg hilst »Godmorgen«, og Døren til Privatkontoret lukkedes mindre blidt i. Vor daglige Arbejdstid var omkring 14 Timer. Men jeg har aldrig fornemmet, at Arbejdet har skadet mit Helbred.

I to for mig lærerige Aar var jeg hos Jacob Holm. Da ønskede min Fader mig hjem i Anledning af min ældre Broders Død.

I 1844, da jeg var nitten Aar gammel, foretog jeg min første Reise som Kjøbmand. Den gjaldt Flensborg, hvortil der var ankommet en Ostindiefarer, som jeg skulde see at træde i Forbindelse med. Kl. 9 om Aftenen afgik Diligencen fra Postgaarden paa Kjøbmagergade. Naar man kom ind fra denne Gade,

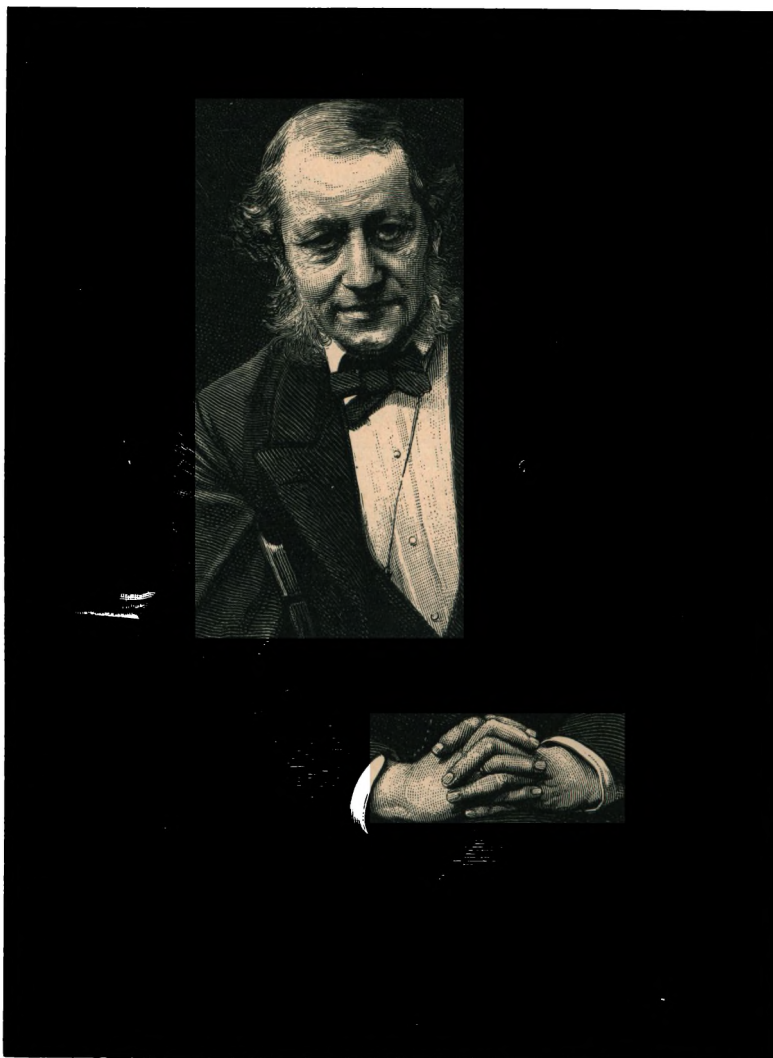
var der til Venstre i Gaarden et Værelse for de afskedtagende. Hele Familien var mødt for at tage Afsked med mig. Jeg husker, at Diligencen kørte gennem Ringsted Klokken 5 om Morgen, og at Reisen til Flensborg varede et Par Dage.

Jeg forblev boende hos min Moder, indtil jeg i 1853 reiste til Australien. Min Bortreise blev udsat nogle Maaneder paa Grund af Koleraen. Dengang boede vi paa Rygaard, nær ved Lundehuset. Naar vi om Morgen tog ind til Byen, mødte vi den ene Arbejdsvogn efter den anden med Ligkister opstablede paa Fjælene. Man gik i den Tid i en ejendommelig Spænding og Uro.

Efter Epidemiens Ophør tiltraadte jeg min lange Reise. Min Moder døde, til min Sorg, i 1855, medens jeg var paa Vej fra Australien til Indien. Hendes Børn lod paa Gravstenen indriste følgende Ord, som kortelig gjengav hendes Livs Facit:

»Din Vandring var Velsignelse,
Saa er Dit Minde.«

M. Melchior.

Moritz Gerson Melchior.

Højbroplads 21.

MORITZ GERSON MELCHIOR.

Familien Melchior dannede omkring Aaret 1760 et fast Hjem i Kjøbenhavn, og af talrige Anbefalinger fra Byens dengang anseete Mænd fremgaar det, at Moses Marcus Melchior (Melchert) var en »meget ærlig, troværdig, retskaffen og paalidelig Mand«, »ordentlig og vindskibelig, oprigtig og flittig«, og »aldrig er han funden i mindste Uredelighed«. Han er Grundlæggeren af det nu saa bekjendte Handelshus Moses & Søn G. Melchior. Denne for saa vidt underlige Benævnelse daterer sig fra en Avktion, hvor Moses Melchior havde gjort et stort Kjøb, og da Avktionarius spurgte, hvem Kjøberen var, og der blev svaret: »Moses Melchior & Søn«, lød atter Spørgsmaalet: »Ja, hvilken Søn?« — Da det saa blev oplyst, at det var Gerson Melchior, var der intet i Vejen for at modtage Buddet; Auktionarius sagde: »Saa skriver vi Moses & Søn G. Melchior«, og saaledes fik Firmaet Navn. Det drev en betydelig Handel, og da Stifteren af det døde i Aaret 1817, fortsatte Gerson Melchior det i Forening med sine to ældste Sønner. Det var allerede da anset for et af de betydeligste Firmaer i Kjøbenhavn, og dets nye Overhoved var ligesaa dygtig som grundhæderlig og alménagtet. Gjenstanden for dets Virksomhed var ikke blot Handel her paa Pladsen, men tillige Skibsrederi og betydelige Expeditioner til oversøiske Steder, navnlig til St. Croix.

Moses Melchior havde 14 Børn, hvoraf de 12 vare gifte og atter Hver for sig havde en meget stor Børneflokk. Descendenterne fra ham udgjøre flere Hundrede Personer. Gerson Melchior var to Gange gift. Af første Ægteskab var der to Sønner og tre Døtre, der alle ere døde; af det sidste var der sex Sønner og syv Døtre. Moderen til disse var Birgitte Israel, en begavet, aandrig og fortræffelig Personlighed. I det Hjem, hun dannede med sin Mand, samledes ikke alene den talrige Familie hyppigt, men dets Gjæstfrihed, livfulde Aand og elskværdige Tone bevirkede ogsaa, at det lidt efter lidt blev Centrum for en vid Kreds. Det var den store, røde Gaard paa Amagerstorv Nr. 11, der i mange Aar rummede denne Familie.

Den af Husets Børn, vi her skulle dvæle ved, er MORITZ GERSON MELCHIOR, der var født d. 22. Juni 1816. Da han var otte Aar gammel, blev han sat i Bisserups Skole, hvor han dog kun var ét Aar, hvorefter han i syv Aar nød privat Undervisning, væsentlig under Vejledning af Kand. jur., senere Justitsraad, A. K. Bang, der var Huslærer i hans Forældres Hus.

Efter sin Konfirmation var Moritz Melchior til sit nittende Aar beskæftiget paa sin Faders Kontor, men rejste da til Hamburg i den Hensigt dér at uddanne sig videre som Kjøbmand. Imidlertid døde henimod Slutningen af 1834 en af hans ældre Brødre, han vendte derfor igjen hjem for at overtage dennes Plads, og efter den Tid tog han en virksom og selvstændig Del i Handelshusets Operationer. Den 4. April 1840 erholdt han Borgerskab som Grosserer og indtraadte samme Aar som Deltager i Firmaet, og da hans anden, ældre Broder, der døde i 1843, ligesom hans Fader, der døde i 1845, begge vare svagelige af Helbred, blev Ledelsen af Forretningen allerede dengang væsentlig overdraget til ham. I en Del Aar har Moritz Melchior drevet denne Forretning sammen med sine to yngre Brødre Moses og Israel, af hvilke den Sidste udtraadte af Firmaet i Aaret 1874, da han overtog Kjøge Papirfabrik.

Huset Melchiors Handelsforbindelser have strakt sig vidt. I Aaret 1853 etablerede det en Filialforretning i Melbourne i Australien. Der var dengang Haab om, at der vilde kunne

tilvejebringes en levende Handelsforbindelse mellem Danmark og dette ved de ny opdagede Guldminer saa rige Land. Det var dansk Havre og danske Provisioner, som dengang især egnede sig til Forsendelse derover. Ikke mange Aar efter skred Produktionen af disse og mange andre Artikler saa langt frem i selve Avstralien, at Landet kun under enkelte indtrædende Konjunkturer med Fordel kunde forsynes herfra. Efter ni Aars Forløb hævedes derfor dette Hus, som altid med Raad og Daad havde vejledt Landsmænd i de fjærntliggende Egne.

Var dette Handelsforetagende saaledes ikke af varende Betydning, have Forretningerne paa Vestindien til Gjengjæld faaet en større Udbredelse, ikke alene saaledes, at de omfatte alle de danske Øer derovre, men ogsaa paa den Maade, at de er Husets vigtigste. Siden 1834 har Firmaet ladet bygge flere Skibe, som alle ere beskæftigede for Rederiets Regning i oversøisk Fart.*)

Det er et særdeles betydeligt Antal Æreshverv, som i Aarenes Løb er blevet Moritz Melchior til Del. Det bliver uoverkommeligt at opregne dem alle. Tre af Staden Kjøbenhavns Hovedomorganisationer har han haft en afgjørende Indflydelse paa:

1) I Aaret 1855 traadte efter hans Initiativ Etatsraad A. N. Hansen i Forbindelse med ham, og de indgave et Forslag til Grosserer-Societetets Komitté om at købe Børsbygningen af Staten. Efter at dette var blevet realiseret, blev det overdraget Melchior i Forening med nogle andre af Grosserer-Societetets Medlemmer at indtræde i den Bygnings-Komitté, der forestod Børsens Ombygning, og da Restavreringen af det Indre i 1858 var fuldført, blev han valgt til Medlem af Børsens Overbestyrelse.

*) Stillingerne som tjenende Personale ombord paa disse Skibe have altid været eftersøgte, og i sit Testamente har Melchior betænkt Sømandsforeningen til Understøttelse for gamle, værdige Søfolk, »og da fortrinsvis saadanne, som have faret i længere Tid med Handelshuset Moses & Søn G. Melchiors Skibe«. Idet Foreningens Bestyrelse kort efter Melchiors Død takker herfor, udtaler den: »Vi se i denne Gave ikke blot et Udtryk for den store Humanitet, som Handelshuset er bekjendt for altid at have udvist imod sine Skibsbesætninger, men vi paaskjønne den tillige i høj Grad som Udtryk for en udmærket Mands og hans ædle efterlevende Enkes Anerkjendelse af Sømandsforeningens gavnlige Virksomhed for vor Sømandsstand«.

I 1879 paabegyndtes den ydre Restavrering, til hvis heldige Gjennemførelse han i Forening med flere af sine betydeligere Handelsfæller har ydet stort pekuniært Tilskud.

2) Som Medlem af »Den kgl. Havneadministration« og senere af »Havneraadet« har Melchior haft en meget væsentlig Andel i hele den nye Ordning af vort Havnevæsen. Ingen har som han bekæmpet de gamle Sandkister og Bulværker, og Kjøbenhavn skal, naar det nyder Gavn af det nye Arbejde, vide, at han har haft en ikke ganske ringe Indflydelse paa Udviklingen af dette.

3) Dernæst kunne vi endvidere takke Melchior for hans Medvirkning til den nuværende Ordning af Politiet efter engelsk Mønster med lidt militært Anstrøg. Bræstrup, der havde levet sig ind i de gamle Forhold, kunde ikke ret finde sig i den nye Plan; men Mollerup og Linnemann i Forening med Melchior støttede den, og Ingen vil kunne nægte dens Holdbarhed i Praxis.

Det var som Borgerrepræsentant, at de to sidstnævnte Hverv faldt i Melchiors Lod. Denne Stilling udfyldte han med Hæder i 18 Aar, fra 1851—1869, da hans mange Forretninger tvang ham til at træde ud af Forsamlingen, efterfulgt af sin Broder, Moses Melchior. Blandt de selvstændige Forslag, han her havde stillet, skal jeg nævne: 1) Ophævelsen af Næringsskatten samt Indførelsen af en Byskat (»Indkomstskat«) og 2) Udkast til Lov om borgerlig Næring i Kjøbenhavn og Kjøbstæderne samt om Haandværks- og Fabriks-Drift.

I Arv efter sin Fader, der var Medstifter af Søassurance-Selskabet »De private Assurandører«, tog Melchior Pladsen som Medlem af denne Forening og traadte senere ind i Bestyrelsen.

Den 11te Januar 1849 blev Melchior valgt til Medlem af Grosserer-Societetets Komité — det var vistnok første Gang, en Jøde fik Sæde her — og i Dec. 1873 til dets Formand, paa hvilken Plads han siden stedse blev gjenvalgt. Under sin Virksomhed her har det været ham overdraget i Forening med Flere af hans Medkomitterede at afgive Betænkning over adskillige Lovudkast, der senere ere blevne de lovgivende Forsamlinger forelagte. Som de vigtigste af dem, hvorom der har været afæsket Komitéen Betænkning, og paa hvis Behandling han har udøvet

en ikke ringe Indflydelse, skal jeg nævne: 1) De forskjellige Love om Handel og Skibsfart paa St. Croix, 2) de gjentagne Andragender om Ophævelse af de Byrder, der hvile paa Skibsfarten (»Lastepenge«), 3) Loven om Forhyring af fremmede Søfolk, 4) Lov om Firmaer, 5) Stempeloven og 6) Udkast til Vexellov. Komiteens Andragende til Rigsraadet med Forslag om en Frihandelstarif blev ikke taget til Følge.

Melchior ikke blot fremmede de indledende Skridt til Dan- nelsen af en Fællesrepræsentation for hele den danske Handels- stand, men havde ogsaa den Glæde og Ære faa Dage før sin Død at se Værket fuldbyrdet og at kunne præsidere i det første Handelsmøde.

I 1857 var Melchior Medstifter af Privatbanken i Kjøbenhavn og har siden da været Medlem af Bankraadet; i 1876 valgtes han til Viceformand her.

Den 28de Februar 1861 udstedte Melchior i Forening med flere Medborgere en Indbydelse til at danne en »Frihandelsfor- ening« med den Opgave at virke hen til, at Tolden fastsættes alene af fiskale Hensyn, at simplificere Kontrollen ved at ind- skrænke Toldafgifterne til saa faa Gjenstande som muligt og at styrke Skatteevnen ved at fjærne alle Hindringer for den frie Udvikling af Industri, Handel og Skibsfart. Foreningen vandt snart stor Tilslutning, og Medlemmerne valgte strax Melchior til Formand. Han fratraadte dog snart denne Plads, fordi han ikke delte Anskuelse med flere Medlemmer af Bestyrelsen, der ønskede at gaa yderligere, end han ansaa det for tidssvarende at gjøre. Det var navnlig afdøde Alfr. Hage og D. B. Adler, der overtog Ledelsen.

I 1863 og 66 var Melchior Deltager i de nationaløkonomiske Møder i Göteborg og Stockholm som Talsmand for en ny Ord- ning af Skibes Maaling, og i 1864 blev han valgt til Medlem af Kommissionen angaaende Skibsmaling og Skibes Registrering. I 1872 var han Medindbyder til det nationaløkonomiske Møde i Kjøbenhavn, og i 1883 var han Vicepræsident paa Søfartsmødet i Göteborg, hvor han livligt deltog i Forhandlingerne.

I 1874 valgtes han til Direktør for »Store nordiske Telegraf- selskab«.

Naar der til Alt, hvad her som det Væsentligste, Moritz G. Melchiors Handelsvirksomhed har ført med sig, føjes en Mængde af de allerforskjelligste mindre Hverv, vil det ses, at det er et saare virksomt og ihærdigt Liv i Handelens Tjeneste, som ligger bag ham. Det forekommer mig, at Grosserer-Societetet, da det valgte ham til sin Formand og saaledes gjorde ham til den hele kjøbenhavnske Handelsstands Overhoved, viste et sundt Blik paa og en rigtig Forstaaelse af, hvorledes den helst burde repræsenteres. Etatsraad Melchior var nemlig ikke Handelsmand paa den Maade, at det i og for sig interesserede ham at tjene Penge. Igjennem sin Forretning vilde han gjøre Sit til, at det Sande, det Rigtige, det Hæderlige vandt Sejer i Verden. Han ønskede, at Handelen skulde bryde Kulturen nye Baner, fremme Dannelsen, lade de forskjellige Nationer paavirke hverandre, kort sagt: være Tidernes og Slægternes Løftestang mod det Ideale. Og ifølge denne sin Opfattelse var han ved de Midler, hans Handel skaffede ham, altid med sjælden Rundhaandethed og storslaet Selvopofrelse rede til at støtte ethvert Foretagende, hvorved han ménte, at Samfundets Sag kunde fremmes. Hans Broder og Kompagnon Moses Melchior kan — hvor nødig han end vil have det — i dette Sammenhæng ikke undgaa at blive nævnet som den, der altid delte og fuldt ud støttede disse Anskuelser.

Idet jeg afslutter Omtalen af Melchior som Handelsmand er jeg dog langt fra færdig med at nævne hans offentlige Fortjenester, skjønt jeg hermed paa en Maade har gjort op med Det, der var denne udmærkede Mands Hovedinteresse. Jeg maa dog ogsaa berøre hans politiske Virksomhed, skjønt han selv ikke har følt sig særlig kaldet til denne. I 1866 valgte Kjøbenhavn ham som sit femte Medlem ind i Landstinget. Hans Dygtighed og Selvstændighed skaffede ham ogsaa her en — om end mere tilbagetrukket — saa dog smuk Stilling og almén Agtelse. Særlig bør her nævnes hans Arbejde som Medlem af Toldudvalget. — Efter eget Ønske opgav han i 1874 sit politiske Hverv, som han aabenbart mest havde ofret sig til af Fædrelandskjærlighed; thi han var en varm Patriot og har mange Gange vist det i Gjerning. Da der saaledes i 1848 var stiftet et Selskab: »Sandhed

og Orden«, var Melchior Den, der her i et af de første Møder stillede en Opfordring til at tegne Pengebidrag, som skulde anvendes til at faa Artikler om danske Forhold optaget i tyske Aviser, der dengang — som senere — vare fulde af usandfærdige Fremstillinger af hvad der foregik herhjemme, og da Melchior havde faaet samlet en Sum Penge, blev denne med Held anvendt i det ovennævnte Øjemed, og ved Hjælp af flere danskfødte og dansksindede Mænd i Tyskland lykkedes det ham at faa adskillige velskrevne Artikler indrykkede i tyske og andre fremmede Aviser, og derved fik man udenlands nyttige og sandfærdige Oplysninger om Forholdene herhjemme. Noget Lignende foranledigede han i Februar 1861, da han i Forening med en Medborger satte en aldeles privat Subskription i Gang til Betaling af Porto for Forsendelsen af »Dagbladet«s franske Revue, hvoraf daværende Redaktør Bille velvilligt stillede 150—200 Exemplarer ugentlig til Disposition. De større Notabiliteter i den politiske Verden i Tyskland, Belgien, Holland, Frankrig, Storbritannien, Italien o. fl. St. holdtes saaledes stadig à jour med Forholdene herhjemme, og mange af »Dagbladet«s Artikler gik paa denne Maade over i de respektive Aviser i Udlandet.

Som Medlem af forskjellige Komiteer i nationale Øjemed (for Niels Juels, Ewalds og Wessels og H. C. Andersens Monumenter) og paa utallige andre Maader har Melchior lagt sit varme danske Sindelag for Dagen. Han var saaledes ogsaa blandt Indbyderne til at berede Slesvigerne en festlig Modtagelse ved deres Besøg i Kjøbenhavn i Efteraaret 1865, og det var ham, der gav Stødet til Handelsstandens store Fest for Nordenskiöld, da denne vendte tilbage fra sin Polarexpedition.

Som Melchior var en Prydelse for sin Stand, saa var han det ogsaa blandt sine Troesfæller Jøderne. I 1849 blev han valgt til Repræsentant for det mosaiske Troessamfund i Kjøbenhavn, i hvilken Egenskab han fungerede i henved fire Aar, det sidste som Repræsentantskabets Formand. Af de Foranstaltninger, som bleve udførte i hans Funktionstid og som væsentlig skyldte ham deres Gjennemførelse, kan nævnes Ordningen af Menighedens Kirkegaard, hvoraf en stor Del tidligere var i en forsømt Tilstand.

I Forening med flere af det mosaiske Troessamfunds mest ansete Medlemmer (D. B. Adler, Alfred Meyer og S. I. Ballin), stiftede Melchior et Samfund under Navn af »Reformselskabet«, hvis Formaal det var at faa dansk Gudstjeneste indført i Synagogen istedenfor den hebraiske. Dette opnaaedes imidlertid ikke dengang, idet Mange af de Ældre hang ved den gamle Ritus; men at det var et Forslag i frisindet og praktisk Aand, kan lige saa lidt nægtes, som det maa antages, at en nær Fremtid vil realisere det.

Endnu bør det nævnes, at Melchior i 1852 blev valgt til Medlem af Administrationen af »Præmieselskabet for den mosaiske Ungdoms Anbringelse til Kunster eller Haandværker«, og at han, hvor lidt Tid han end havde tilovers, faa Maaneder før sin Død modtog det med Enstemmighed paa ham faldne Valg som Medbestyrer af »Det mosaiske Sygeplejeselskab«. Han blev strax valgt til Formand, og i den korte Tid, der forløb, fra han overtog denne Post og til han døde, fik han rig Lejlighed til at tydeliggjøre, med hvilken Kjærlighed han omfattede denne nye Stilling*).

Det vil ses, at Melchior har arbejdet meget for at hæve Jødernes Stilling i Samfundet, og det er ikke urigtigt, naar »The Jewish Chronicle« i London ved hans Død har udtalt, at »han maaske var den i vor Tid mest indflydelsesrige Jøde i de tre skandinaviske Lande«.

*) I sit Testamente har Melchior vist sin Interesse for mange offentlige Institutioner ved følgende Dotationer:

- 1) Sygehjemmet 15000 Kroner.
- 2) Grosserer-Societetet 30000 Kroner, hvis Renter tilfalde to værdige Grosserer-Enker.
- 3) Det mosaiske Troessamfund 15000 Kroner.
- 4) Børneplejeforeningen 10000 Kroner.
- 5) Præmieselskabet for den mosaiske Ungdoms Anbringelse til Kunster eller Haandværker 10000 Kroner.
- 6) Den gjensidige Hjælpeforening for kvindelige Haandarbejder 5000 Kroner.
- 7) Foreningen til Søfarts Fremme 5000 Kroner.
- 8) Sømandsforeningen 5000 Kroner.
- 9) Belønnings- og Forsørgelses-Foreningen for Tyende i Kjøbenhavn og Frederiksberg 5000 Kroner.

Det følger af sig selv, at en Virksomhed som den nu omtalte, er bleven hædret af Staten. I 1862 blev Melchior Ridder af Dannebrog, i 1876 udnævntes han til Etatsraad, i 1878 til Dannebrogsmænd og i 1880 til Kommandør af Wasaordenen, 1ste Klasse.

Den Forfriskelse, som Melchiors anstrængende Virksomhed trængte til, og de Impulser, som Livet i Fædrelandet ikke kunde yde ham, søgte han og erhvervede sig ogsaa i Udlandet paa Rejser med sin Familie: Fra Avgust 1863 til Maj 1864 opholdt han sig i Italien og Ægypten, i 1867 var han i Schweiz og ved Pariserudstillingen som Medlem af dens Komité, i 1869 i Algier, i 1874 var han i Wien som Medlem af Udstillingskomitéen dér, og næsten aarlig foretog han sig mindre Rejser til Udlandets forskellige Egne.

Til det Ovenanførte maa jeg indskrænke Skildringen af Det, der angaar Melchiors offentlige Liv. — Det fortælles, at Romerne i Oldtiden ikke begravede deres Døde inde i Staden; kun Kejserne var det tilladt at hvile dér. Dog nød en simpel Borger Publius Biblius denne Udmærkelse til Belønning for sine stille Dyder; og der tilføjes, at Samtiden i Grunden snarere hædrer disse Dyder end andre. Skulde ikke mange have følt Sandheden heraf ved Moritz Melchiors Død? I sit Eftermæle har han været Gjenstand for ualmindelig og enstemmig Anerkjendelse. Mon den ikke er kommen saa hjærtelig til Orde, fordi han var en Mand, der lidet søgte Bifald, der gjorde det Gode og Rette for dets egen Skyld, men forresten var bramfri som Faa? Vort Samfund har Meget at takke ham for, Paa ham passe Goethes Ord:

Wer ist das würdigste Glied des Stats? Ein wackerer Bürger:
Unter jeglicher Form bleibt er der edelste Stoff.

Idet jeg standser Omtalen af Melchiors offentlige Færd, spørger jeg: »Lærer man egentlig finest en Mand at kjende ved at se ham i Forretningslivet?« Hans inderste Natur, hans bedste Egenskaber, Det, der giver ham højest Værd som Menneske, aabenbares tydeligst i Hjemmets Kreds. — Lad mig med flygtige Træk tegne et Billede af Melchior som den private Mand!

Man siger jo, at Tjenestefolk vide god Besked om deres Herskabs Egenskaber eller Mangler. Vilde jeg spørge hans Tyende om ham, skulde jeg høre dem sige, at det var en utrolig beskeden Herre, de tjente, og at han fordrede meget Lidet for sin egen Person. Hans Hensynsfuldhed og Venlighed vilde de være enige om at fremhæve.

Og man siger, at De, der bede om Almisser, skulle kunne give sandfærdig Besked om Almissegiverens Noblesse eller Mangel derpaa. Tag den fattigste, mest pjaltede Kone, der har søgt Melchiors Hjælp, og hun vil fortælle, at han nødig sagde Nej, og var hun i hans private Stue, saa fulgte han hende til Døren og var altid saa høflig at lade hende gaa foran. Jeg, der skriver dette, har flere Gange ved Indsamlinger i et eller andet Øjemed tyet til Melchior. Jeg fik hver Gang en rundelig Sum, og naar jeg saa gik fra ham, takkede han mig, fordi jeg havde haft den Tillid til ham, at jeg vilde bede ham; »og hvis De kommer til at mangle Hvad der er Brug for,« tilføjede han, »saa véd De, De kan faa Mere hos mig.« Aar og Dag derefter har jeg saa sagt til ham: »Det er sandt, Etatsraad Melchior, De skal dog vide, hvad Resultat den Sag har bragt, De sidst gav mig Penge til.« »Det husker jeg ikke.« »Jo, det var det og det.« »Ja, jeg burde jo huske det,« svarede han, »men der er saa Mange hver Dag, saa det er vanskeligt at følge dem Alle.«

Ja, Melchior var i Sandhed Menneskeven. Kom man som Gjæst til ham, hvor hjemligt og mildt traadte han da ikke En imøde! Og saa tog han Ens Haand i sin og lagde den anden ovenpaa, holdt den længe og trykkede den let og blødt, mens han vilde sige meget Mere, end han i Øjeblikket kunde finde Ord til; men Ingen tvivlede da paa det udmærkede Sindelag, der var i ham, man mærkede, han var ligesaa ægte hjærtelig som ægte beskeden. Han var en fint dannet Mand med en ideel og saare ædel Natur. Altid var han saa jævn, saa ligelig, saa ædruelig. — Der skulde være meget store Selskaber i hans Hus, for at han skulde møde »pyntet«, og hans hele Færd var heller ikke i mindste Maade fint klædt paa. En Spøg laa ham let paa Læberne, hans Latter var hjærtelig og oplivende, Lunet var ham

medfødt, han kunde sige en smuk Dame en uskyldig, elskværdig Kompliment — thi han nød i høj Grad Skjønhed — han var som Regel glad, sangvinsk af Temperament, havde et let Sind, men var aldrig letsindig, var tværtimod alvorlig og grundig i sin Gjerning, men aldrig betynget af den; han hørte til de uendelig virksomme Folk, der aldrig have travlt, Alt overkom han, egentlig uden at Nogen mærkede det, og han kastede Alt, hvad der hedder Forretning, af sig, hver Gang han traadte ind til sin Familie, følte dér og alle Vegne den store Højagtelse, der næredes for ham, var kort og godt en lykkelig Mand.

Sin Stilling som Repræsentant for Handelsstanden forstod han saaledes, at det ikke var nok at være dette udadtil, men han maatte ogsaa aabne sit Hjem og holde Fest, naar det var fornødent. Og i saa Henseende svigtede han aldrig, heller ikke, naar Anledningen laa udenfor hans Omraade. Der var ingen Lejlighed, ved hvilken der samledes Fremmede i Kjøbenhavn og der gjordes Fordring til Medborgeres Hjælp, uden at Melchior strax følte sig kaldet og repræsenterede paa den smukkeste Maade. Han var den hensynsfuldeste Vært. Sjældent var en Kreds samlet ved hans Bord, uden at han tog Ordet. Veltalenhed udfoldede han ikke; men Hvad han sagde var sundt og vakte Sympati.

Det var i Overensstemmelse med hans Natur, at han holdt mest af mindre Kredse; dér følte han sig friest. Der var noget Barnligt over ham, saa han gjerne var med til Leg blandt de mange Unge, som saa fornøjelig holdt til i hans Hus. Hans Hjærte var saa rent, hans Tanke saa uskyldig. Derfor elskede han ogsaa Børn, og selv om disse vare bange for Andre, gik de gjerne til ham; de have jo tit et Instinkt til at mærke, om Mennesker ere gode eller ikke.

Melchior var absolut lykkelig i sin Familiekreds. Den 17de Juni 1846 havde han ægtet sin Kusine Dorothea Henriques, som fødte ham otte Børn, tre Sønner og fem Døtre, af hvilke kun én Søn og tre Døtre ere ilive, og af disse sidste er den Ene gift med hans Broder Israel. Melchior maatte se to Døtre og én Søn dø som Voxne.

H. C. Andersen kaldte det Melchiorske Hus »et Hjærtets

Hjem«, og den vennemilde, omsigtsfulde Husmoder var Sjælen i det. Andersen siger om Melchior i Forhold til sin Hustru:

Og han fornam, at Lykken var ham givet
i Kvinden, ædel, klog og hjærtegod;
gik Sorgens Skygger over Jordelivet,
hun var det Solskin, som ham ej forlod.
De dybt hinanden i Hjærtet saå,
hinanden de kunde stole paa
i Glædens og Prøvelsens Dage;
der lyste ind Velsignelsens Aand
til gæstfri Arne og hjælpsom Haand,
til Husbond og Ægtemage.

Han siger endvidere: »Fru Melchior tænker vidt om, hvor hun kan gjøre Glæde. Hun hører til de velsignede Mennesker, der synes sendte af Gud til at bringe Glæde og Taknemmelighed«. Det Melchiorske Ægteskab var grundlagt paa den højeste gjensidige Tilbøjelighed, der bevaredes usvækket i Aarenes Løb, og der gik kun fem Maaneder efter hans Død, inden hun fulgte ham i Graven. — For sine Børn var Melchior den elskværdige Fader med Ærbødighed for den enkelte Individualitet og med fornuftig Hensyntagen til de Enkeltes Fordringer. I al Almindelighed var han en ridderlig Mand, maaské mest dér, hvor Andre ere det mindst: i Hverdagslivet overfor Hustru og Døtre.

Allevegne og i alle Forhold maatte man beundre og elske hans store Beskedenhed. Skjønt han stadig maatte træde frem udenfor Privatlivet, holdt han mest af en ubemærket Tilværelse. Blot ét Eksempel som Bevis herpaa! For flere Aar siden var der forberedt en Biografi af ham til »Illustreret Tidende«. Da han erfarede dette, nedlagde han Protest herimod; han udtalte udtrykkelig, at det var hans Natur ubehageligt at blive gjort til Gjenstand for Beskuelse, særlig hvis han skulde være udsat for en Rós, der kunde skride udenfor Sandhedens snævre Grænser.

Det er ved Melchiors Død blevet fremhævet, at han havde stor Respekt for Kunst og Videnskab, læste Meget udenfor sit Fag og ofrede rigelig til Aandslivets Fremme. Han fulgte med paa Kunstens og Literaturens Omraader, og hans Dom var her som andensteds saa sund og sikker, som den erhverves gennem en virkelig indgaaende Interesse for Sagen. Han sagde engang

til mig, at han ikke betragtede Indtægterne af den Forretning, han drev med saa mange i Samfundet, som sin aldeles private Ejendom, men som Midler, der gik igjennem hans Hænder for dermed paa andre Maader at gavne det samme Samfund. Og han betragtede borgerligt Velvære og Fremvæxt i Handel og Industri som de Betingelser, ved hvilke det højere Liv skulde faa den materielle Næring, det behøver. Derfor følte han det som sin Pligt at støtte Kunst og Videnskab.

Mange af vore første Notabiliteter i Aandens Verden vare hans gode Venner. Og førtes der saa i hans Hus en aandrig Underholdning, eller blev der ved hans Bord holdt en god Tale, var han fuldt med, nærmest modtagende, men altid stærkt og livlig lyttende, med Haanden om Øret, for at Intet skulde gaa tabt for ham — han var nemlig i de senere Aar noget døv.

Blandt de Kunstværker, der prydede Væggene i hans Hjem, bør nævnes Frøken Bertha Wegmanns dybt opfattede og mesterlig gjengivne Portræt af ham selv*) og Carl Blochs bekjendte store Osteriscene, i hvis Baggrund Melchior sidder i Samtale med Historiemaleren F. C. Lund og Billedets egen Mester.**)

Tales der ovenfor i Almindelighed om Melchiors Venner i Kunstens Verden, bør der dvæles særlig ved hans Forhold til H. C. Andersen, hvilket allerede er berørt under Omtalen af hans Hjem og hans Hustru. Andersen var voxet ind i det Melchiorske Hus, hvor man — som Bournonville siger — »omgav ham med søsterlig og broderlig Omhu«. Mange Steder i Andersens Breve og Digte findes der Vidnesbyrd om, hvor fuldt og varmt han havde sluttet sig til dette Hjem, hvis smukke Harmoni og Lykke, Naturlighed og Gemyt gjorde ham det saa godt, hyggeligt og hjemligt. Andersen kalder Melchior sin »kjære, velsignede Ven, der er saa god og trofast«. Ved Melchiors Familiebord udbragte Andersen paa hans Fødselsdag den 22de Juni 1867 hans Skaal med følgende Ord:

*) Det er gjengivet i nærværende Mindeskrift Side 42.

**) Ifølge en Bestemmelse i Melchiors Testamente gaar efter hans Børns Død det førstnævnte Billede til Nationalmuseet paa Frederiksborg, det sidstnævnte til det kgl. Billedgalleri.

En Børneflok paa Fødselsdagen bad,
og Barnets Ønske gror som Rosens Blad;
hvert snor sig her om Glasset, som vi tømme.
En Hustru lægger Perlen paa dens Bund!
Hun kysse Livets Lykke paa Din Mund!
Til Virkelighed blive Hjærtets Drømme!

I et hidtil utrykt Brev til denne sin Ven skriver Andersen et andet Aar til samme Dag: »Gud bevare Dem glad og vel for alle Deres! Til disse slutter jeg mig, De maa tillade det, selv er De Skyld deri ved Deres mageløse Godhed, Opmærksomhed og Venskab for mig. Gjengjælde Dem, som jeg ønsker, kan jeg ikke; men De tager Viljen, hvor ikke Gjærningen slaar til. I Tankerne er jeg hos Dem paa denne Morgen og denne Middag, naar alle de nærmeste Kjære sidde om Dem ved Festbordet og Deres Skaal bliver udbragt:

Lærke og Svale og Kukkeren med
beder jeg flyve mod Byen afsted,
bringe en Hilsen fra Vennen, De véd:
»Glæde og Solskin paa Rolighed!«

Her paa denne Melchiors indtagende Sommerbolig ved Kalkbrænderiet stode Andersens Værelser Aar efter Aar beredte til ham. Stedet kjendes fra Louise Hegermann-Lindenchrone og Hans Christian Ørsted, som begge har haft Ophold her. I 1869/70 ombyggede Melchior det, saa det ikke længer mindede om det gamle. Dets skønne store Spisesal med Udsigt over Sundet og dets hyggelige Dagligstue med det udbyggede Drivhus og den store Veranda vare vel de mest karakteristiske Værelser derude. Det lignede nu et lille Rosenborg, om hvilket Ploug i en Vise til Melchiors Sølvbryllup sang:

Men skjønt det klædtes som Ridderborg,
er Livet borgerlig frit derinde,
og Nutids Stræben og Nutids Sorg
er trofast baaret af Mand og Kvinde,
og Skjønhedstrangen
og Harpeklangen,
som smykker med evigt Foraars Vangen,
har Husly her.

Andersen tilegnede dette Hjem sine »Æventyr og Historier«

1872, og i Indledningsdigtet foran i Bogen udtaler han blandt Andet:

Johannes Ewald sang udødeligt
Rungsteds Lyksalighed. O, havde han
i vor Tid levet og i dette Hjem,
i dette Hjærtelag, hos disse Venner,
han havde sjunget da en dejlig Sang
om »Rolighed« og »Rosenvængets« Roser.

Mit Hjem i Hjemmet, hvor bag Hyldens Hang
mit Hjem fik Solskin og min Harpe Klang,
Dig bringer jeg taknemlig, glad min Sang.

»Rolighed« vil altid tilhøre Historien. Her døde Andersen efter at have nydt saa mange glade Sommertider inden dets Mure og i dets Have, hvor et Bøgetræ, han med egen Haand havde plantet, hvert Foraar sprang ud og hver Sommer voxede, saa det snart blev en fyldig Matrone.

»Rolighed« var Melchior meget kjært; kun var han kjed af, at man byggede saa Meget op derude rundt omkring, saa det Landlige svandt. Naar han sent om Eftermiddagen kom dér hjem fra sine Forretninger, og han saa havde taget sit Bad i Sundet, ofrede han paa engelsk Vis sin Aften til sin Familie. Havde han Gjæster — og det hændtes ofte — gik han saa gjerne rundt med dem i den store, rige Have, viste dem Blomsterne, Drivhusene og alle de mange andre Herligheder, der glædede hans Hjærte, og Ingen vandrede derfra uden Skjønhedsindtryk. Gik saa mod Solnedgang Husets Herre op paa Altanen højt tilvejs, kunde han se sine egne Handelsskibe og saa mange andre, han stod i Forbindelse med, komme sejlene op gjennem Sundet, og strax havde han ved Haanden sine ypperlige Kikkerter, der i lang Afstand gjengave ham de mindste Enkeltheder klart. Han kunde sige Goddag til sine Kaptajner, længe inden de kunde se ham.

Om Vinteren opslog det Melchiorske Hjem sine Pauluner i den bekendte store Bygning paa Hjørnet af Højbroplads og »Stranden«, i »Fædrelandet«s gamle Gaard. Det var en passende Bolig for Melchior. Fra sine Vinduer kunde han se ned over Havnepartiet, hvis heldige Forbedringer han havde haft saa stor

Andel i, over til Landstinget, hvor han havde indtaget en saa hæderlig Plads, og ned til Kristian den Fjerdes Børsbygning som han havde været med til at erhverve for Handelsstanden og ivrig søgt at klæde paa i en Dragt, der, uden at krænke det Historiske i Stilen, dog viste Nutiden den i en passende Skikkelse. Saa han tilfældigvis fra sine Vinduer Politiet i Virksomhed, kunde han med Glæde mindes den Fortjeneste, han havde af dets nuværende Ordning.

Mange ere de, der bevare rige Minder fra det Melchiorske Hjem og ere det taknemmelige for meget Smukt og Godt; de have følt den milde Dom og det varme Hjærtelag derinde.

Og hvor der altid er lunt og lyst
af ædle Menneskehjærter Flamme,
En søger Glæde, en Anden Trøst,
og Venner blive de med det Samme.

Mens Tiden skrider
og Dagen lider,
saa voxer Kredsen til alle Sider
og rummes knap*).

Den er allerede opløst. Fredagen d. 19de Septb. 1884 lukkede han, der var Hovedet for en stor, taknemmelig Slægt og mange varmtfølede Venner, for sidste Gang sit Øje lige mod Sengetid og i sit hjemlige Sovekammer derude paa »Rolighed«. Han havde i en Ugestid haft smaa Anfald af Beklemthed, som havde bragt ham til hemmelig at søge Lægen. Paa sin Dødsdag havde han været i sin sædvanlige Virksomhed paa sit Kontor og Børsen, derfra var han gaaet ud at se en Udstilling i Kunstforeningen, gjorde saa en Visit hos Venner og søgte da til »Rolighed«, hvor han efter at have badet i Øresundet tog imod nogle Gjæster til Middag Kl. 6. Han var livlig ved Bordet, ja, holdt endogsaa Tale. Efter Maaltidet spadserede han i Haven, spillede et Parti Billard og kom da op i Dagligstuen, hvor Alle samledes. Snart befandt han sig ikke vel og bad sin Søn om at følge ham i den friske Luft, hvilket imidlertid en tilstødeværende Læge fraraadede.

*) Af Plougs foran nævnte Sølvbryllupsviser.

Ildebefindendet svandt dog temmelig snart, og da Gjæsterne toge Afsked, fulgte han dem efter sin sædvanlige Skik ud i Entréen. Da han kom tilbage, var han meget bleg og kold. Han satte sig i et mindre Værelse ved Siden af Dagligstuen, i hvilken der blev leget af flere Unge, som endnu vare tilstede. Snart kom han ind og deltog med i Legen. Han maa imidlertid atter have følt sig syg; thi han trak sig tilbage til Sovekammeret, fulgt af sine Nærmeste. Strax da han kom herind, satte han sig paa en Stol og udaandede kort efter, omgiven af sin Hustru og sine Børn. Døden kom saa let og uformærket, som naar en Karsk efter en arbejdsfyldt Dag lægger sit Hoved paa Pudren og strax sover ind. De, der holdt af denne Mand, skulle forstaa og paa-skjønne hans Lykke, at han døde midt i sin Gjærning, midt i sin Familie, uden Hensygnen, uden at miste en eneste af de Evner, der havde gjort ham saa skattet, uden Lidelse, døde, som han inderlig havde ønsket det: pludselig og i en Kraft, der endnu var usvækket, men som efter Naturens Orden snart maatte have begyndt at svinde. Og han skulde ikke opleve den Sorg at miste hende, der havde været hans Trøst og Glæde; hun overlevede ham til den 16de Februar 1885 og fik da en ligesaa uventet og fredelig Død som han.

Jeg har nylig læst om Seneca, at han, da Nero havde dømt ham til Døden, bad om Tilladelse til at opsætte nogle testamentariske Bestemmelser; men det blev ham nægtet. Han vendte sig da til sine Nærmeste og sagde, at han saa efterlod dem det Bedste, det Eneste, han havde at raade over: Erindringen om hans Liv. I Virkeligheden er det jo ogsaa det Væsentligste, ethvert Menneske efterlader sig; men faa kunne saa frejdig som Moritz Melchior give sine Efterlevende dét Efterladenskab i Eje. Hans Liv var ualmindelig pletfrit, det var uden væsentlig misvisende Gjærninger, det blev ført i Sandhed og Retskaffenhed og kan i mange Henseender være Andre til Exempel. Takt var hans fine Naturs Udtryk, Æren var hans Lov, Trofasthed i Alt hans Adelskab.

Nicolaj Bøgh.

»Illustreret Tidende« 28. September 1885 :

Sjældent har et Dødsfald vakt saa almindelig Deltagelse som den Mands, hvis Liv her skal omtales. Endnu sjældnere lyder over en Bortgangen en saa almindelig og fyldig Anerkjendelse, som nu ved hans Baare. Uden noget Varsel kaldtes kan bort midt i en Virksomhed, som ikke i nogen Retning havde faaet Præget af Svækkelse eller Affældighed. Paa ham havde Aarenes Vægt endnu ikke gjort sig gjældende; skjønt nær Grænsen for Støvets Alder, havde han bevaret en mærkelig Ungdommelighed, ikke blot i Legeme, men i Aand, Sind og Tanke. I alle Retninger gjorde han Fyldest som i sin fejreste Manddom, og den Højagtelse og Hengivenhed, der omgav ham baade i det offentlige og det private Liv, var ikke blot en Taknemmelighedsgjæld for svunden Tid, men Samtidens Erkjendelse, og indebar tillige Haab paa en Fremtid.

I mere end fyrretyve Aar har Moritz Melchior staaet i Spidsen for et af vore første og ældste Handelshuse, et af dem, som have ført vort Flag med Hæder over de fjærne Have. Firmaets Forretninger have altid haft en omfattende Natur og staaet i et saadant Forhold til Verdenshandelen, at der krævedes megen Indsigt, nøjagtigt Kjendskab og et udviklet kommercielt Blik, forenet med snarraadig Beslutning og altid utrættet Opmærksomhed, for at lede dem paa rette Maade. I en Tid som vor kan man ikke nøjes med at vandre de gamle og kjendte Baner, nye Forsøg maa gjøres, nye Veje aabnes, og ikke altid kroner Heldet selv de bedst lagte Beregninger og de omhyggeligst forberedte Foretagender. Det er den dygtige Handelsmands Prøve, om han forstaaer at bære Skuffelser og Tab og trods dem kæmpe sig sejrrig frem til Maalet. Huset Moses & Søn G. Melchior har altid haft et højt Navn og en hædret Plads i vor Handelsverden, det nyder en grundfæstet Tillid, der er voxet gennem Aarene. Lidet er sagt ved at fremhæve en Kjøbmands Hæderlighed; thi dette er jo den første og den fælles Betingelse for al Forretningsvirksomhed; men denne Egenskab kan iklæde sig forskjellige Former, og hos Melchior bar den Præget af det ædle Sind og den humane

Tænkemaade, som først ret give den Værdi. Hans Tanker og hans Bestræbelser have altid haft et videre Maal end egen Fordel, det var hele den danske Handels Fremgang og Blomstring, som laa ham paa Hjærte. Den Plads, som han indtog i Spidsen for vor Handelsstand, tilkom ham derfor med rette, den var erhvervet ved mangeaarig, nidkjær Virksomhed for den fælles Udvikling og Fremgang. Vor Handels- og Told-Lovgivning, vort Havnevæsen, Kommunikationsmidlernes Forbedring, Løsningen af alle de Baand, der binde den frie og lette Omsætning — i alle disse vigtige Samfundsanliggender var han en sagkyndig og en uegennyttig Reformven, og paa alle disse Omraader har han arbejdet trolig og ihærdig, i mange af den nye Tids Fremskridt har han haft en væsentlig Andel. Ikke altid har han kunnet glæde sig ved udelt Paaskjønnelse af denne sin Virksomhed; han har haft ogsaa sine Krænkelser, som han følte dybt, om de end ikke efterlode nogen Bitterhed i hans milde Sind. For nogle Aar siden var der nogen Opposition imod hans Ledelse af Gros-serer-Societetets Komité, man fandt ham for blød og eftergivende, ikke energisk nok; ganske vist var han ikke, hvad man nutildags kalder en »staalsat« Karakter, men det var en stor Fejltagelse, naar man af hans lempelige og forsonende Optræden vilde slutte sig til nogen Svaghed eller Usikkerhed i Meninger; thi han havde trods Nogen sin bestemte Opfattelse, og under de sagtmodige Former skjulte der sig en sejt Fastholden af den. Ordets Gave var nægtet ham; Tankerne vare klare, og om et Spørgsmaal, som han modent havde gjennemtænkt, kunde han ytre sig med Anskuelighed og Sikkerhed, men han besad ikke Veltalenhed, hans Foredrag var noget mangelfuldt, og under en Diskussion manglede han ofte Aandsnærværelse i Replikken. Alt Dette opvejedes imidlertid rigelig ved det Tillidvækkende i hans hele Væsen og det Elskværdige i hans Personlighed. Hin Mistemning, som maaske havde sin Rod i Tidernes Tryk og de beklagelige politiske Forhold, var derfor ogsaa kun af en forbigaaende Natur. Han fejrede en af sine største Triumfer — i alt Fald en, paa hvilken han satte overordentlig Pris — da han nys præsiderede ved det første almindelige danske Handelsmøde

og dér modtog saa mange Beviser paa almindelig Højagtelse og Paaskjønnelse.

For det politiske Liv var Melchior ikke anlagt. Han var en varm Fædrelandsven og en oprigtig Tilhænger af borgerlig Frihed, men følte sig ikke kaldet til selv at tage Del i de politiske Kampe. Den rent nationale Side af Folkelivet laa ham mindre nær, da han stod noget kølig lige overfor dertil sigtende Bestræbelser; dette maa dog ikke forstaas saaledes, som om han var ligegyldig ved Statens og Folkets nationale Liv, eller som om han mindre dybt end vi Andre skulde have følt Sorgen over det Saar, der sloges os i 1864, og som endnu bløder under de tirrende Misbrug af den Stærkeres Ret. For Kunsten og Literaturen, for Udviklingen af alle aandelige og materielle Kræfter, for Folkets Fremvæxt i Dygtighed, Oplysning og ædel Selvbevisthed bankede hans Hjærte varmt, og hans Haand var altid aaben, hvor der krævedes Ofre til noget Nyttigt og Godt. Naar han i sin Tid modtog Valg til Landstinget, var det i Haabet om, at hans Interesse for Fremskridt og hans Sagkundskab til Handelsens og Skibsfartens Vilkaar skulde kunne finde Anvendelse; men hans Valg faldt paa en Tid, da den sørgelige Visnepolitik, der er en Del ældre end Navnet, allerede var i Gang, og han trak sig tilbage i Erkjendelsen af, at han kunde udrette Mere udenfor Rigsdagen end paa den. I mange Aar var han et virksomt og indflydelsesrigt Medlem af Borgerrepræsentationen i Kjøbenhavn; det var fortrinsvis Havnens Udvidelse og Forbedring, paa hvilken han rettede sine Bestræbelser, men ogsaa andre vigtige Sager bidrog han til at fremme, og han havde saaledes en væsentlig Andel i Reorganisationen af det kjøbenhavnske Politis, en Reform, hvis Værd kun kan forstaas, naar man kjender det, som bestod før den.

Moritz Melchior var en i høj Grad sympathetisk Personlighed. Hvor han end færdedes, vandt han hurtig og let Alles gode Mening. Han var gjennemtrængt af sand Humanitet, og han havde ikke møjsommeligt maattet tilkæmpe sig den, han havde den i sin Natur, men den var udviklet gennem hele hans Liv. Skjønt ingeniørlunde uden Selvfølelse, var han en overordent-

lig beskeden Mand. Han følte sit eget Værd og satte Pris paa Anerkjendelse, naar den ydedes ham; men det fremtraadte aldrig i hans Væsen, og han var i alle Livets Forhold, smaa som store, hensynsfuld, glemmende sig selv for at tænke paa andre. Maa-ske var det dette mere end noget Andet, som gjorde ham saa elskværdig. Det Portræt, hvorefter et Billede følger med denne Skildring, blev netop saa talende og saa tiltalende, fordi det ved Siden af den fortræffelige ydre Lighed aandrigt og med saa fuld Forstaaelse giver dette Beskedne og Elskværdige, som hos os Alle vil være Hovedtrækket i Mindet om vor bortgangne Ven. Men Moritz Melchior forbandt med sin Beskedenhed Hjærtets Egenskaber, som maatte gjøre ham dyrebar, ikke blot for den store Slægt, hvis Hoved og Patriark han var, men for Vennernes talrige Kreds og for Enhver, der kom i nærmere Berøring med ham. Det Melchiorske Hus har i en Aarrække været Samlingssted for en af de livligste, aandrigste og mest tiltalende Kredse i Hovedstaden, en af de bedste Typer paa kjøbenhavnsk Selskabsliv, gjæstfrit i Ordets videste Forstand, og i det har Rigdommen ikke været en Skuepenge til Pral, men Underlaget for højere og ædlere Interesser. Det har faaet sin Plads i Literaturen ved at have ydet et virkeligt Hjem for den stakkels hjemløse Fugl H. C. Andersen, og det ikke blot i hans Velmagts Dage, da Alle flokkedes om den verdensberømte Digter, men i de tunge Tider, da Alderdom og Sygelighed havde lammet Svanens Vinger, og det var i dette Hjem, at han lukkede sine Øjne. Dette Navn er dog kun ét blandt de mange fra Kunstens og Literaturens Rige, som havde samlet sig om Melchior og hans ligesindede Hustru i deres altid aabne Hus i Byen eller paa det skjønne »Rolighed«, der i Hovedstadens umiddelbare Nærhed frembyder Landlivets mest tillokkende Sider. Det varme Hjærte og den aabne Haand havde strakt deres Velgjerninger vidt omkring. Godgjørenheden er en særlig jødisk Dyd; hos Familien Melchior ligger den i Blodet, og den er befæstet gennem Traditionen. Ingen kjender Tallet paa dem, der have nydt Godt af den Gavmildhed, hvis højeste Værd ikke beroede paa, hvad den gav, men hvorledes den gav. Og denne Godgjørenhed kjendte

ingen konfessionelle Grænser. Jøderne kunne i alle Retninger være stolte af deres bortgangne Trosfælle og løfte hans Navn som et Skjold imod gjenopvakte fanatiske Fordomme.

Hans ædle og skjønne Liv fandt sin Besegling i den lykkeligste Død.

C. St. A. Bille.

»Berlingske Tidende« 20. September 1884:

Et pludseligt Dødsfald har iaftes Kl. 10^{1/2} bortkaldt et af den danske Handelsstands mest fremtrædende Medlemmer — — Etatsraad Moritz Melchior i en Alder af 68 Aar. Den Afdøde hørte til en anset Handelsslægt — — Hans Dygtighed gjorde sig hurtig gjældende, og han har i Forening med sine Brødre i høj Grad udvidet Firmaets Virksomhed og forøget den Anseelse, det alt i mange Aar havde nydt i den danske Handelsverden — —

Moritz Melchior har i 35 Aar været Medlem af Grosserer-Societetets Komité, og efter Etatsraad A. N. Hansens Død i 1873 blev han valgt til dens Formand, en Plads, som han med Hæder beklædte til sin Død. Den Ro og Besindighed, der altid prægede hans Optræden, den Sympati og Elskværdighed, som var saa betegnende for ham, gjorde ham særlig skikket til denne Post i en Periode, da vor Hovedstads stærkt udviklede Handelsrøre fremkaldte Bevægelser, som det gjaldt om — for ikke at forspilde et heldigt Resultat — at bringe i et godt Spor. Han var en Ven af Fremskridt, men var altid stemt for at gaa rolig og varsomt frem — —

Den Afdøde var en varm Fædrelandsven, hvorpaa hans offentlige Færd paa mange Maader har aflagt talende Beviser, og som saadan har han ogsaa med Interesse deltaget i det politiske Liv. I en kort Tid har han haft Sæde i Landstinget, men han attraaede ikke Gjenvælg, da Rigsdagsvirksomheden ikke særlig tiltalte ham og hans private Forretninger ikke tilstedte ham i de lange Rigsdagssamlinger at hengive sig til denne Gjærning med den Samvittighedsfuldhed, hvormed han plejede at røgte ethvert af de ham betroede Hverv — —

Etatsraad Melchior var, som alt anført, en sjældent elskværdig og sympatetisk Personlighed og var stedse rede til at bistaa Enhver, der henvendte sig til ham med Raad og Daad. Huset Melchiors udstrakte Velgjørenhed er vel bekjendt i Hovedstaden, og han var ikke Den, der stod tilbage i saa Henseende. Man henvendte sig aldrig forgjæves til ham, hvor det gjaldt om Bistand til at faa noget Nyttigt og Godt udrettet — —

Melchiors Hjem har i en Aarrække været Samlingssted for mange af de Ypperste blandt den danske Literaturs og Kunsts Dyrkere — —

Firmaet Moses & Søn G. Melchiors Chefer ere nu den Afdødes Broder Moses Melchior og hans Søn Carl Melchior.

»Dagbladet« 21. September 1884:

I vide Kredse af vort Samfund vil man sikkert med Beklagelse og Deltagelse modtage Budskabet om, at Etatsraad Moritz Melchior — — pludselig er afgaaet ved Døden. I ham mistede nemlig ikke blot det store og ansete Handelshus Moses & Søn G. Melchior den Chef, der paa en saa hæderlig Maade bevarede og fortsatte dets Traditioner, og som repræsenterede et Firma, hvis Navn var vel bekjendt og agtet ogsaa langt ud over Danmarks Grænser; men i ham taber tillige den danske Handelsstand en Mand, der ligesom med Alles Bifald var valgt til at staa i dens Spidse, og endelig hele Samfundet en Personlighed, der med aldrig svigtende Interesse og Uegennyttighed deltog i de offentlige Anliggender og ikke mindst ved den Anvendelse, han gjorde af sin Formue, viste sin Redebonhed til at støtte baade den aandelige og materielle Udvikling — —

— — Det er en omfattende Handelsvirksomhed, Firmaet i en lang Aarrække under den nuværende Chefs Ledelse har udfoldet, og det fortjener stærkt at fremhæves, at det under denne altid har sat Husets Navn og Ære i forreste Række, saa at næppe noget Firma her paa Pladsen i den Henseende kan gjøre det Rangen stridig — — Melchior indtog den første Plads som Re-

præsentant for vor Handelsstand, og han medbragte til denne ikke blot de ovenfor nævnte Kvalifikationer, men ogsaa først og fremmest en Besindighed, en Evne til at forhandle og yde Retfærdighed til alle Sider, der yderligere forøgede Tilliden til ham.

— — I Borgerrepræsentationen og i Landstinget, til hvilke Stillinger han væsentlig valgtes som Repræsentant for Handelsstanden, gjorde han fortrinlig Fyldest — —

Naar man gennemser Indbydelserne til nyttige og velgjørende Foretagender, vil man finde Melchiors Navn paa en stor Del af disse, og ved Siden af den Redebonhed, hvormed han saaledes anvendte Kræfter og Penge i det Offentliges Tjeneste, gik en udstrakt privat Velgjørenhed, ofte efter en meget betydelig Maalestok, men som helst holdt sig i det Skjulte — —

— — Nu har denne noble Personlighed udaandet.

»Nutiden« 28. September 1884.

Den danske Handelsstand, Byen Kjøbenhavn, ja, man tør vistnok rolig tilføje: hele Landet har lidt et virkeligt og stort Tab ved Etatsraad Melchiors Død. For mere end ét Omraades Vedkommende kunde man endog fristes til at kalde Tabet uerstatteligt, hvis ikke Erfaringen noksom havde godtgjort, at der er Ingen og Intet her i Verden, som ikke lader sig erstatte.

— — Man skulde have ondt ved at se paa Moritz Melchior, at han var en dygtig Handelsherre. Forretningsmanden var ham paa ingen mulig Maade »i Klæderne skaaren«; hans Gang, hans Holdning, hans Ydre vilde snarere have bragt Den, som ikke kjendte ham, til at antage ham for Læge, eller maaske bedre for Jurist, for Advokat. Slank, lidt foroverbøjet, med et klogt og karakteristisk Ansigt, var der over ham noget Sindigt, Alvorligt, Forskende, men dét igjen saaledes, at man forstod, han maatte være hurtig og energisk i at udføre en fattet Beslutning, at han maatte være meget modtagelig for Indtryk og at han maatte have ikke ringe Evne til at give sig hen. Mest lagde man ellers Mærke til hans Blik, naar man mødte ham paa Gaden.

Udtrykket i Øjnene var paa éngang træt og skarpt, med en Nuance af en vis kølig Dégoût, som om det Liv, der rørte sig omkring ham, just ikke forekom ham saa overvættens henrykkende. Underligt nok have meget ofte store Menneskevenner, den Art Blik — men rigtignok altid Menneskevenner, som ikke holde af at udbasunere deres Venlighed, ja, som snarere kunde falde paa at kokettere saa smaat med en paatagen LigeGYldighed for Omverdenen — —

— — Melchior forenede i sjælden Grad de Egenskaber, vi Danske sætte højest. Fra Hjærtets som fra Hovedets Side, af Temperament som af Karakter og Væsen var han fuldt ud dét, som vort Folk betegner med sit mest rosende Ord om et Menneske: »en Hædersmand«. Dét kan siges med Alles Billigelse, og dét giver ham hans lykkelige Eftermæle.

»Morgenbladet« 21. September 1884:

— — Etatsraad Melchior var ualmindelig afholdt af Alle paa Grund af sin store personlige Elskværdighed og en Retskaffenhed, der altid har skaffet hans Navn stor Anseelse i Handelsverdenen — — Han har hævdet sin ansvarsfulde Plads som Formand i Grosserer-Societetet ved sit klare, rolige Blik paa alle kommercielle Forhold og sin store Erfaring; men paa den anden Side var det en Følge af hans samlende og stridige Modsætninger forsonende Egenskaber, at han snarest blev et konservativt Element overfor stærke Rørelser i Handelsstanden — — I Politikken blev han aldrig ret hjemme, bl. a. vistnok, fordi han, skjønt konservativ af Natur, ikke kunde forliges med den reaktionære Retning, som Højre tog. Hans sidste offentlige Hverv var at lede Handelsmødet, og ved denne Lejlighed lykkedes det hans bramfri, rolige Optræden at samle de uensartede Elementer og hævde Mødets Værdighed paa rette Maade.

— — Mange ere de Kunstnere og Videnskabsmænd, som hos Melchior have fundet et andet Hjem — — Hans Død er et stort

Tab for den danske Handelsstand og for en Mængde Mennesker, som nød Godt af hans store Godgjørenhed i det Skjulte.

»Nationaltidende« 20. September 1884.

— — Egentlige Handelsgenier høre til de store Sjældenheder, og den Afdøde hørte ikke til disses Tal. Naar han desuagtet paa vor Børs og blandt sine Kaldsfæller indtog en særlig fremragende Stilling, skyldtes dette den Anseelse, han nød som en grundhæderlig og velmenende Mand, stedse rede til med Raad og Daad at gavne og støtte Alt, hvad der efter hans Mening hvilede paa en sund Grundvold, og hvorved Samfundets Tarv vilde fremmes. Som ældste Chef for et af Handelsstandens ældste og mest ansete Handelshuse har han under Tidernes vekslede Konjunkturer, der stundom have berørt dette Hus paa en følelig Maade, ved sin rolige, aldrig af ydre Hensyn paavirkede Optræden giver et smukt Exempel for hele den Stand, han tilhørte, og den storartede Godgjørenhed, han udfoldede, har været til Velsegnelse for Mangfoldige, der med Taknemmelighed ville bevare hans Minde. Ligesom han var Medlem af Bestyrelsen af et stort Antal Aktieselskaber, der staa i nært Forhold til Privatbanken, var han Næstformand i Privatbankens Bankraad; men vil han savnes dér, vil dette i endnu højere Grad blive Tilfældet i de velgjørende Institutioner, i hvis Bestyrelse han deltog med utrættelig Nidkjærhed.

»Ugeblad for Danmarks Højreforeninger« 26. September 1884:

— — Melchior var meget mere end blot Forretningsmand, nemlig en varm Fædrelandsven, en menneskekjærlig og godgjørende Mand i videst Omfang, en frisindet og fremskuende Mand, der var rede til at støtte alle jævne Fremskridt og alle gavnlige Foretagender, retsindig, ædelmodig og opofrende i al sin Færd og overmaade elskværdig i Omgang.

»Berlingske Tidende« 22. September 1884:

Den i »Berlingske Tidende«s Aftenavis af 20de Sept. offentliggjorte Anmeldelse af Etatsraad Moritz Melchiors beklagelige Død nævner blandt den Afdødes og Huset Moses & Søn G. Melchiors Fortjenester ogsaa deres Handelsvirksomhed paa vore vestindiske Øer og Hvad de have gjort for at vedligeholde Forbindelsen og Samkvemmet mellem Øerne og Moderlandet. Det være mig tilladt heraf at tage Anledning til at tilføje et Par Ord som en ringe Skjærv til Paaskjønnelsen for Vestindiens Vedkommende af Huset saavel som af dens hedengangne Chef og den megen Godhed og ægte Humanitet, fri for Bram, der har lagt sig for Dagen i en lang Aarrække derude, ikke alene i Forretningsforhold, ligeoverfor Plantageejere og Handlende, som en ublid Skjæbne havde rammet, men ogsaa mod Andre, uden Forskjel af social Stilling, Nationalitet eller Religion. Det vilde være let at anføre mangfoldige Tilfælde som Vidnesbyrd for Sandheden af Hvad her er sagt, og nogle deriblandt af mere alménmenneskelig Interesse end som blotte Godgjørenheds-Handlinger; men Hvem der kjender Personerne vilde ikke undse sig ved at drage frem for Offentlighedens Lys Hvad de selv søge skjult? Dog dette tør og bør siges, at Ingen, der er personlig bekjendt med her sig opholdende, tidligere eller endnu paa Øerne Bosatte, kan være uvidende om, at Enhver, der i hvilkensomhelst Forlegenhed henvendte sig til d'Hrr. Melchior, kunde være sikker paa hos dem at finde et villigt Øre og virksom Hjælp baade med Raad og Daad. Naar jeg nu ved denne sørgelige Anledning har troet mig berettiget, maaske forpligtet til at afgive denne Erklæring paa Manges Vegne baade her og paa Øerne, ved Hensynet til min tidligere Stilling som Præsident paa St. Croix, saa er det i den faste Overbevisning, at de Alle med Beredvillighed vilde have sluttet sig til en udtrykkelig Bemyndigelse for mig til at gjøre det, saafremt der efter Sagens Beskaffenhed kunde være Tale om at iværksætte en saadan.

Maatte da det Held, der hidtil har begunstiget det dygtige og hæderlige Huses Bestræbelser og Foretagender, ikke svigte det i Fremtiden!

J. R. Stakemann.

»Dagbladet« 27. Marts 1885:

Grosserer-Societetet afholdt iaftes sin aarlige Generalforsamling i Børsens store Sal — — Komittéens fungerende Formand, Generalkonsul de Coninck tog først Ordet og mindede om det Tab, Komittéen og han turde sige hele Kjøbenhavns Handelsstand havde lidt ved Etatsraad Moritz Melchiors pludselige og beklagelige Død.

»Moritz Melchior blev i en forholdsvis ung Alder den 11te Januar 1849 valgt ind i Komittéen og har lige til sin Død haft Sæde i denne. I 1867 blev han valgt til Komittéens Næstformand og i 1873 til dens Formand, hvilken Post han lige til sin Død beklædte. Det er saaledes en Virksomhed paa over 35 Aar, over en Menneskealder, som Melchior kunde se tilbage paa, og det er ikke mere end billigt at yde ham den Ros, at han viede denne Virksomhed sine bedste Kræfter og meget af sin Tid. Men ogsaa udenfor Komittéen virkede han med megen Dygtighed og Kjærlighed til sit Kald. Skulde jeg nævne et enkelt Bevis herpaa, maatte det vel være det, at han i en meget ung Alder overtog Ledelsen af et af Kjøbenhavns mest ansete Handelshuse og vidste at vedligeholde dettes Ry.

Melchior havde mange Interesser, men ingen af disse blev overgaaet af hans Interesse for Kjøbenhavns Handelsstand.

Alle, der kom i Berøring med ham, lærte at skatte hans gode Egenskaber og fornemmelig hans Retsindighed.

Han var en medgjørlig Mand, og Alle, som henvendte sig til ham, stod han bi med Raad, jeg kan gjerne sige ogsaa med Daad.

Han var en meget godgjørende Mand. Herpaa foreligger der talrige Exempler, og naar jeg fremhæver et enkelt af disse, er det, fordi jeg ønsker, at Alle her i Salen skulle kjende det. (Taleren omtalte derpaa det tidligere meddelte Legat paa 30,000 Kr., som til Minde om Etatsraad Melchior og Hustru er tilstillet Grosserer-Societetets Komitté).

Han var sluttelig en meget afholdt Mand. Derom vidner den Deltagelse, Budskabet om hans Død vakte, og den store Deltagelse i hans Jordefærd.

Jeg er overbevist om, at Melchior vil efterlade et stort Savn blandt os, og at han stedse vil mindes med de bedste og venligste Følelser. Jeg tror, De alle vil kunne yde Deres Tilslutning til denne min korte Udtalelse om den afgaaede Formand.«

Forsamlingen besvarede disse Ord ved at rejse sig.

JORDEFÆRDEN.

Jordefærden fandt Sted Tirsdagen den 23de September og var et levende Vidnesbyrd om den store Anseelse og Sympati, den Afdøde havde erhvervet sig i alle Samfundskredse. Allerede fra den tidlige Morgen flagedes der paa halv Stang fra Skibene i Havnen, Børsen, Kunstakademiet, de fleste offentlige og en Del private Bygninger. Kl. 12 samledes Ligfølget i Kapellet paa den mosaiske Kirkegaard, og det var saa talrigt, at Hundreder af Mennesker, som ikke kunde finde Plads derinde, maatte opholde sig dels paa Gaden, dels paa Kirkegården. Kisten stod foran Talerstolen paa et blomsterbestrøet Tæppe og dækket med en Rigdom af Blomster, Kranse og Palmegrene fra Slægt og Venner samt de mange Institutioner, til hvilke den Afdøde havde staaet i Forhold, saasom Grosserer-Societetets Komité, Navigationsskolen, Mæglerkorporationen, Handelsforeningen, Det jødiske Syge-Plejeselskab o. s. v. Fra det nylig afholdte Handelsmødes Medlemmer var der sendt en mægtig Sølvkrans og fra de Børsbesøgende en overordentlig smuk to Alen lang Sølvpalmegren. For Enden af Kisten var der af Grønt og Blomster dannet en lille Grotte, i hvilken den Afdødes Ordener vare anbragte paa en sort Fløjelspude. Omkring Kisten havde Sømandsforeningen taget Plads med sit florumvundne Banner og fem Faner.

Paa Hs. Maj. Kongens Vegne var mødt Kabinetssekretæren, Etatsraad Rosenstand, Grosserer-Societets-Komitéens Medlemmer vare mødte in pleno med Viceformanden Generalkonsul de Coninck i Spidsen, Borgerrepræsentationen var repræsenteret ved sin Formand, Tømrermester Kayser, Havneraadet ved flere af sine Medlemmer, Sø- og Handels-Retten ved sin Formand, Kan-

celliraad Fleischer, Mæglerforeningen ved sin Formand, Vare-mægler Schmidt, og sine Bisiddere, Handelsforeningen ved sin Bestyrelse, Privatbanken ved Bankraadets Formand, Etatsraad Broberg, de jydsk og fyenske Handelsforeninger ved sine Formænd, Kjøbmand Langballe og Bankdirektør Bierfreund, Navigationsskolen, Sømandsforeningen og Sygeplejeselskabet ved sine Bestyrelser, den mosaiske Menigheds Repræsentantskab ved sin Formand, Fabrikant I. H. Bing, Universitetet ved sin Rektor, Professor Reisz, Kunstakademiet ved sin Direktør, Etatsraad Meldahl, Folketinget og Landstinget ved sine Formænd, C. Berg og Liebe, o. s. fr. Endvidere saas i Følget Justitsminister Nellemann, Generaldirektør i Finansministeriet Lange, Departementschef i Justitsministeriet Steffensen, Departementschef i Marineministeriet, Admiral Schultz, Justitiarius i Landsover- samt Hof- og Stads-Retten, Schlegel, Direktør i Udenrigsministeriet, Gehejmelegationsraad Vedel, Generalkonsul Brandt fra Amsterdam, Lensgreve Holstein-Holsteinborg, Dr. fil., Brygger Jacobsen, Kommandør Meldahl, forhenværende Ministerresident, Kammerherre Bille, Etatsraad Tietgen, Dr. fil. Carl Ploug, Dr. fil. J. P. E. Hartmann, Dr. fil., Professor N. W. Gade, Etatsraad Carl Bloch, et meget stort Antal Kunstnere, Digttere og Videnskabsmænd, en Del Søofficerer, næsten alle herværende Bankdirektører, en Mængde forhenværende og nuværende Borgerrepræsentanter og endelig en stor Mængde Næringsdrivende af forskellige Arter, saa at alle Samfundsklasser vare talrig repræsenterede, dog navnlig den københavnske Handelsstand, af hvilken der næppe savnedes noget fremragende Medlem.

Efter Afsyngelsen af en Salme holdt Professor, Dr. Wolff følgende Tale:

»Kjærlighedens Gud, Trøstens Aand være med os og give os Fred! Amen.

Det er en tung og smertelig Gang, vi have vandret til dette Sørgested, og der slaar vist intet Hjerte i hele denne store Forsamling, som ikke føler sig dybt bevæget ved at stande ved denne Baare, i hvilken vor dyrebare, saa elskede og højagtede heden-

gangne Ven er skrinlagt. — O, mine Brødre, hvor langt hellere vilde jeg ikke have dvælet iblandt Sørgekaren og fældet mine Taarer med Eder, hvis ikke Pligtens alvorlige Stemme bød mig at fremstille her i korte Træk, hvad den Afdøde har været her i Livet, hvad vi have tabt i ham, for derved at give vore Følelser det rette Udtryk.

Men hvor skulde jeg begynde, og hvor skulde jeg ende? Skulde jeg skildre den Sorg, der greb os Alle, da Budskahet om hans bratte Død kom til vor Kundskab og fremkaldte et Smerdens Suk? Skulde jeg give en Skildring af hans Dygtighed og hans Betydning for Samfundet, hvad den offentlige Mening alt har gjort? Nej, lad mig, der har kjendt den Afdøde fra hans tidligste Ungdom i et halvt Aarhundrede, fremhæve, hvad der maaske mindre iagttages, men som netop er Det, der er mest at beundre i et Menneskes Karakter.

Der gives Mennesker, som første Gang vi møde dem, ikke vinde vor Sympathi, men senere, naar vi færdes ofte blandt dem og derved lære dem nærmere at kjende, vække vor Tillid og Hengivenhed, navnlig fordi de omfatte os med oprigtig Kjærlighed. Der gives andre, som ved første Blik strax ere sympathivækkende og synes at være os kjære; men jo længere vi lære dem at kjende, desto mere indse vi, at vi har fejlet i vor Dom. Hvor ophøjet staar da ikke vor forklarede Ven for os! Hans venlige Imødekommen, der ikke tog Hensyn til Nogens Stand eller Stilling, indtog strax hvert et Hjærte, og jo oftere man havde Lejlighed til at komme til ham og glædes ved hans Omgang, desto inderligere følte man sig hendragen til ham, og desto rigere udfoldede hans kjærlige Væsen sig. Han var ikke adelsbaaren i almindelig Forstand; men der var over hele hans Fremtræden udbredt en højere Adel, Hjærtets Adel, der straaledede ud af hans Øje.

Det Samme gjaldt ogsaa hans Livs Virksomhed. Lige fra den Dag, han tog Del i Faderens Forretning — og det var allerede i en meget ung Alder — vakte han sine Standsfællers Opmærksomhed og vakte strax Agtelse paa Grund af sin Dygtighed, Punktighed, Retsindighed og Snarraadighed. Om end Mange

ved Forretningens Forøgelse og dens omvexlende Konjunkturer blive efterladne og tabe Energien, tog hans Arbejdslyst tværtimod til, og hermed forøgedes Tilliden til og Højagtelsen for ham. Naar vi tænke paa de Omskiftelser, der have fundet Sted i det sidste halve Aarhundrede i Handelsverdenen, hvor Medbør og Modvind ofte have skiftet, mindes de Kriser, som er overgaaede vort Fædreland flere Gange, maa vi da ikke beundre den Mand, der forstod at hævde sit Huses Ry og at udbrede det til de fjærneste Lande. Den Hødengangne glemte aldrig sin Værdighed og lod sig aldrig, hvad der ofte er Tilfældet, hvor det gjælder Vinding, henrive til at saare sin Modstander i Ord; — selv om han var gjennemtrængt af retfærdig Harmе, var han besindig og rolig, som det sømmer sig en Hædersmand.

Men foruden den Arv, han overtog som Handelshusets Chef, havde han ogsaa en anden Arv, der var overantvordet ham af hans hæderkronede Forældre, nemlig Velgjørenheden. Og med hvilken Kraft og Lyst har han ikke haandhævet denne! Ja, andægtige Sørgeskare, det er forundt mig at tælle mange Velgjørere i min Menighed, men hans Ædelsind, hans Godgjørenhed var i Sandhed uden Lige. Ingen Glæde straaede over hans Hjem, i hans Familierekreds, uden at han tog Anledning deraf til at berede Glæde i de Fattiges Boliger. Og naar Herren sendte Sorgen over hans Hus — og Guds Haand har ofte hvilet tungt paa ham, han har begrædt Tabet af sin Førstefødte, da denne næppe havde tilbagelagt Drengalderen, og senere en haabefuld Søn samt tvende fagre Døtre i kort Tid efter hinanden — da bar han sin Sorg i Stilhed og søgte sin Trøst i at husvæle og vederkvæge Sørgende, Nødlidende og Trængende. Han havde, som Digteren udtrykte sig, det ægte jødiske Hjærte, der øvede sand praktisk Jødedom, som ikke blot lærer Kjærlighed, at elske sin Næste som sig selv uden Hensyn til Tro eller Nationalitet, men som fordrer stadig Udøvelse af Kjærlighedsgjærninger. Ingen kan bedre vidne derom end jeg; thi naar Menneskene vide, at vi oftere ville gjøre Krav paa deres veldædige Bistand, saa lade de os, om de end ikke vise sig uvillige, stundum mærke, hvor lidet de synes om slige Opfordringer, idet de først nøjagtig

erkyndige sig, om Den, for hvilken man henvender sig til dem, ogsaa virkelig fortjener og trænger til Understøttelse, forinden de yde deres Gave. Ikke saa hos den Forklarede. Der behøvedes kun et Vink, og strax aabnedes hans Hjærte og Haand. Saaledes var det ædle, fintfølende Hjærte, som til vor dybeste Beklagelse ej slaar mere.

Dømmer heraf, hvor stort Tabet maa være hos Dem, der kaldes hans Nærmeste. Ak, det er kun et Par Dage siden, at hele Landets Handelsstand tilkjendegav ham sin Tak og Hyldest, lykkelig og glad sad han i Familiekrederen, tilraabte den i den sene Aftentime et glædeligt Farvell! Hvo skulde have troet, at det var det sidste Farvel, at han næppe en Time derefter skulde opgive Aanden. Hvo skildrer hans Hustrus Forfærdelse og Sorg, hun, der alt havde ham kjær, før hun vidste, at Kjærlighedens Flamme luede i hans Bryst, han bejlede til hende, og se, Lykens Sol straaledede i sin fulde Glans over hende, og den skinnede alt lysere og varmere i deres over tre Aartier uforlignelig kjærlige Samliv; — ak, hvor gives der Ord at tolke, hvad der foregik i hendes Hjærte, da hendes Livssol saa brat gik ned! Og nu hans faderlige Æmhed imod sine Børn, hans inderlige Hengivenhed imod sine Søkende, hans Trofasthed og varme Delta-gelse i hans Venners Livs-Forhold — nej, jeg véd ikke bedre end at betegne Eders Tab med de Ord, som jeg udtalte ved Din os alle evig uforglemmelige Moders Jordefærd: »Vort Hoveds Krone er falden!«, da Du udbrød: »Tak! Du har talt som ud af mit Hjærte: Vort Huses Krone er falden!«; saaledes ville nu ogsaa Dine Efterladte istemme: »Ak, vort Hoveds Krone er falden!«

Hvad skal jeg nu sige til at trøste Eder? Hvorledes helbrede Eders blødende Saar? Skal jeg sige: »Held ham, han er nu hævet over alle Lidelser og over alle Jordens Møjsommeligheder, netop som Hæder og Glæde i fuldeste Maal er vorden ham til-del?« Nej, saaledes taler vel Mennesket i Almindelighed og glemmer, at den almægtige Gud, »der har Tanker til Fred og ikke til Ulykke«*), ogsaa kunde have ladet ham leve et længere

*) Jerimias 29, 4.

Liv og derhos forskaanet ham for al Smerte og Sorg. Skulde jeg sige: »Græder ej, han er gjemt i Fredens og Salighedens Rige«? O, Kjære, dette Tilflugtssted vilde jo være blevet ham til Del, om Gud havde ladet ham leve endnu Aartier i vor Midte. Nej, alt Dette formaar ikke fuldkomment at trøste os. Men én Tanke kan styrke og berolige os, én Tanke, der giver vort Livs lyse Dage deres herlige Glans og Lidelsernes mørke Nætter vederkvægende Lys, én Tanke, der ved den Diendes Vugge med rolig Tillid lader os skue ind i Fremtiden og ved Graven atter lader den tilbagevende i de sønderknuste Hjærter, den Tanke, at der er en Gud, alle Levendes elskede Fader, der styrer Alt efter sin hellige Vilje, der lader Mennesket fødes og atter siger: »Vender tilbage Menneskebørn!« Er end hans Raadslutning ofte uudforskellig, saa maa vi dog komme til Erkjendelse om, at alle Herrens Veje ere idel Miskundhed og Sanddruhed for Dem, der bevare hans Pagt og hans Vidnesbyrd, at hans for os saa ubegribelige Veje ere et Tilraab til os at hæve vor Sjæl til det Evige. — O, ingen Dag svinder hen, uden at vi se en af vore Brødre blive ført til Graven, og om dette vist fremkalder alvorlige Betragtninger over Menneskets Forgjængelighed hos de nærmeste sørgende Efterladte, saa mindes vi først ved et uventet og pludseligt Dødsfald, ved Tabet af en Person, der var almindelig elsket, til hvem Mange sætte deres Lid, deres Haab, om, Hvad en Dødelig er, at Du, o Gud, kommer ham ihu, et Menneskebarn, at Du gjæster ham! Hvem kan indgyde os den rette Trøst, styrke os i vort nedbøjede Sind? Vi fornæmme da ligesom Profeten Guddommens Røst til den Forevige: »Med evig Kjærlighed elskede jeg Dig, derfor har jeg draget Dig tidlig til mig i Miskundhed«. Og naar dette Ord lyder i de Sørgendes Hjærte, da vil en mild Trøst drage med det ind i deres Sind. Sjælen bliver roligere og mere hengiven, og Øjet, om end taarefuldt og formørket, skuer op ad, og Troen ser Himlen aaben, og vi Alle komme til at erkjende: kun hos Gud skulle vi søge Trøst. — Saa lader os da forene os i en opløftende Bøn til ham:

Fader i Himlen! Vi ville nu nedsænke den Hensovedes dødelige Del i den dunkle Grav. Lad Jorden let dække hans Legeme;

men hans Sjæl optage Du i det evige Pavluns Fryd! Vær de Efterladtes Lys, Kraft og Skjold, trøst den dybt nedbøjede Hustru, hans sørgende Børn og Børnebørn, Søskende, Slægt og Venner. Lad dem ved deres forøgede gjensidige Hengivenhed og Kjærlighed saa meget som muligt erstatte deres store Savn. Men lad os Alle paany betænke, at vi maa dø, paa det at vi maa blive vise for det evige Liv! Amen.

Men Du, o elskede Ven, Du gange til Ende, Du hvile og stande i Din Lod ved Dagenes Ende. (Daniel 12, 13)«.

Efter denne Tale blev der atter afsunget en Salme, hvorefter Kisten med Fanerne foran og bagefter blev baaren af den Afdødes Slægt til Graven, hvor Professor Wolff forrettede Jordpaakastelsen.

Med jævne Skridt han trofast gik den Vej,
der laa som selve Sandhed for ham aaben;
Retfærd og Renhed var hans Riddervaaben,
og Hvad han kæmped for, det sveg han ej;
mild i sin Dom og taalsom mod Enhver
han var saa fordringsløs og saa beskeden,
og i hans Fodspor fulgte altid Freden,
og stille var hans arbejdsstærke Færd.

Fast stod han paa Samvittighedens Grund
og lefled ej med Sandhed nogensinde,
dog havde han vist aldrig nogen Fjende,
og Alle troede Ordet af hans Mund.
Han var en Israelit af ædel Art,
der søger dybt og vil saa gjærne finde,
der ærer sine Fædres Arv og Minde
og vandrer redelig og handler klart.

Han var en trofast Støtte for sit Land:
med runde Hænder Offer tit han bragte;
men venstre vidste ej Hvad højre rakte,
og han var aldrig den bevidste Mand.
Han saa, at Folkeaanden ej er stor
ved Handelsskibe og ved Kjøbmandslager;
men først, naar disse sig af Aanden tager,
da bærer Kunsten Frugt i deres Spor.

Og i sit Hjem — hvor var han hjærtensgod!
Hvor hyggelig hans Lune tog tilorde!
Hvor godt og hjemligt han det altid gjorde,
saa tit hans gjæstfri' Døre op sig lod!
Da nød han lyttende, med aaben Sans,
Hvad Kunst og Videnskab hans Længsel bragte,
Hvad Snillet i sit gyldne Bæger rakte,
Hvad Poesien fletted i sin Krans.

Nu aldrig mere dette Hjem ham ser;
paa »Rolighed« er dæmpet Arneluen,
Dødsenglen holder Vagt ved Dagligstuen
og siger, at han kommer aldrig mer;
hans Billed lyser dog fra Væggen end
med Sandheds Klarhed og med Hjærtets Adel,
med Mindet om et Levned uden Dadel,
der aldrig glemmes vil af Slægt og Ven.

Nicolaj Bøgh.

»Rollighed«.

Det gamle Kjøbenhavn groer over Volden,
Det kneiser ungt ud mod de aabne Søer,
Hvor »Rosenvænget« naaer til Øresund,
Og Kunstner-Navne lyse ud i Verden.

Her trives Roserne. Det vilde Viinløv
Udfolder Efteraarets Farvepragt,
Mens bag Kastanietræer og Hyld og Popler
Et Hjem sig løfter, minderigt fra Fortid.

Her Sangen lød: »Eleonora Ulfeldt«,
Her Tænkeren sad under Poppelpilen
Og lyttede til Aanden i Naturen.

Det Hjem er nu et lille »Rosenborg«,
Med Taarn og med Altaner ud mod Sundet,
Hvor Malmø og Landskrona sees i Solskin
Og Tycho Brahes Ø og Gyldenlund.
I Karavane Skibe gåae forbi,
Slig Svaneфлоk, saa stor, kun sees i Sundet.

Naar saa i Aften Himlens Stjerner blinke,
Og Fyret fra »Trekroner« lyser vidt om,
Hvert Fartøj ude tænder sin Lanterne,
Tror man at see et festbelyst Venedig,
En svømmende, illumineret By.

Dog skjønnest er her inden fire Vægge,
I Gjestfrihedens lykkelige Hjem.

Johannes Ewald sang udødeligt
Rungsteds Lyksalighed. O, havde han
I vor Tid levet og i dette Hjem,
I dette Hjertelag, hos disse Venner,
Han havde sjunget da en deilig Sang
Om »Rolighed« og Rosenvængets Roser.

Mit Hjem i Hjemmet, hvor bag Hyldens Hang
Mit Liv fik Solskin og min Harpe Klang,
Dig bringer jeg taknemlig, glad min Sang!

H. C. Andersen.

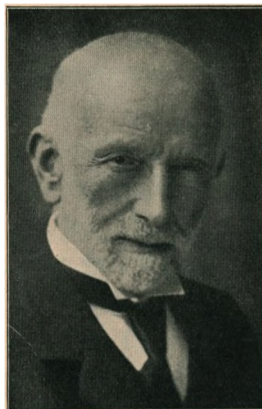
MOSES MELCHIOR.

Fra »Berlingske Tidende« 26. November 1912:

MOSES MELCHIOR var født i København den 29de Januar 1825 som Søn af Gerson Melchior og Sønnesøn af den Moses Melchior, der ca. 1795 havde stiftet det endnu under Navnet »Moses & Søn G. Melchior« bestaaende Hus. I 1817 døde Stifteren og Sønnen Gerson blev Indehaver; af hans Sønner indtraadte først Moritz i 1840 og efter Faderens Død i 1845 indtraadte i 1850 Moses Melchior i Firmaet, som han nu ved sin Død besad sammen med Brodersønnen Carl Melchior.

Moses Melchior havde faaet sin Købmandsuddannelse hos Firmaet Jacob Holm & Sønner og var som sagt 25 Aar gammel, da han indtraadte i det fædrene Firma, for hvilket han fik den allerstørste Betydning. Han har for at befæste og udvide Firmaets gamle Forbindelser foretaget talrige Rejser. Saaledes opholdt han sig fra 1853 til 55 i Melbourne for at oprette og organisere en Filial og skønt Begyndelsesvanskelighederne var store, overvandt han dem paa en saadan Maade, at Filialens Fremtid blev konsolideret. Særlig var Firmaets Forbindelser stærke med vore vestindiske Øer, som det besejlede med egne Skibe, der besørgede Post og andet for den danske Regering, og som stod i stor Anseelse for deres udmærkede og samvittighedsfulde Udrustning, ligesom ogsaa Førerne var udsøgte Folk, saa at det regnedes for en stor anbefaling at have »ført Skib for Melchior«.

Afdøde Moses Melchior havde ofte besøgt dansk Vestindien

Moses Melchior.

og fattede stor Interesse for Befolkningen derovre. Han har senere paa den smukkeste Maade ladet denne Interesse raade og har haft en væsentlig Andel i Bestræbelserne for at bringe Øerne op til fornyet Velstand.

Medlem af Grosserersocietetets Komité var Moses Melchior fra 1885 til 1904, af Sø- og Handelsretten fra 1883 til 1905, af Borgerrepræsentationen 1869—84. Af Forretningsforetagender, i hvis Bestyrelse han tog Del, kan nævnes Det store nordiske Telegrafelskab, 4de Søforsikringsselskab og Plantageselskabet »Dansk Vestindien«. Af velgørende Selskaber, i hvis Ledelse han tog Del, maa nævnes Præmieselskabet for den mosaiske Ungdom, Sygeplejeselskabet for det mosaiske Trossamfund, Centralkomitéen, Fængselshjælpen, Arbejdernes Byggeforening, Hjemmet for arbejdsføre blinde Kvinder, Københavns Understøttelsesforening m. fl. Men der findes neppe det velgørende Selskab af mere fast eller mere forbigaaende Karakter, den Indsamling, kort sagt, neppe noget godt Formaal, hvortil der samledes Penge, hvor ikke Moses Melchior var mellem Giverne — og hvad mere var, Moses Melchior var af de glade Givere, ja næsten taknemmelig for at faa Anledning til at være med.

Denne smukke, filantropiske og samfundsnyttige Virksomhed — der end ikke altid holdt sig til direkte danske Anliggender, men ogsaa i høj Grad kom f. Eks. nødlidende Jøder i alle Lande tilgode — havde i Aarenes Løb lagt en sjelden Anseelse over Navnet Moses Melchior, som dets Indehaver aldrig havde ønsket prydet med Titel eller Orden. Jævn i sin Færd gik denne gode, danske Borger, der indenfor sin egen Nation var en Adelsmand, lige saa sikker paa sig selv og paa sin gode Sag til Kongen som til den ringeste Borger, og begge Steder lukkede hans blotte Navn op for denne Mand, der aldrig havde noget at bede om for sig selv, men kun for andre. Og med Ære og Deltagelse fra alle Lag af Befolkningen vil man stede ham til Jorden, og man vil længe mindes Navnet Moses Melchior.

Fra »National Tidende« November 1912:

Hans varme, altid aarvaagne Medfølelse, hans Ildhu og Hjertets Renhed — det var de Egenskaber, som var hans herskende og med Rette gjorde ham til en almenagtet og saare afholdt Personlighed. Hans Ræsonnements-Evne og Dømmekraft stod derimod ingenlunde paa Højde med hans fine og kloge Broders, den for tidlig afdøde Moritz Melchior, mangeaarig Formand for Grosserer-Societetets Komité, ligesom Moses først efterhaanden, i sin høje Alderdom fik det samme Drag af Mildhed over sit Væsen. I sine egne Øjne var Moses Melchior først og sidst en Retfærdighedens Ridder; men saa skrøbelige er Menneske-Vilkaar og menneskelig Formaaen, at hans temperamentsfulde Higen efter at bekæmpe den ene Uretfærdighed ofte kunde, ved at skyde over Maalet, tvinge ham til at strejfe Uretfærdigheden i modsat Retning.

Men i hans sidste Aar blev han mere og mere en elskelig Olding, som for vide Kredse af vort Samfund med Rette stod som Personliggørelsen af Borgersind og redelig Samfundsvillie.

»Illustreret Tidende« gjengiver i sin Nekrolog følgende:

Overrabbineren havde fra paalidelig Kilde faaet højst alarmerende Efterretninger fra Rusland. Paa en nærmere bestemt Dag skulde der anrettes et stort Pogrom, Massedrab af Jøder. En af disse sørgelige Forfølgelser, som gaar ud over en Masse uskyldige Mennesker. Det var Overrabbinerens Tanke, at Moses Melchior skulde gaa til Kong Frederik og bede ham forsøge at paavirke Czaren, saa at den planlagte Forfølgelse kunne forhindres. Moses Melchior raadede Overrabbineren til selv at gaa, han var jo dog langt mere kvalificeret dertil; men denne blev ved sit og Moses Melchior søgte Privataudiens hos Kongen.

Kong Frederik hørte opmærksomt paa den gamles Beretning, men beklagede at maatte afslaa hans Bøn. Det var en Princip-

sag, at man ikke blandede sig i et andet Lands indre Anliggender. En Henvendelse derom kunde blive taget særdeles unaadigt op.

»Ja, ja,« svarede Moses Melchior, »saa har jeg jo ikke mere at sige. Jeg vil blot haabe, naar Deres Majestæt paa næste Fredag læser Morgenaviserne om saa og saa mange ulykkelige Jøders Drab, at Deres Samvittighed lader Dem have Ro.«

Inden Moses Melchior havde naaet Døren for at gaa, udbrød Kongen: »Jeg skal skrive og gøre alt hvad jeg kan!«

»Og nu gjorde jeg vistnok noget,« fortsatte Moses Melchior, som i høj Grad stred imod al Hofetikette, men jeg var bevæget over det Indblik, jeg fik i Kong Frederiks gode Hjerte, og jeg sagde til ham: »Min Tak er saa ringe en Ting at give Deres Majestæt, men vil De modtage en gammel Mands Velsignelse, saa meddeler jeg den af mit inderste Hjerte.«

Og saa velsignede jeg ham. —

Kongen skrev og vi hørte aldrig noget til Pogromet!

De gamle Øjne lyste ved Fortællingen. Kong Frederik har heller ikke kunnet værge sig mod dette sjælfulde Blik.

Henriques.

Moses Aron Nathan (»Mausche Nasche« eller Moses fra Naskov), som var født i Altona, fik efter Ansøgning af »Svigerfaderen«, Isaac Cantor, den 8. Maj 1711 Kgl. Tilladelse til at nedsette sig i Naskov, hvor Isaac Cantor havde boet siden 1691. Det maa antages, at Ægteskabet med Isaac Cantors Datter var barnløst, eller maaske aldrig kommen i Stand. Moses Aron Nathan blev senere gift med Rachel Hertz, som døde i Naskov 12./13. Maj 1746. Moses A. N. døde i Tiden 1744/1746.

Rachel's Arvinger ved Bobehandlingen var 6 Sønner og 3 Døtre.

Den 25. November 1801 læste den 30-aarige Ruben Henriques Borgerskab som Grosserer og slog sig samtidig ned som Vexellerer her i Byen med Firmanavn R. Henriques jr. og lagde Grunden til den nuværende omfattende Forretning. I Løbet af faa Aar lykkedes det Ruben H. ved stor Dygtighed og Energi og ikke mindst ved streng Paapassering at føre sin Forretning frem til en anset Position. Efter Ruben H.'s Død førtes Forretningen for Enkens Regning videre af hans tvende Sønner Aron og Martin. I det danske Musikliv har Martin Henriques spillet noget af en Mæcens Rolle. I hans gæstfri Hjem samledes ikke blot mange af de fremragende Personer i den danske Kunst- og Musikverden, saasom H. C. Andersen, Carl Bloch, Gade og Hartmann, men saa godt som alle fremmede Musikmennesker, saasom Grieg, Rubenstein, Sarasate, Popper, Ristori o. s. v. havde Introduction til ham og hans musikalske Hustru (født Abrahamsen) og deres ligeledes begavede Børn.

Hertz Bendix (Schutz-Jude i Altona)

Moses Aron Nathan (Mausche Nasche) g. m. Rachel
f. i Altona, d. i Naskov 1744/46

4) Pinches Nasche (Bendix Moses Henriques*) g. m. »Elischeva Chave
f. i Naskov 1725, d i Göteborg 1807 d. i Göteborg 1796

4) Ruben Henriques g. m. »Jeruchim Melchior
1771—1846 1785—1857

8) Dorothea g. m. Moritz Gerson Melchior
1823—1885 1816—1884

Carl Henriques Melchior
1855

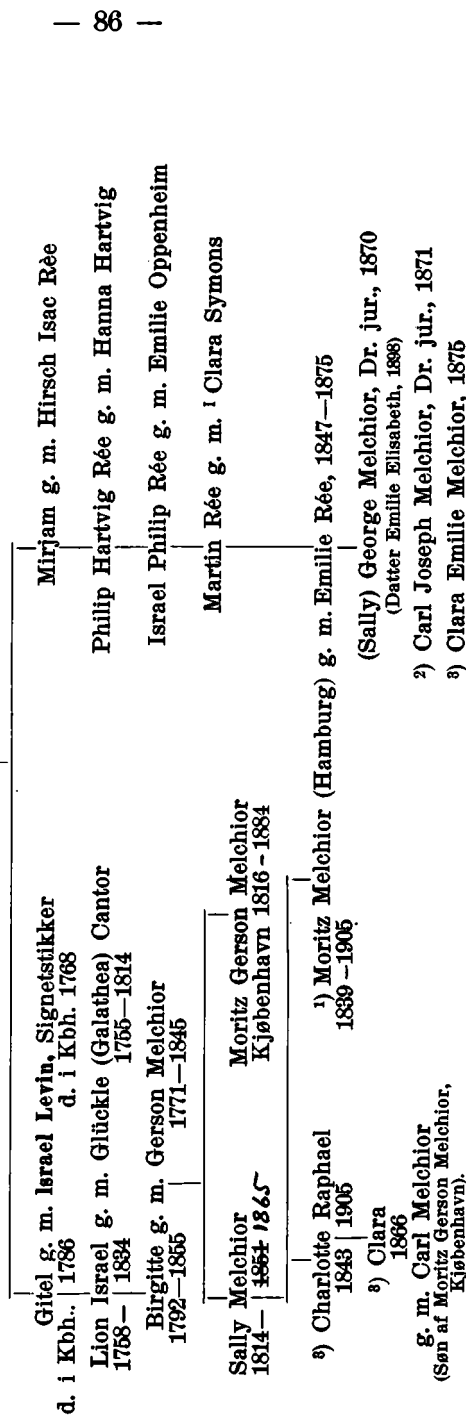
* Pinches Nasche fik 19. Juni 1762 under Navnet Bendix Moses Borgerskab efter de portug. Jaders Privilegier.

Overrabbiner Israel Bøhr i Altona stammede fra Gr. Glogau. Han overtog Embedet som Overrabbiner i Kjøbenhavn efter Abraham Salomon i 1700 og forblev i Kjøbenhavn indtil 1728, da han, paa Grund af Menighedens Opløsning ved Byens Brand, flyttede til Fredericia, hvor han beklædte Rabbiner-Embedet til sin Død i April 1752.

Efter hans Død udgav hans Svigersøn Abraham Goslar af Hannover hans Værk: »Ohel Jisroel«, som ofte er genoptrykt og endnu har Betydning som en kort Haandbog for Schechtere.

Se »Mindedskrift« S. 151, 153 og 155 o. s. v. Billeter af hans Chanukalampe og Gravsten (Jødisk Kirkegaard i Fredericia). Blandt flere Børn havde han to Døttre.

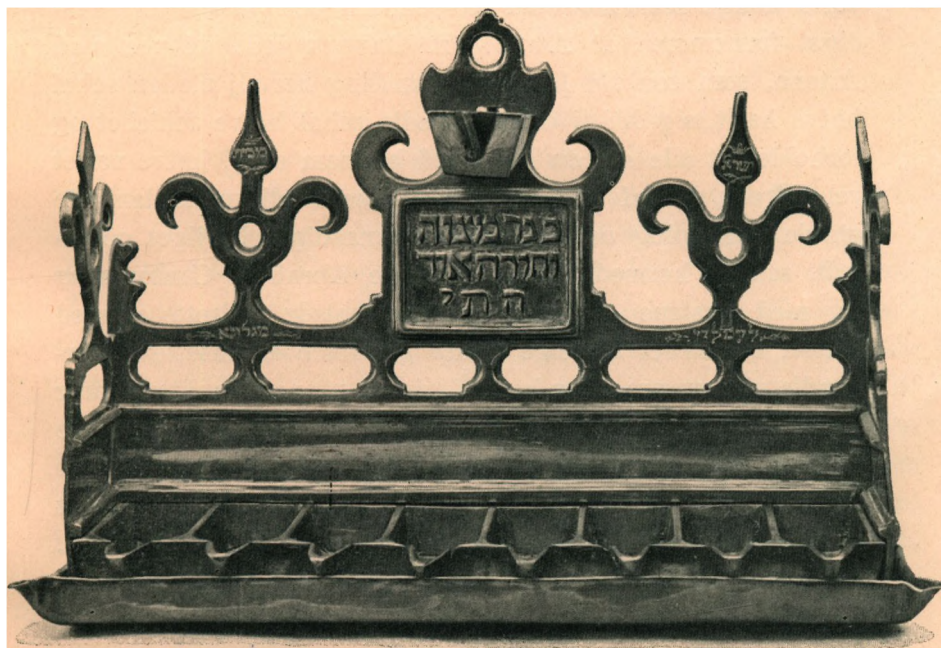
Israel Bøhr (eller Israel Lämlein eller Lämlein)

Overrabbiner Israel Bähr's
Gravindskrift lyder:

Klageraab stiger op fra Jordan
over den Ulykke, der brød ind over
Perez' Sønner. Angst og Bæven greb
dem over den retlinjede fromme, der
gik bort fra Jordan. Min Fader, min
Fader, Israels Stridsvogn, han un-
derviste flittigt Disciple, da han stod
som Overhoved i Israel. Rabbi-
neren, vor Lærer og Herre Israel,
Overrabbiner for den hellige Menig-
hed, København. Han bortkaldtes
om Tirsdagen og begravedes Onsdag
den 7. Nisan (5)492 (1. April 1732).

Hans Sjæl vorde indesluttet i de
levendes Kreds!

Chanukalampe.

Indskrift i Midten: Thi Budet er en Lygte, og Læren er et Lys. 5410 [1650]. (Ordsprog 6, 23).
Indskrift paa Siderne: Israel af Huset Lâmlin fra Glogau. (Overrabbiner Israel Bähr).

Abraham Cantor ——— g. m. ——— Lea Norden
f. i Hildesheim, d. Kjøbh. 1715 f. i Amsterdam, d. Kjøbh. 1734
Jacob Abraham Cantor, d. 1760 ——— g. m. ——— Hendele Lea, d. 1748
Levin Jacob Cantor — g. m. — Jitche Levy (Datter af Aron Jacob Levy,
d. 1764 og senere gift med Mendel Alexander)
d. 1792
Glückle eller Galathea Cantor, 1755—1814 — g. m. — Lion Israel, 1758—1834
Birgitte Israel, 1792—1855 ——— g. m. ——— Gerson Melchior, 1771—1845
 ⁶⁾ Moritz Gerson Melchior, 1816—1884
 ⁶⁾ Carl Henriques Melchior, 1855

ABRAHAM CANTOR.

ABRAHAM CANTOR*) var en af de første Jøder, der fik kgl. Tilladelse til at nedsætte sig i København. Tilladelsen blev udstedt den 14. April 1683 og har følgende Ordlyd:

Chr. 5.

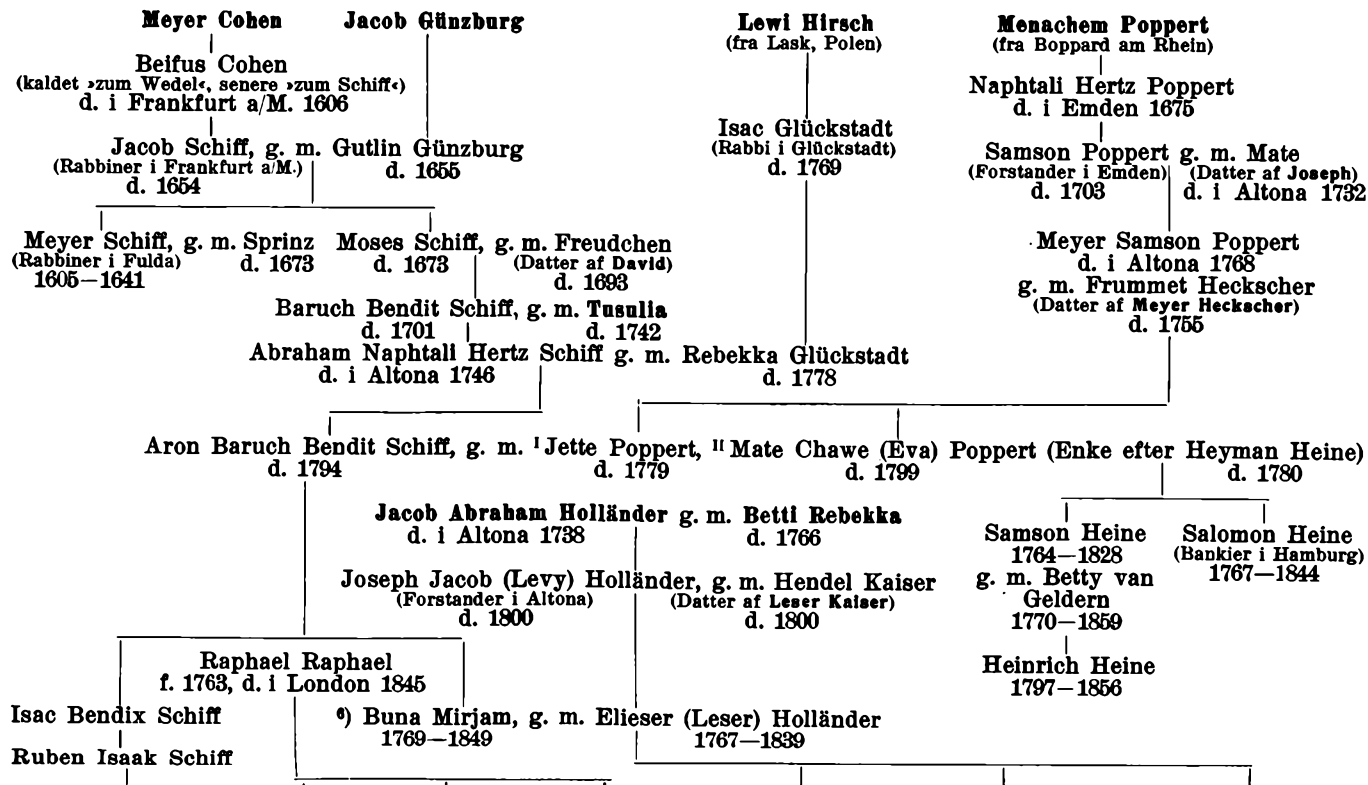
giøre alle vitterligt, at efftersom vj af magistraten her udj voris kongl. residentz stad Kiøbenhafn deris attest allernaadigst fornemmer, at Abraham Cantor jøde af vor stad Altona, som een tjd lang sin handling herudj staden schal hafve haft, sig hidtil dags saaledis schal hafve schichet og forholdet, at alle oc een hver med hannem schal hafve været vel tilfredz, da hafve vj effter hans herom allerunderdanigste gjorde ansøgning oc begiering allernaadigst bevilget oc tilladt, saa oc hermed etc., at bemelte Abraham Cantor maa sig med hustrue oc børn her sammestedz nedsette oc med ioueler oc klæder at selge oc for got folch at udsette oc forhandle sig ernære, naar hand derimod proportionaliter svarer til ald borgerlig oc byes tyngte. Hvorfore hand oc schal være tiltengt, een schriftlig attest hos bemelte magistrat effter voris af dato d. 26. iannuarij sidst forleeden allernaadigst udgangne forordning at søge. Forbindendis etc. Hafniæ d. 14. aprilis 1683.

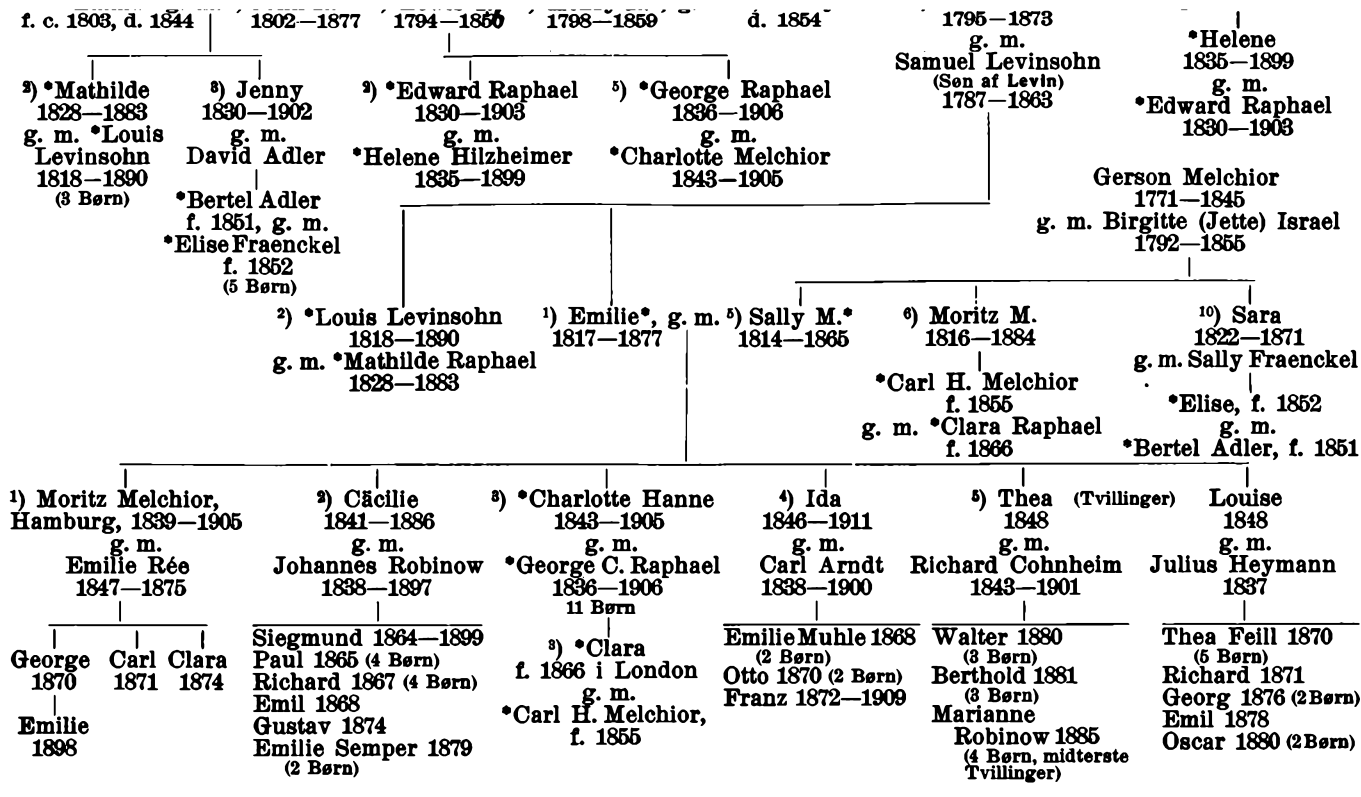
*) Se »Mindeskrift af 29. Marts 1914«.

Abraham Cantor var født i Hildesheim, hvorfor han ogsaa kaldtes Abraham Hildesheim. Han kom som ganske ung til Hamburg, hvor han lærte Handelen hos Hein (Chajim) Goldschmidt, kaldet Hameln, og Hustru Glückel, som har nedskrevet sine Livserindringer («Denkwürdigkeiten der Glückel von Hameln», Berlin 1913). Hein Goldschmidt drev en omfattende Forretning med Juveler og Klædevarer samt Fabrikvirksomhed.

Senere etablerede Abraham Cantor sig paa samme Sted, og, som det synes, lykkedes det ham at oparbejde Forretningen; baade 1678 og 1679 findes han blandt Gæsterne ved Leipziger Messen. Dog maa det have haft noget lokkende ved sig at se Broderen, Axel Cantor, en af de allerførste, der opdagede de rige Muligheder, som fandtes i det indtil da af Jøderne ikke særlig dyrkede Danmark, her vinde Guld og Ære, og han besluttede at følge Exemplet, til Trods for at han var ikke helt ung mere og havde en stor Børneflokk. Han flyttede omkring 1680 hertil og drev ogsaa Tobakshandel samt Tobaksspinderi. 1683 blev han ansat til at betale 10 Rdl. i »Krigsstyer«, kun 6 Rdl. mindre end Broderen. Han fik Borgerskab den 9. December 1691 og var 1694 blandt de fire Mænd, der som Menighedens Forstandere erhvervede og grundlagde den jødiske Kirkegaard i Møllegade. Han boede i Snaregade og maatte betale Næringsskat af 4 Portioner, den næsthøjeste Indtægt blandt Jøderne; i 1701 og 1708 var han den højstbeskattede; i 1710 betaler han 3 Rdl. i »Carosse-, Peruque- og Fontange-Skat«, samt 30 Rdl. i »Krigsstyer«, som i 1711 bliver forhøjet til 45 Rdl. foruden 34 Rdl. i »Kop- og Hesteskate«, deri iberegnet Skat for 2 Tjenestepiger. Han døde i 1715, og Gravstenen priser ham i de højeste Toner for hans gode Gerninger. Hans Enke Lea, født Norden, overlevede ham i 19 Aar og døde, efter at hun i 1728 var flyttet fra det afbrændte Sted i Kompagnistræde til Lille Strandstræde den 17. Oktober 1734. Gravstenen priser hendes Dyder som den fromme kærlige Hustru, opofrende Moder og godgørende mod Fattige, Enker, Faderløse og fattige Brude.

Den tyske Familie.

*) Det bemærkes at Familien Raphael har giftet sig 5 Gange, Familien Melchior 3 Gange ind i Hamburg-Familien.

GESCHICHTE DER FAMILIE SCHIFF UND POPPERT.

Hertz Schiff stammte aus Frankfurt am Main, wie dies ausdrücklich im alten Begräbnisbuch verzeichnet ist. Er kam, wie aus dem Steuerbuch ersichtlich, gegen 1700 nach Altona/Hamburg. Dort heiratete er Rebecca, Tochter des Isaac Glückstadt.

Hertz Schiff lebte in guten bürgerlichen Verhältnissen, nebst seinem Berufe sich mit Eifer und Erfolg dem Studium der talmudischen Wissenschaft widmend. Er starb 1746. Sein Grabstein in Altona (Königstr. Nr. 3565), neben dem seines Schwagers Abraham, Sohn des Isaac Glückstadt, rühmt seine Redlichkeit und sein Wirken, seinen Feuereifer im Studium, seine grosse Gelehrsamkeit und seinen Scharfsinn. Er hatte den seltenen Ehrentitel »Morenu« (Gelehrter).

Seine Frau führte nach seinem Tode selbstständig das Geschäft weiter, denn im Steuerbuch ist die Wittve Rebecca Hertz Schiff vom Jahre 1746 bis 1778 besonders registriert. Sie starb in Altona 1778.

Bendit Hertz Schiff heiratete 1752 Meyer Popperts Tochter Jette.

Die Familie Poppert stammte aus Emden, wie aus einer Grabinschrift in der Königstr. hervorgeht. Dort ist in Grab Nr. 515 bestattet die hochbetagte Mate, Tochter des Josef, Frau des Vorstehers Samson Poppert aus Emden, gest. 1732. Es ist gewiss die Mutter des Meyer Poppert.

Meyer Poppert war Armenvorsteher in Hamburg. Er war Vertrauensmann der Hamburger Gemeinde. Er und seine ganze Familie standen im Amulettenstreit Emden-Eybeschütz auf Eybeschütz' Seite*).

*) Grunwald, Hamburgs deutsche Juden bis 1811, Seite 89.

Grabschrift über Meyer Samson Poppert und seine Frau Frummet:

Hier ruhet der alte, hochbetagte Mann, der sich mit Liebeswerken beschäftigte. Er war ehrlich und rechtschaffen in Handel und Wandel. Der Vorsteher der Armenkasse Meyer, Sohn des Vorstehers Samson Poppert, starb und wurde begraben am Freitag, den 7. Nisan 5528 (14. April 1768).

Hier ruhet eine Frau, deren Taten gerühmt werden. Ihre Hände streckte sie den Armen entgegen um ihnen Brot und Kleider zu geben. Morgens und Abends ging sie ins Gotteshaus ihr Gebet zu verrichten. Frummet, Tochter Meyer Heckschers, Frau des Meyer Poppert, starb und wurde begraben den 29. Tewes 5515 (12. Januar 1755). Grab Nr. 4132.

Bendit Schiff, der eine Tochter des Meyer Poppert heiratete, war ebenfalls ein gut situierter Mann. Er gehörte der Kassenverwaltung an, war »Gowe« (ehrenamtlicher Kassierer der Gemeinde), zählte zu den 15 Vertrauensmännern der Gemeinde.

Am 28. Tewes 5539 (16. Januar 1779) starb seine Frau Jette.

Bendit Schiff heiratete am 13. Nisan 5543 (15. April 1783) zum zweiten Male seine Schwägerin Mate Chawe.

Mate, Tochter Meyer Popperts, war in erster Ehe mit Heymann Heine verheiratet. Heymann Heine war der Vater des berühmten Philantropen Salomon Heine in Hamburg, Onkel des Dichters Heinrich Heine.

Bendit Schiff hinterliess 4 Söhne und 3 Töchter.

Isaac Schiff, war der reiche und berühmte Vorsteher Altonas, der Günstling des Königs von Dänemark, der dem König zu Ehren Synagogenfeste veranstaltete, wogegen, so berichtet Dr. H. Schiff, »Rebbe Itzig« zur königlichen Tafel geladen wurde, so oft er nach Kopenhagen kam, wenn er auch die Speisen nicht berührte.

Isaac Schiff leitete auch 1812 die Separation Altonas von Hamburg. Seinen grossen Reichtum erlangte er 1812 während der französischen Zeit der Continentsperre.

Die jüngste Tochter, Buna Schiff, heiratete den sehr wohlthätigen und reichen Leser Holländer, Tabakhändler in Altona.

Leser Holländer war nebst Heine der reichste Jude in Altona. Er zahlte halbjährlich 1200 Mark an Gemeindesteuer.

Bendit Schiff's
Grabinschrift lautet:

Beobachte den Vollkommenen, und siehe den Geraden, denn Zukunft ist dem Mann des Friedens! — Hier ruhet ein Mann, dessen Tun und Unternehmen von Gott gesegnet war. Seine guten Werke, die er vollbracht, sind wie Opfer, die der Priester darbrachte. Heil ihm, dass er, wie Ahron einst, vor Gott stehen und Ihm dienen durfte (eine Anspielung auf seinen Namen Ahron). Hier sei nur ein Teil seines Lobes verkündet. Es war der redliche, gottesfürchtige Mann (Vorsteher) Kassierer der Gemeinde, Baruch Ahron, genannt Bendit, Sohn des Hertz Schiff Cohen. Er starb Mittwoch, den 18. Kislew und wurde begraben Donnerstag, den 19. Kislew 5555.

In hervorragender Weise wirkte er als Vorsteher der »Erez Jisroel« Kasse für das heilige Land.

Am 12. September 1826 verheiratete Leser (Josef) Holländer seine Tochter Fanny Frummet mit Henry Raphael.

In dem Trauungsakte heisst es:

»Der Vater des Bräutigams, Herr (Josef) Raphael Raphael aus London gab seinem Sohne Henry dasselbe, was er seinen anderen zwei Söhnen, John und Samuel Raphael gegeben hat. Er gab ihm Anteil an seinen drei Geschäften, wovon das eine in London unter der Firma Raphael Raphael war, das zweite in Amsterdam unter der Firma Sam. Raphael Comp., das dritte befand sich in Hamburg, wo es auf die Namen der Söhne H. & J. Raphael eingetragen war.

Jette Schiff, geb. Poppert's
Grabinschrift lautet:

Gottesfurcht war ihr
Schatz (ihre Stärke). Ihre
Beschäftigung gelang ihr,
sie erwies Gutes den Ar-
men stand ihnen in der
Not bei. In Reinheit übte
sie ihre Gebote und Pflich-
ten. Gar viele trauern mit
bedrübten Herzen um die
schöne, die so früh ins
Grab gesenkt wurde. Es
war die geachtete, beschei-
dene und biedere Frau
Jette, Tochter des Armen-
vorstehers Meyer Poppert,
Frau des Kassenverwalters
Bendit Schiff Cohen. Sie
starb Sonnabend, den 28.
und wurde begraben Sonn-
ag, den 29. Schewat 5539.

Herr Leser Holländer gab seiner Tochter 14,000 M. bar
in Silber, wonach der Bräutigam ihre »Kesubo« auf 21,000 M. er-
höhte. Ferner gab er seiner Tochter als Mitgift zwei Obligationen
im Werte von je M. 18,000, welche auch von der Mutter, Buna,
Tochter des Bendit Schiff, mitunterzeichnet waren.

Die Obligationen sind auf die Güter des Herrn Grafen v.
Brockenhaus Schack im Herzogtum Schleswig ausgestellt.«

Elieser Leser Holländer hinterliess mehrere grössere Legate.

Raphael

Nathan*) (b'r i. e.: Son of Raphael) of Harwich (called Nathale Harwich) m. **Shinah (Jane)**
1726—1808 (5 children) d. 1787

¹⁾ Joseph Raphael b'r Nathan Raphael Raphael m. Julia (daughter of Moses ben Asher & his wife Jane or Betsy)
1763—1845 (9 children) 1770—1857 b. in Germany, d. London 1818 d. 1824

²⁾ Lewis m. Rachel Mocatta
1794—1856 | 1799—1859

Janet (Jeannette)
1829—1868
m. Solomon Schloss
1815—1911

Edward Lewis Raphael
1830—1903
m. Helene Hiltzheimer
1835—1899

Henry Lewis Raphael
1832—1899
m. Henriette Raphael
1833—1897
(daughter
of Nathan Raphael)
1807—1848

Emily
1835—1859

George Charles Raphael
1836—1906
m. Charlotte Hanne Melchior
1843—1906

Amy Wiener
1855—1902
Gaston
1885
Henri
1887

Lewis Castle
1858 |
Walter
1892
Margaret
1893

Louis
1857—1914
Edward 1908
Hubert 1911
Stephan 1912

Jenny
1858
m. Fr. Sassoon
Ronald 1895
Muriel 1897

¹⁾ Gertrude Emily 1864 m. Meyer A. Spielman
Children: ¹⁾ Edgar 1885 ²⁾ Eva Hubbock 1886 (2 daughters). ³⁾ Claude 1889 ⁴⁾ Winifred 1888

²⁾ William George R. 1865—1912 m. Margherita Goldsmid
Children: ¹⁾ Dorothy 1897 ²⁾ Elsie 1899 ³⁾ Grace Charlotte 1903

³⁾ Clara ^{10/7} 1866 m. Carl H. Melchior
Children: ¹⁾ Moritz R. (Ralph) 1890 ²⁾ Helga Carla 1893
³⁾ Harald R. 1896

⁴⁾ Elinor (Ella) ^{10/7} 1868 m. Albert H. Jessel K.C.
Children: ¹⁾ Kathleen 1892 ²⁾ Vera 1894 ³⁾ Robert 1899
⁴⁾ Richard 1903 ⁵⁾ Philip 1909 ⁶⁾ Ruth 1911

⁵⁾ Frederik Melchior R. 1870—1900

⁶⁾ Mary Charlotte 1871 m. Philip Waley
Children: ¹⁾ Frank 1893 ²⁾ Margaret 1896 ³⁾ Violet 1901
⁴⁾ Gertrude 1910

⁷⁾ Richard Henry R. 1872—1910 m. Edith Sylvester Samuel
Children: ¹⁾ Marjorie 1908 ²⁾ Rosemary 1910

⁸⁾ Oscar Charles R. 1874

⁹⁾ Amelia (Amy) 1877 m. Cecil Sebag-Montefiore
Children: ¹⁾ Eric 1899 ²⁾ Norah 1901 ³⁾ Owen 1905
⁴⁾ Joan 1906

¹⁰⁾ Percy Maurice R. 1878—1879

¹¹⁾ Ethel Maude 1882 m. Walter Seligman
Children: ¹⁾ Charlotte 1906 ²⁾ Betty 1907 ³⁾ Gerda 1911
⁴⁾ Spencer 1916

¹⁾ Flora Abistid
1855
(3 children)

²⁾ Alice Merton
1857
(6 children)

³⁾ Arthur Lewis
1858—1891
(1 daughter)

⁴⁾ Sir Herbert Henry
Bart. M.P. 1859
(No children)

⁵⁾ Emily Karpeles
1861—1914
(5 children)

⁶⁾ Walter John
1862
(3 children)

⁷⁾ Lucy Martin
1864
(2 daughters)

⁸⁾ Ernest George
1869
(5 children)

⁹⁾ Helen Maud
(Sissy)
1870—1886

¹⁰⁾ Cecil Frank
1876
(5 children)

* Nathan b'r Raphael was known as Nathale of Harwich, and may have been born, or else lived in that town.

According to family tradition the Raphaels descend from Holland, where either Nathan (Nathale Harwich) or his father Raphael are said to have been the first Jew to have held municipal office in one of the chief towns of Holland.

There was a certain Dr. Raphael, professor of music, who came to England in Charles II's reign; this Dr. Raphael must however not be confused with Raphael, father of Nathan; they may possibly have been related, but there is nothing to prove it. Dr. Raphael had a daughter Eva, who lived 105 years, being born in London 1688/89, died in Oxford 1793 94; at 12 years old she married her first husband Davis, and when 21 she married Barnett. Her daughter Sarah Barnett, who married Henry Isaacs of Oxford in 1762 had 20 children.

Raphael Raphael (Joseph b'r Nathan) started the firm in company with his future son-in-law, under the name of Raphael & Joseph, latter soon died, and the firm's name was changed to R. Raphael & Sons.

On the fly-leaf of a Hebrew Bible (Machsor) kept among the family papers at the office of R. Raphael & Sons, there are inscriptions written in Hebrew in the handwriting of Raphael Raphael giving the dates of his own parents' death and the parents of his wife:

- »I grieve for the death of my honoured mother Shinah, wife of Nathan Raphael, who departed this life Nov. 5th 1787 (Heschvan 12th 5548).
- »Also for the death of my honoured father, Nathan b'r Raphael, who departed this life on Wednesday the eve of New Year, & was buried on Friday, the 2nd day of the new year 5569, age 82. (In English is added) Ob. 21 Sept. 1808, 5 o'clock p.m.
- »Also for Moses, son of Asher, who departed this life ^{28th Kislew 5579} 26th December 1818 at 5 o'clock in the morning.

A further entry in the handwriting of John Raphael, the son of Raphael Raphael states:

- »Also for Joseph, the son of Nathan b'r Raphael, who departed this life Tuesday 20th May 1845, corresponding to 13th Ijar 5605 at a few minutes after 7 o'clock a. m. in his 82nd year.
- »Julia Raphael died 10nd June 1857 in the evening, at 9 o'clock.

Two other entries give their birthdays:

- »Joseph [=Raphael] Raphael, son of Nathan b'r Raphael, born 12th Tamuz 5523 (June 24th 1763).
- His wife Julia Asher born Monday night 9th Tebeth 5531 (25 Dec. 1770).

The epitaph on Raphael Raphael's tombstone, who was buried in Brady Street says:

- »Sacred to the memory of Raphael Raphael, who departed this life 20th May ⁵⁶⁰⁵/₁₈₄₅ (Translation of Hebrew). An aged man full of days. President & Elder (of the New Synagogue) the honourable Mr. Joseph Raphael, son of Nathan. He died eighty-two years old with a good name.«
-

EXTRACTS FROM ENGLISH PAPERS.

GEORGE CHARLES RAPHAEL of 37 Portland Place London, died at his country residence Castle Hill, Englefield Green Sept. 1906. He was the youngest son of the late Lewis Raphael and had been for many years associated with his brothers Edward (d. 1903) and Henry (d. 1899) in the well-known firm of R. Raphael & Sons, and like them was a man of great capacity and judgment. These three brothers were prominent in every charitable movement within the community and beyond it.

Among EDWARD's munificent gifts to charity was a Jewish ward to the London Hospital in memory of his wife Helene.

HENRY LEWIS, head of the firm, was a great power in the City. He had given evidence before the Currency Commission, and rendered valuable assistance to the Bank of England at the time of the Baring crisis. He was also a prince of philanthropists. He gave £ 20,000 to Guy's Hospital to endow the 'Henriette Raphael Nurse's Home' in memory of his wife. George Raphael, following the traditions of his family was a leading contributor to many Jewish and general charities.

CHARLOTTE HANNE RAPHAEL, née Melchior, died at Monte Carlo, April 1905. She was a keen communal worker — she was Treasurer of the Jewish Convalescent Home — a member of the Committee of Tudor House Convalescent Home, Vice-President of the Ladies' committee of the Jewish Emigration Society, besides sharing with her husband a warm interest in the local charities at Englefield Green, notably the Cottage Hospital. She was Lady President for the League of Mercy for Egham. Her private charities were very numerous, she was devoted in her attentions to

anyone in trouble. Her fellow-members in committees were largely guided by the eminently practical advice she gave them, she was as liberal with her purse and work as with her counsel. Mrs. Raphael had great charm of manner, and was an extremely kind and genial hostess. A loyal and devoted member of the Jewish faith, her death leaves the community considerably the poorer in benevolent effort and spiritual force.

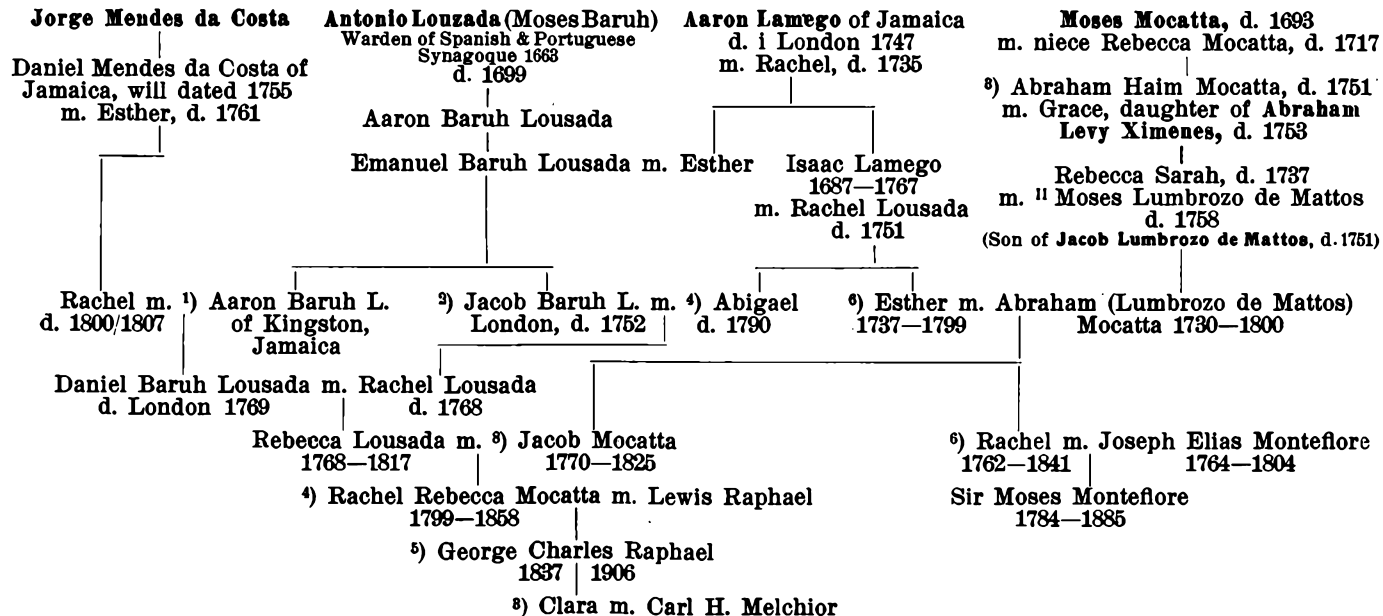
WILLIAM GEORGE RAPHAEL, who died in 1912, was married to Margherita, third eldest of the eight daughters of Sir Julian Goldsmid. As eldest son of George Raphael, he had inherited Castle Hill. He was a member of the firm of R. Raphael & Sons. The Raphael firm is one of only two or three Stock Exchange firms, allowed to carry on business outside the House. Besides being dealers in the American market, in which capacity they transact a large arbitrage business with New York, the Raphaels are foreign bankers and bullion importers and refiners; they are one of the oldest and the most respected firms in the City.

FREDERICK MELCHIOR RAPHAEL, second son of George Raphael, was the ideal type of a soldier. A good shot and keen sportsman, he was captain of the regimental cricket team, and had qualified in signalling and military topography as well as having acted Instructor of Musketry and Adjutant to his regiment. He was gazetted First Lieutenant to 1st Battation South Lancashire Regiment in 1893, and in 1898 passed the necessary qualifications, prior to receiving the rank of captain. He was doing captain's duty, when he was struck down at Spion Kop Jan. 24th 1900 — one of the most disastrous battles in the Boer war. Lieut. Raphael was of exceptionally fine physique, noticeable on parade, even amongst the tall officers of the South Lances., for he stood over six feet in height, and was proportionately broad in build, and had strikingly handsome features. Although possessing a high record for courage and daring, he was an exceptionally gentle and sympathetic character. He was particularly popular with his men, and in fact had the faculty of making himself beloved by all, with whom he came in contact. He interested himself greatly in the welfare and sports of his regiment and also

in the Jewish Lad's Brigade. His life — in his thirtieth year, was yielded up to rescue one of his wounded men, it was one of those episodes of that hard-contested day, which caused Sir Redvers Buller to say »their regiment had in the most gallant manner upheld the most glorious traditions of the British Army« — and an eye-witness and fellow-officer wrote »it was a glorious episode, the whole army is proud of it«. His Colonel wrote »I feel that I have lost one of my best officers, and one of the men I liked best in this world.« Fred Raphael showed the world how bravely an Englishman and an Israelite could die!

RICHARD HENRY RAPHAEL, third son of George Raphael died suddenly at the early age of 37, in Jan. 1910. He was a member of the well-known firm of R. Raphael & Sons, and the very day before his death, had been elected one of the managers of the Stock Exchange. This is a distinction, which is very seldom bestowed on any but the older members of the House, and the circumstance was a marked tribute to the great popularity »Dick Raphael« enjoyed in the City. Richard Raphael like his three brothers, had been educated at Wellington College, after which he went to Magdalen College, Oxford. A keen athlete and a fine shot, he had been a member of the Wellington College Cricket Eleven and Football Fifteen, and was one of the pair, who won for that school the Public School Racquets competition. He also played cricket for the Magdalen Eleven and for the Oxford University Authentics and other clubs. As Treasurer of the Daneswood Sanatorium, he like his lamented mother, took a keen and active interest in its administration. He had a very large circle of friends, who have to mourn the loss of one whose bright, genial and kindly nature and particularly lovable disposition endeared him to all those with whom he came into contact.

The Sephardi ancestry.

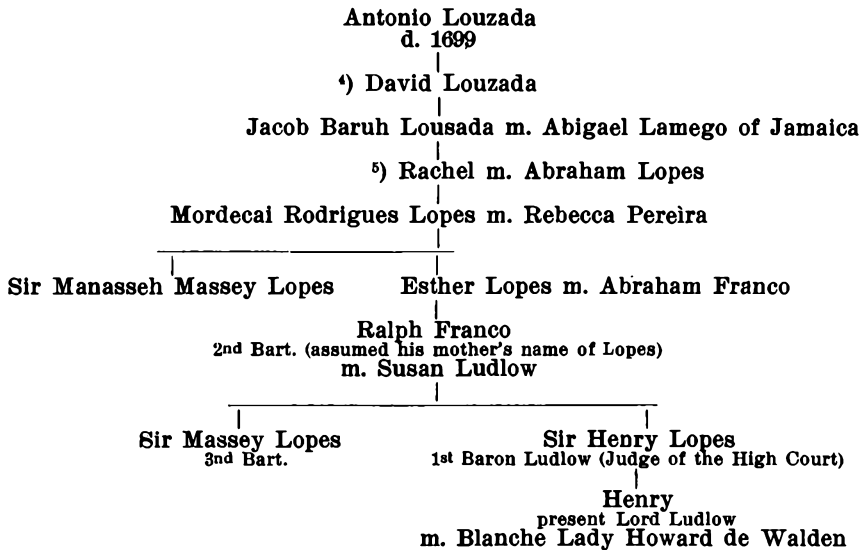
THE LOUSADAS.

The Lousada family claim kinship with the Spanish ducal house of the name, who obtained for themselves the grant of the dukedon on the extinction of the main line. The evidence on which this claim was based has not been made public. The career of the Jewish branch of the family can, however, be clearly traced.

In 1664 Antonio Lousada, otherwise Moses Baruh, or Moses Baruh Lousada, was one of the three wardens of the Portuguese Jewish Synagogue in London. He appears to have come from Holland in 1660, with two of his sons, Mordecai and Jacob, and he had other sons who remained for a time in Holland. Whence Antonio Lousada came originally is doubtful. Most of the Jewish immigrants in England in the middle of the 17th century came either from northern Portugal or from the Canary Islands, and it is interesting to note that there were Lousadas in both these places in the 16th and early 17th centuries. Nevertheless, it is quite possible that some Spanish Jewish family may have acquired the name by intermarriage with a branch of the Christian ducal house. Such marriages were quite common between the Spanish aristocracy and wealthy families of crypto-Jews, after the expulsion. However that may be, it is certain that when the last Christian Duke de Losada y Louzada died in the middle of the last century, Emanuel Baruh Lousada of Jamaica, a great-great-grandson of Antonio Lousada convinced the Spanish Government that he was the next-of-kin, and thus obtained a re-grant of the Dukedom, with the rank of Grandee of Spain for his son. The first duke, Isaac, Duke de Losada y Louzada, married his

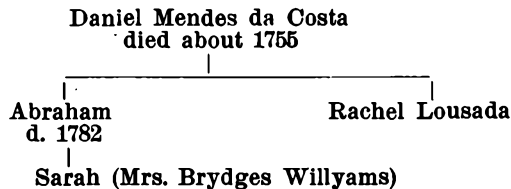
cousin, Lydia Louzada, whose maternal grandfather was the famous Diego Lopez Pereira, first Baron d'Aguilar. Their son, Emanuel, the second Duke, had no son; consequently the Dukedom descended in turn to the three sons of his brother Francis. The present Duke and Grandee of Spain is Francis, son of the youngest of the three brothers, and therefore a great-grandson of Emanuel.

Antonio Louzada was also ancestor to Henry, Lord Ludlow (married to Blanche, Lady Howard de Walden) whose father Sir Henry Lopes Baron Ludlow was Judge of the High Court, his father Sir Ralph Franco having assumed his mother's name of Lopes.

THE MENDES DA COSTAS.

All students of the Earl of Beaconsfield's Life know the story of the legacy of £ 40,000 left him by Mrs. Brydges Willyams. Mrs. Brydges Willyams was the daughter of Abraham Mendes da Costa, son of Daniel Mendes da Costa of Jamaica.

Abraham Mendes da Costa died during Sarah's infancy, and her mother, who was a gentile lady named Leigh was remarried to a Mr. Ford, and Sarah seems to have been cut off from all associations with the Jewish relatives of her father.

Through the Laras, Mrs. Brydges Willyams was remotely connected with the Earl of Beaconsfield himself.

No family in this record is of greater distinction than that of Mendes da Costa. Together with their cousins, the Mendes' and the Da Costas, they played an important part in the history of the crypto-Jews of Portugal, and subsequently in the foundation of the Anglo-Jewish community. They were active on the Royalist side during the Civil War, and, after the Restoration, acquired a considerable importance. Alvaro da Costa, merchant and banker, was one of the earliest Jewish land-owners in England. His seat at Totteridge was afterwards sold to the Mannings, and it was in the house he had built that the Cardinal was born. His brother-in-law and cousin, Fernando Mendes, M.D., was body

physician to King Charles II, and his consort, Katherine de Braganza, and in this capacity lived in Somerset House. Among his other cousins and partners were five brothers Mendez da Costa — Felipe, Fernando, Luis, Rafael and Jorge — who distributed their banking activities over Amsterdam, Antwerp, Rouen, Bayonne and Venice, and worked hard in their spare time for the rescue of their persecuted brethren in Portugal. They were all pillars of the synagogues in their respective cities, and one of their descendants, Benjamin Mendez da Costa presented the freehold of the present Sephardi Synagogue in London to the congregation. Among their many distinguished Gentile descendants is the present Marquis of Crewe. Jorge Mendez da Costa, the ancestor of the Jamaica branch, was first established as a banker in Venice, but, together with his sons, Gideon and Daniel, afterwards joined his brother, Luis, in Amsterdam. Outside his banking business, he intrigued with inexhaustible energy and resource against the Inquisition, with the result that he was burnt in effigy at an autodafè in Lisbon. His son, Daniel, emigrated to Jamaica, and had a large family, some of whose descendants are set forth in the accompanying chart.

THE LAMEGOS.

Of the early history of the Lamegos little is known, but they also were among the earliest settlers in England after the refounding of the Jewish community in 1655. In 1663, a »Mr. Lamego« was a member of the congregation, and a merchant of London. It was, no doubt, his son, Aaron, who emigrated to Jamaica and established the fortunes of the family there. He was a planter and merchant, and acquired a very considerable fortune. For a time he served in the local militia, with much credit and distinction. He returned to England in the second decade of the 18th century, and at once took a leading place among the West Indian merchants of London, and the magnates of Bevis Marks. In 1720, he was one of the eight original founders of the Spanish and Portuguese Dowry Society. His son, Moses, subsequently founded the Spanish and Portuguese Orphan Society by a gift of £ 5,000 to the congregation in 1756. Another of his sons, Isaac, is also well-remembered for his courageous campaign for Jewish rights in the West Indies, which he began as far back as 1722.

THE MOCATTA FAMILY.

The Mocattas were a Spanish Jewish family which appears to have been originally settled in the province of Seville. Its purely Arabic name carried it back to an early period in the history of the Jews of the Peninsula when the Moors were still in occupation of the land. A branch of the family took part in the Diaspora of 1489 and settled in Italy. No materials for a connected story of the Italian Mocattas are yet available. The earliest references to them are found on the tombstones in the ancient Jewish Cemetery on the Lido at Venice, where the deaths are recorded of one Grazia, wife of Davide Emanuele Moccate (1546) and of her son Elias Davide Emanuele Mocatte (1542). In 1638 Isaac Mocatta practised medicine at Leghorn and married Rachel, a daughter of the famous Jewish physician, Moses Corovero. Almost contemporaneous with him and probably a relative was Michael Diaz Mocatta who was well known as a printer in Leghorn. Some of the Italian Mocattas subsequently settled in Amsterdam, and obtained some prominence in the Jewish community there. Isaac Mocatta divided with Abraham de Acosta the first presidency of the United Jewish Community of Amsterdam when the three Synagogues were amalgamated in 1679—1680. Menasseh ben Israel dedicated the second part of his »Conciliador« to Jacob Mocatta who was one of the wardens of the Jewish Congregation at Recife in Pernambuco in 1641, and was apparently the first of his name to set foot in the New World.

The Mocattas who remained in Spain after the great expulsion, and who had necessarily to conform to Christianity, appear to have taken the baptismal name of Nunes Marchena, no doubt

from the town of Marchena near Seville in which they were settled. Early in the seventeenth century when the increased vigilance and severity of the Inquisition stimulated a great emigration of Marranos or crypto-Jews from Spain, one of the Marchenas fled with his family to Amsterdam where he resumed the ancient name of his family and was known in the Synagogue as Abraham Mocatta. His son, Antonio Nunes Marchena otherwise Moses Mocatta was an active worker in the Jewish community and a promoter of Jewish learning.

Very soon after the Resettlement in 1655 there were Mocattas in England, two of whom bore the name of Moses. One died during a visit to Lisbon in December 1737. The other was apparently an earlier settler, and was connected with one of the Dutch families. It is from him that in the female line the present English Mocattas are descended.

This Moses Mocatta was a merchant of Camomile Street, a pious Jew and an active member of the Synagogue. He died in 1693 while on a visit to Amsterdam leaving a widow, Rebecca Mocatta, who was also his niece, and three daughters and two sons. By his will which is dated January 11, 1693 he made various bequests amounting to about 25,000 guilders, and divided the residue of his estate equally between his sons and daughters. To his two sons, Isaac and Abraham, he bequeathed besides his *Sepher Torah* with its mantle and ornaments and his library of Hebrew books »that they may study them and meditate the law of God«.

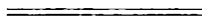
His younger son Abraham succeeded him and became a merchant of some wealth and repute. He was admitted one of the twelve Jew brokers on the Royal Exchange in 1710 succeeding Gaspar d'Almeyda, and retired in 1749 in favour of his grandson Abraham Lumbrozo de Mattos.

With the death of Abraham Mocatta in his house in Bevis Marks in 1751 the English branch of the Mocatta family became extinct in the male line. By his wife Grace, a daughter of Abraham Levy Ximenes, Abraham Mocatta had one daughter Rebecca Sarah, who predeceased him in 1737. By Rebecca Sarah's second

marriage with Moses Lombrozo de Mattos she had two sons and a daughter.

The name of Mocatta was revived by her eldest son Abraham Lombrozo de Mattos born in 1730, who by Royal license in 1791 dropped the names of Lumbrozo de Mattos and substituted for them his maternal grandfather's name of Mocatta. The Lumbrozo de Mattos family was among the earliest settlers in England during the Commonwealth, and through his uncle Abraham Lumbrozo de Mattos he was connected with the Francias, who were among the secret community of Jews who lived in London previously to the coming of Menasseh ben Israel. He entered the business of his grandfather, Abraham Mocatta, in Mansell Street as a youth, and succeeded him as one of the twelve Jew brokers in 1749. In 1783 he became associated with Asher Goldsmid, and the name of the firm was changed to Mocatta and Goldsmid, and in due course became the official brokers to the East India Company and the Bank of England. After 1810, the firm of Mocatta and Goldsmid, under the guidance of Asher's famous son, Isaac Lyon Goldsmid, took a great development. It played a great part in financing the early English railways and as contractors for foreign loans. Abraham Mocatta died in 1800 leaving a large fortune. He was a prominent member of the Bevis Marks Synagogue, and was actively associated with the leading Jewish Charities. In 1759 he married Esther, the heiress of Isaac Lamego, one of the wealthiest members of the Sephardi community. She died in 1799, and by her he had eleven children. Among his grandchildren was Sir Moses Montefiore. Other grandchildren married into the Basevi family and became brothers and sisters-in-law of Isaac D'Israeli. One of his great great grandchildren married her cousin Ralph Disraeli, a brother of the Earl of Beaconsfield, whose son, Mr. Coningsby Disraeli, was the Earl's heir.

Lucien Wolf.

HUNDREDAARSDAGEN FOR LOVEN OM DANSKE JØDERS BORGERRET.

Uddrag af Aviserne 30. Marts 1914:

Den mosaiske Menigheds 100 Aarsdag igaar forløb stilfærdigt, som det var Menighedens Ønske, at den skulde forløbe.

Der fandt i Gaar Formiddags i Synagogen en Gudstjeneste Sted, og denne fik paa Grund af Dagens Begivenhed en særlig festlig Karakter. Klokken 9¹/₂ gik Repræsentanterne og Forstanderne i samlet Procession op gennem Synagogen, hvor hver Plads var optaget, og i Dagens Anledning fungerede Repræsentantskabets Formand, Grosserer *Carl Mëlchior*, som Forstander med Næstformanden, Højesteretssagfører *C. B. Henriques*, som Assisterende.

Overrabbiner, Dr. *Schornstein* begyndte sin Tale med en Lovsigelse: »Lovet være Du, Herre Gud, Verdens Konge, som har holdt os i Live og staaet os bi, at vi har kunnet opleve denne Stund!« Og i Tilknytning til Dagens Begivenhed udtalte Præsten: »Danmark havde for 100 Aar siden en højsindet Konge, der var forud for sin Tid. Da vort Folk, som kom fra at være Trælle i andre Lande, naaede hertil, gav han os Fred og gode Vilkaar, og hvor megen Tak skylder vi ikke den høj-salige Konge og hans Efterfølgere. Naar vi beder om Guds Naade over Kongen, saa maa vi mene det; i enhver Jødes Hjerter er der fuldt af gode Ønsker for Danmarks Konge og Danmarks Folk. Gud velsigne det danske Folk og den danske Jord!«

Efter Gudstjenesten samledes Repræsentantskabet i Ny Kongensgade 6. Dr. *Poul Levin* holdt en smuk Tale for sine Kolleger i Repræsentantskabet, og Forstanderne mødte i Deputation med Dr. *Schornstein* som Ordfører og overrakte Grosserer *Carl*

Melchior en smukt forarbejdet Formandsklokke af Sølv (fremstillet hos Peter Hertz) med Inskription.

Iaftes gav Grosserer Melchior paa sin Villa i Vedbæk Middag for Repræsentanterne og Embedsmændene.

I Formiddags modtog Hs. Maj. *Kongen* i Privataudiens Formanden for Mosaisk Samfunds Repræsentantskab Grosserer *Carl Melchior*, Næstformanden, Højesteretssagfører *C. B. Henriques* og Overrabbiner, *Dr. Schornstein*.

Dr. Schornstein fremsagde strax Lovsigelsen, hvorefter Hr. Carl Melchior henvendte nogle Ord til Hans Majestæt. Derpaa underholdt Majestæten sig et Kvarterstid overordentlig hjerteligt med de tre Herrer.

1814 — 29DE MARTS — 1914.

Hundred Aar at se tilbage kun i Tanken vi formaar,
men vi ved i fordums Dage, Israel døied trange Kaar,
selv om Ophold her i Danmark de alt forhen havde faaet,
Borgerret som Landets Sønner den Gang ei de havde naaet.

Men vi ved, at blandt de Ældste fandtes mange gode Mænd,
der ei Tid, ei Møie spared for at hjælpe Slægten frem,
og som ikke lod sig standse, før der lød det Kongebud,
som for et Aarhundred siden slettet Ghetto Mure ud.

Hundred Aar er rundne siden; har vi da vor Frihed brugt?
kan vi sige Slægters Arbeid her har baaret ædel Frugt?
jo, vi pege kan paa Minder, som vi stolt kan vise frem,
og som sikkert aldrig svinder, aldrig dør i Glemsel hen.

Først og fremmest staar her bygget jo vort skønne Bedehus,
som vi ønsker, som vi haaber aldrig synke maa i Grus,
men at der maa stødse lyde, medens alle Tider gaar,
Loven, som i Alder tæller mangefold af hundred Aar.

Disse Folk, som her har levet, Fremtids Slægter blev til Gavn,
thi de tænkte frem i Tiden og har skabt sig varigt Navn,
de har sørget for at være de Betrængte Støttestav
under alle Livets Forhold, helt fra Vugge og til Grav.

De har reist de store Skoler, for at Børn kan Kundskab faa,
de har sørget for vor Ungdom frem i Videnskab kan gaa;
mange store Mindesmærker vore Døtre hjælper frem
til det Maal, hvorhen de stræbe, til at danne egne Hjem.

For de Fremmede man sørged, Ingen maatte savne Brød,
og de Syge har man hjulpet, søgt at lindre deres Nød,
og naar Alderdommen kommer efter lange Arbeidsaar,
for de trætte Gamle Hvilens Bolig aaben staar.

Og nu er vi da herhjemme blandt de Bedste i vort Land,
Hver og En har stræbt at vorde, som den Første i sin Stand,
foran lyse Fremtidsdrømme, og med stolte Minder bag,
saadan vi idag kan feire hundredaarig Frihedsdag.

Hundred Aar at skue fremad kan jo ingen nok saa klog,
hvad vor Fremtid her skal blive er for os en lukket Bog;
lad os ønske, lad os haabe, hvad end sker i Verden om,
maa i Danmark altid findes Ly for gammel Jødedom.

Gid som nu her altid være Mænd, som løfter Fædres Arv,
og som ærefuldt vil røgte hele Menighedens Tarv.
Gid, hvad Skæbne Slægten møder, den bli'r Land og Folk til Gavn,
Gid at Navnet »Danske Jøder« altid bli'r et Hæders Navn.

A. M. Metz.

NAVNE-REGISTER.

	SIDE		SIDE
Abistid, Flora, f. Raphael	96	Cantor, Isac	88
Abrahamson	22, 31	— Jacob Abraham	88
Acosta, Abraham de	108	— Gitche, f. Levy	88
Adler, Bertel	91	— Jomfru	20
— D. B.	47, 50, 91	— Lea, f. Norden	88, 89
— David	91	— Levin Jacob	88
— Elise, f. Fraenckel	91	Castle, Lewis R. & children	96
— Jenny, f. Raphael	91	Cohen, Beifus	90
Alexander, Mendel	88	— Meyer	90
Almeyda, Gaspar d'	109	Cohnheim, Thea, f. Melchior og Familie	91
Andersen, H. C.	49, 53, 55, 56, 57, 63, 79, 80,	Colyer-Fergusson, Mr.	7
Arndt, Ida, f. Melchior, og Familie	91	de Coninck, General-Consul	70, 71
Asher, Moses ben	96, 97	Cordovero, Moses	108
Bang, A. K.	44	da Costa, Abraham Mendes	105
Ballin, S. J.	50	— Alvaro	105
Barnett, Eva, f. Raphael	97	— Benjamin Mendes	106
Basevi	110	— Daniel Mendes	102, 105, 106
Bæhr, Israel, OVERRABBINER	86, 87	— Esther Mendes	102
Beaconsfield, Earl of	105, 110	— Felipe Mendes	106
Bendix, Hertz	85	— Fernando Mendes	106
Beyer, Annestine	35—37	— Gideon Mendes	106
Bille, C. St. A.	64, 72	— Jorge Mendes	102, 106
Bloch, Carl	55, 72, 85	— Luis Mendes	106
Bournonville	55	— Rafael Mendes	106
Brandes, Ludvig, Prof.	7, 33	Crewe, Marquis of	106
Bræstrup	66	David	90
Bøgh, Nicolaj	7, 42—59, 78	Davis	97
C.		von Deen, Augusta, f. Melchior	22
Kong Christian IX	71	— Isaac	22
Kong Christian X	112	Dehn, Bernhard	22, 24, 28, 29
Charles II	106	— Hanne, f. Melchior	22, 24
Cantor, Abraham	88, 89	Disraeli, Benjamin, se Beaconsfield	
— Axel	89	— Coningsby	110
— Hendele Lea	88	— Isaac	110

	SIDE		SIDE
Disraeli, Ralph	110	Henriques, Martin	85
Drewsen	40	— Ruben	I, 8, 85
Duckesz, Ed., Klaus-Rabbiner ..	7	— Ruben jun.	14, 17
		— Theresa, f. Abrahamson	85
Elischeva Chave	85	Hertz, Rachel	85
Friderich V	11, 13	Heyman, Lea	22
Frederik VIII	83	Heymann, Louise, f. Melchior, og Familie	91
Feill, Thea, f. Heymann	91	Hildesheim, Jesaja Naphtali Hertz ..	8
Fischer, Josef, Bibliotekar	7	— Hindche Sara	8
Ford, Mrs., f. Leigh	105	— Samson	8
Fraenckel, Sally	22	Hilzheimer, Sophie, f. Holländer ..	91
— Sara, f. Melchior ..	22, 91	Hirsch, Lewi	90
Francias	110	Holländer, Betti Rebekka	90
Franco, Abraham	104	— Buna Mirjam, f. Schiff	90, 93, 95
		— Elieser	90, 93, 94, 95
Gade, Niels Juul	72, 85	— Jacob Abraham	90
Gitle (Datter af Jechiel)	8	— Joseph Jacob	90
Glückstadt, Abraham	92	— Mendel, f. Kaiser	90
— Isac	90	Holm, Jacob, og Sønner	40, 81
Goldsmid, Asher	110	Hubbock, Eva, f. Spielman	96
— Isaac Lyon	110		
— Sir Julian, Bart.	100	Isaacs, Henry	97
Goslar, Abraham	86	— Sarah, f. Barnett	97
Grieg, Edv.	85	Israel, Galathea eller Glücke, f. Cantor	20, 86, 88
Grunwald	7, 8	— Léon	I, 17, 20, 86, 88
Günzburg, Jacob	90		
		Jacob, Hanne	21
Hage, Alfred	47	— Jokel Simon	14
Hambro	14	Jacobsen, Akiba	14
Hansen, A. N., Etatsraad	45, 64	Jechiel	8
Hameln, Glückel, von	89	Jessel, Albert H. (K. C.)	96
— Heinr. Goldschmidt	89	— Edinor (Ella) f. Raphael ..	96
Hartmann, Komponist	72, 85	— Kathleen	96
Hecksher, Albert	7	— Philip	96
— Meyer	90	— Richard	96
Heine, Betty, f. von Geldern	90	— Robert	96
— Heinrich	90, 93	— Ruth	96
— Heyman	90, 93	— Vera	96
— Salomon	90, 93	Joseph	90, 92
— Samson	90		
Henriques, Aron	85	Katherine af Braganza	106
— Bendix Moses	I, 85	Karpeles, Emily, f. Raphael	96
— C. B., Højesterets-sagf.	111, 112	Kaiser, Hendel	90
— Ernst	7	— Leser	90
— Jeruchim, f. Melchior	I, 8, 85		

	SIDE		SIDE
Lamego, Aaron.....	102, 107	Martin, Lucy, f. Raphael	96
— Isaac.....	102, 107	de Mattos, Abraham Lumbrozo..	110
— Moses.....	1 7	— Jacob —	102
— Rachel, f. Lousada	102	— Moses —	102, 110
Laras.....	105	— Rebecca Sarah, f.	
Levin, Gitel, f. Bæhr.....	86	Mocatta....	102, 109
— Israel.....	86	Mausche Nasche (Moses Aron	
— Dr. Poul.....	111	Nathan)	85
Levinsohn, Friedericke, f. Hol-		Melchior, Anna.....	8, 74
länder	I, 91	— Birgitte, f. Israel, I, 8, 17,	
— Louis.....	91	20—33. 34 - 41, 75, 86, 88	
— Mathilde, f. Raphael	91	— Carl Joseph, Dr. ...	86, 91
— Samuel	I, 91	— Carl Henriques I, 5, 8,	
Levy, Aron Jacob.....	88	65, 81, 85, 86, 88, 91,	
Linnemann	46	96, 102, 111, 112	
Lopes, Sir Henry, Baron Ludlow	104	— Charlotte	8
— Sir Massey.....	104	— Clara, f. Raphael, I,	
— Mordecai Rodrigues	104	5, 8, 86, 91, 96, 102	
— Rachel, f. Lousada	104	— Clara Emilie	86, 91
— Sir Ralph (Franco).....	104	— Dorothea	21
— Rebecca, f. Pereira	104	— Dorothea, f. Henri-	
— Susan, f. Ludlow.....	104	ques I, 8, 53, 54, 59, 85	
Lousada, Aaron Baruh.....	102	— Emil	8, 74
— Abigael, f. Lamego 102, 104		— Emilie.....	8
— Daniel Baruh	102	— Emilie, f. Levinsohn	
— Emanuel Baruh... 102, 103		I, 8,	91
— Esther, f. Lamego.... 102		— Emilie, f. Rée	86, 91
— Jacob Baruh..... 102, 104		— Gerson, I, 8, 14, 17,	
— Rachel, f. Mendes da		18, 21, 30, 34, 38, 40,	
Costa	102, 105	43, 44, 86, 88	
Louzada, Antonio..... 102, 103, 104		— Harald Raphael, I, 8, 17, 96	
— David	104	— Harriet	8
— Emanuel Baruh... 102, 103		— Helga	8
— Emanuel, Duke de 104		— Helga Carla..... I, 8,	96
— Francis, Duke de..... 104		— Henriette (Jette)... 22, 39	
— Isaac, Duke de Losa-		— Israel..... 8, 22, 44, 53	
day de L.	103	— Jacob	21, 30, 31
— Lydia	104	— Johanne	8
Ludlow, Henry, Lord	104	— Louise	8
— Blanche Lady, f. Howard		— Marcus	8, 16
de Walden	104	— Marcus	21, 31
Lund, F. C.....	55	— Moritz (Hamburg). 86, 91	
		— Moritz Gerson, Etats-	
		raad I, 8, 22, 42—78,	
		85, 86, 88, 91	
Manning, Cardinal.....	105	— Moritz Raphael (Ralph)	
Marchena, Antonio Nunes (Moses		I, 8, 17, 96	
Mocatta).....	109	— Moses 8, 22, 34—41, 44,	
— Nunes.....	108	46, 48, 81-- 84	
Marcus, Galathea, f. Melchior...	22		

	SIDE		SIDE
Melchior, Moses & Søn, G., 14, 43, 44, 60, 65, 69	81	Peiser	38
— Moses Marcus, I, 8, 9, 11, 14, 16, 31, 43,	44	Pereira, Diego Lopez, Baron d'Aguilar	104
— Nathan	22, 31	Pinches Nasche	85
— Poul	8	Ploug	56, 58, 72
— Rachel Zippora, f. Ros- bach	8, 14	Popper	85
— Rose	21, 30	Poppert, Frummet, f. Heck- scher	90, 93
— Sally I, 8, 22, 24, 25, 86, 91	91	— Mate	90, 92
— Sally George	86, 91	— Mate Chave	90, 93
— Thea	8, 74	— Menachem	90
— William	8, 74	— Meyer Samson 90, 92, 93,	95
Menasseh, ben Israel	108, 110	— Naphtali Hertz	90
Mendes, Fernando	104	— Samson	90, 93
Merton, Alice, f. Raphael	96	Raphael	97
Metz, A. M.	113	— Arthur Lewis	96
Meyer, Alfred	22, 50	— Cecil Frank	96
— Sophie, f. Melchior	22	— Charlotte Hanne, f. Mel- chior, I, 8, 86, 91, 96,	99
Michaelsen, J. C. E.	7	— Dr.	97
Mocatta and Goldsmid	110	— Dorothy	96
— Abraham Haim 102, 109, 110	110	— Edward Lewis.. 91, 96,	99
— Abraham Lumbrozo de Mattos	102, 109, 110	— Elsie	96
— Esther, f. Lamego ..	102, 110	— Emily	96
— Grace, f. Ximenes ..	102, 109	— Emma, f. Schiff	91
— Isaac	108, 109	— Ernest George	96
— Jacob	102, 108	— Eva	97
— Michael Diaz	108	— Fanny Frummet, f. Hol- länder	91, 94
— Moses	102, 109	— Frederik Melchior ..	96, 100
— Rachel, f. Cordovero ...	108	— George Charles I, 8, 91, 96, 99,	102
— Rebecca, f. Lousada ...	102	— Grace Charlotte	96
— Rebecca, f. Mocatta 102, 109	109	— Helen Maud (Sissy) ...	96
Mocatte Davide Emanuele	108	— Helene, f. Hilzheimer 91, 96,	98
— Grazia	108	— Henriette	96, 98
Mollerup	46	— Henry	91, 94
Montefiore, Amelia (Amy), f. Raphael	96	— Henry Lewis	96, 99
— Cecil M. Sebag, Major	96	— Sir Herbert, Bart M. P.	96
— Eric Sebag	96	— John	91, 94, 98
— Joan Sebag	96	— Julia, f. Asher I, 96, 97, 98	98
— Joseph Elias	102	— Lewis ... I, 91, 96, 99;	102
— Sir Moses	102, 110	— Louis and sons	96
— Norah Sebag	96	— Margherita (Meggy) f. Goldsmid	96, 100
— Owen Sebag	96		
— Rachel, f. Mocatta ...	102		
Muhle, Emilie, f. Arndt	91		

	SIDE		SIDE
Raphael, Marjorie	96	SchorNSTein, Dr., Overrabbiner	
— Nathan b'r.....	96, 97, 98		111, 112
— Oscar Charles	96	Seligman, Betty	96
— Percy Maurice	96	— Charlotte	96
— Rachel, f. Mocatta I, 96, 102		— Ethel Mande, f. Raphael	96
— Raphael I, 90, 94, 96, 97, 98		— Gerda	96
— R. & Sons	97, 98, 100, 101	— Spencer	96
— Richard Henry (Dick) 96, 101		— Walter	96
— Rosemary	96	Semper, Emilie (Eddie), f. Ro-	
— Samuel	96	binow	91
— Shinah	96, 97	Siesby, Gottlieb	19, 33
— Walter John	96	Simonsen, David, Prof.	7
— William George	96, 100	Spielman, Claude, Capt.	96
Rée Familie	86	— Edgar	96
Reisz, Professor	72	— Gertrude Emily, f.	
Ristori	85	— Raphael	96
Robinow, Cecilie, f. Melchior, og		— Meyer A.	96
Familie	91	— Winifred	96
— Marianne, f. Cohnheim	91	Stakemann, J. R.	69
Rosbach, Deiche	8, 9, 13, 14	Steinheim, Dr.	24
— Nathan	8, 9, 11, 13	Trier, Cecilie, f. Melchior	22
Rubenstein	85	— Ludvig	22
Salomon, Julius	7	Unna, Esther	8
Salomons, Abraham	86	— Raphael Ascher	8
Sarasate	85	Waley, Frank	96
Sassoon, Jenny, f. Raphael &		— Gertrude	96
children	96	— Margaret	96
Schiff, Abraham Naphtali Hertz		— Mary Charlotte, f. Ra-	
90, 92, 94		phael	96
— Aron Baruch Bendit 90, 92, 94		— Philip	96
— Baruch Bendit	90, 93	— Violet	96
— Freudchen	90	Wandsbeck (kaldet Sal. Wolf) ...	8
— Gütlin, f. Günzburg	90	— Hindche Sara	8
— Isac Bendix	90, 93	Wegman, Bertha	41, 55
— Jacob	90	Wiener, Amy, f. Schloss & sons	96
— Jette, f. Poppert 90, 92, 93, 95		Willyams, Mrs. Brydges, f. Men-	
— Meyer	90	des da Costa	105
— Moses	90	Wolf, Lucien, Mr.	7, 102—110
— Rebecca, f. Glückstadt 90,		Wolff, Professor, Dr.	72—77
— Ruben Isaac	90	Ximenes, Abraham Levy ...	102, 109
— Sprinz	90	Ørsted	24, 38, 56
— Tusulia	90		
Schloss, Janet, f. Raphael	96		
— Solomon	96		